

JON

E Jon, e' a paeh va pa havun me ra poa vamomhë pe Ieesu'. A ma tëëm peo ne' to nönö va'peh vah me voh non e Ieesu' pa ep a kiun me a pënton o vavaasis pe'. Ivëhkëk, e Mak pen Matiu ke Luk, ee to kiun vovoh voh ee pa ma te' puk pee, ke Jon pah kiun suksuk po' o te' puk pe'.

Ea se keh ep a ma kinkiuun pe Jon, ea se ep va e manih pan, a meh te' ivëh to kiun, ivëhkëk, e'e' koman ivëh to kiun. Pare' hikta iu kë koman hah a non, ivëh ne' to soe suk vamanih pan, “A ma vamomhë pe' to soe,” e' hikta soe “A ma vamomhë pe' emöm to soe.”

A ma kirismas peo to oah ee, ka napan vanun e pa mët pe Ieesu', me a sun hah pe', me a peah pe' manuh pa vöön va kin. E' a pusun in a tah ne Jon to iu kiun suk ka rora a napan kurus a soe pe Ieesu'. A Tuvuh Vasio' to he' eah o nat ke' kiun o kiun va'ih, ka manih pa soe va'ih ea kurus rakah se vaman.

Manih po taneo in o kiun pe', e Jon to soe vamaaka ken pea pa te' vëh e Kristo. E Kristo to te' va'peh tamoan me voh e non pe Sosoenën. Ivëh ke tamaneah vanö ma' eah manih po oeh vëh marën a hehe a ra. E Sosoenën to vataare koe hah ea manih pea pe Kristo, pan ea se ep i neah para maaka eah. Ivëh, ka meh ëhnan e Kristo ivëh, A Te' to vatvus e Sosoenën. E Jon me to vavaato suk non a ma vu tah vatoksean varih ne Ieesu' to nonok voh non, marën a ö na se ëh para nat vavih va no manih pan e Ieesu' e koa' vamanan pe Sosoenën. Ivëhpëhkëk, o Jiu' peo rakah to hikta iu ne e Ieesu', ivëh, ne to ip vamët suk voh poë.

E Kristo A Te' Ne Sosoenën To Vanö Ma' Manih Po Oeh

1 ¹ Po taneo rakah voh, pö no a ma moeh tah kurus to me' avoe' voh e ne pa tavus, a Soe he te' voh e non. A Soe pamëh to te' va'peh me voh e non pe Sosoenën, ka Soe pamëh e' koman voh e Sosoenën. ² Ka Soe pamëh to te' va'peh me voh e non pe Sosoenën pa taneo in a ma moeh tah kurus. ³ Ka ma moeh tah kurus poë varih, no a Soe pamëh to nok voh manih po kikis ne Sosoenën to he' poan, a hikta pah tah to tavus ke ma' pa ta meh hanan. Ahik, a ma moeh tah kurus poë varih to tanok voh no a Soe to soe kee tavus. ⁴ Manih pe' no a ma tah kurus to kon tane' voh o to'to', ka Soe pamëh to tavus va en manih po maaka, marën a vaasis a napan a soe vëh a man rakah. ⁵ E' o Maaka pamëh to vamaaka non a popoen, ka popoen hikta onöt non a kopös poan.

⁶E Sosoenën to vanö voh ma' a pah te' te'te' soe. A ëhnaneah e Jon Tövapupui. ⁷E' to nö ma' pa vatvus a soe va po Maaka pamëh manih pa napan. Ka napan tënan a soe, pare vaman ee. ⁸E Jon koman to hikta te' non pan e' o Maaka pamëh. Ahik, e' to nö ma' pa vatvus a soe va po Maaka pamëh manih pa napan. ⁹O Maaka man pamëh to nönö nö non ma' manih po oeh pa vamaaka a napan.

¹⁰A Soe varoe to te' voh non manih po oeh, ko oeh pamëh ne Sosoenën to nok koe voh manih pe', ivëhkëk, a napan to te' ne po oeh pamëh to hikta inan ne poë. ¹¹E' to nö voh manih pa napan va pa muhin koman pe', ivëhkëk, a napan poë varih to hikta hara' vaeö ne, pare hikta öt poë. ¹²Ivëhkëk, o te' varih to öt poë, pare vaman poë, ne' to he' en pee pa tasun, kee tavus ee o pus koa' pe Sosoenën. ¹³A napan poë varih to hikta tavus voh o pus koa' pe Sosoenën manih po era' pe taman pen sinan, ke' manih po hahara' va po sionin, me manih po hahara' pa te'. Ahik, ee to panih a ma taate' hat pee ke Sosoenën kon rae kee tavus ee o pus koa' pe'.

¹⁴A Soe pamëh to tavus te' en, pare' nö ma' ko te' va'peh me e non pemöm. Kemöm ep em pa tasun apuh pe'. Ka tasun pamëh, e' a tasun to vatoe me e non pa tasun pe Sosoenën. Ka tasun pe' to vataare a no möm pan, e' a paeh ro a Koa' ne Tamön to vanö ma'. Ke Koa' pamëh to pah iu rakah e non pemöm, pare' vataare vamaaka rakah en pemöm pa soe man to tane' ma' manuh pe Sosoenën. ¹⁵E Jon to vavatvus non a soe, pare' soe pan, "Iva'ih a te' nö' to sosoe suk voh no', parö' soe pan, 'A te' vëh se suk a ma' neo' no a tasun pe' to te' oah e non pa te' tasun peö'. Suk ataeah, e' to te' momoaaan voh ke non peö'."

¹⁶E' to vih kurus ka rora, suk e' to iu rakah a rora, ivëh, ne' se he' suk a ra a ma tah vihvih va kuru me a ma te' tah vihvih va amot. ¹⁷E Sosoenën to he' a ra o Vavaasis pe' manih pe Mosës. Ivëhkëk, e Sosoenën koman to vataare a ra o iu pe', pare' vakoe ke ma' a soe man va pe' manih pe Ieesu' Kristo. ¹⁸Ahik voh ta pah te' to ep in e Sosoenën. Ahik rakah, a pah Koa' ro pe Sosoenën vëh, e' koman e Sosoenën, to te' vatët tamoaaan non sih manih pe', pare' vataare a ra a taate' pe Sosoenën.

E Jon To Sosoe Vanat Non A Napan E Ieesu'

Matiu 3:1-12, me Mak 1:7-8, me Luk 3:15-17

¹⁹O te' susunön po Jiu' to vanö tane' a ma pah te' ësës he', me o Livaë^a po Jiu' manuh Jerusalëm kee nö ee manih pe Jon, pare hi poë pan, "Eën eteh?" ²⁰Ke Jon hikta naöp, e' he soe vamaaka rakah ken pee pan, "Eö' to hikta te' no' pan eö' a te' vëh ne Sosoenën to vate' ma' ke' nö ma', ivëh, no a napan to

^a 1.19 O te' nee to popoka' ne o Livaë, to tane' ma' manih po pöh vute' po Jiu'. A kiu pee iva'ih, ee to vava'aus nee o te' ësës he' po Jiu' pa matop vavih a Iuun Hinhin Apuh.

popoka' ne sih poë e Kristo. ²¹Ka ma pah te' ësës he' me o Livaë hi hahah kov ee pe' pan, "Eën po' eteh? Eën kës e Elaëja?" Ke' piun ra poë, pare' soe pan, "Ahik!" Kee hi hahah kov ee pe', "Ke' eën a te' vanënën soe eh?" Ke' piun en, "Ahik!" ²²Ivëh, kee hi hahah kov ee pe' pan, "Ke eën rakah po' eteh? He' a möm ah tapiun kemöm sih hah ko soe vanat o te' varih to vanö a ma' möm. Eën se soe vamaaka ka möm eën eteh? ²³Ke Jon piun raoe, pare' vaho' a soe pe' manih pa soe voh pa te' vanënën soe vëh e Aisaëa', pare' soe pan,

"Manih pa moeh upin a rivoneo' to te' va non manih pa rivot a pah te' to vavaoe non ma' pan,

'Vatotoopin öm a hanan pe Sunön.' "

Ais 40:3

²⁴Ka ma te' varih no Parësi' to vanö ma', hi ee pe Jon pan, ²⁵"Eën se keh hikta te' nom pan, eën e Kristo, me eën se keh hikta te' nom pan, eën e Elaëja, ke' a te' vanënën soe, vahvapo'nih kën pupui nom a napan pa ruen? ²⁶Ke Jon piun raoe, pare' soe pan, "Eö' to pupui no' sih a napan pa ruen, ivëhkëk, e' to te' non a pah te' to te' va'peh me e non peöm manih, nöm to hikta nat nem pe'. ²⁷Ke' e' a te' ko pamëh to suk a ma' neo'. Eö' to hikta vih onöt no' a ihan këh eah o uris vëh pa su' pe'."

²⁸A ma soe varih ne Jon to soe pa pap Jödën vöh manih pa vöön va Bëtani'. Manih pa vöön pamëh ne Jon to pupui non a napan pa ruen.

²⁹Ka muhin takah po meoh poen, ke Jon ep i na e Ieesu' to nö ma' pa ep pe', pare' soe vamanih pan, "Ep këk öm, iva'uh a Sone' Sipsip pe Sosenën to nö en ma'. E' se vahik a ma hat pa napan kurus va po oeh vëh. ³⁰Iva'ih, a te' pamëh nö' to sosoe suk voh no', parö' soe pan, 'A te' vëh se suk a ma' neo', e' to vih oah e non peö', suk ataeah, e' to te' vovoh voh ke non peö'. ³¹Eö' koman to hikta nat voh no' pe' eteh. Ko poen nö' to nonok no' a kiu va pa pupui a napan, pan eö' se vataare a napan va Israël kee ep pare maaka po' e Ieesu' eteh."

³²Ivëh, ne Jon to soe suk vamanih pan, "Eö' to ep in a Tuvuh Vasio' to kunah tane' ma' pa akis to matan va non manih pa panuh, pare' atantön non poan. ³³Eö' koman to hikta nat voh no' pe' etieh. Ivëhkëk e Sosenën vëh to vanö voh a ma' neo' kö' pupui no' a napan pa ruen to soe ka neo' pan, 'Eën se keh ep in a Tuvuh Vasio' to kunah tane' ma' pa akis, pare' atantön non ta pah te', eën se nat eom pa te' ko pamëh se pupui a napan pa Tuvuh Vasio'. ³⁴Eö' to ep voh a tah vëh to tavus, parö' soe vaman rakah keo' peöm pan, a te' val'ih e' e Koa' vamaman rakah pe Sosenën."

A Taana' Te' To Tavus Momoaan A Ma Vamomhë Pe Ieesu'

³⁵A muhin to takah en po meoh poen ke Jon sun va'peh me non a poa vamomhë pe'. ³⁶E Jon to ep i na e Ieesu' to o'oah nö non, pare' soe ke ra poa vamomhë pe' pan, "Ep këk na öm, a Sone' Sipsip pe Sosenën ivöh."

³⁷Ka poa vamomhë pënton e Jon to sosoe va non manih, pare vatet ee pe Ieesu'. ³⁸Ke Ieesu' tarih ma', pare' ep i raoe to suksuk nö ne poë,

pare' hi rapoë pan, “Eöm iu nem ataeah pom?” Kee piun poë, pare soe, “Rabaë!, eën te' nom pa iuun poanheh?” O ëhnan “Rabaë!” to soe non pan “Tövavaasis”, manih po to pa napan va Hibru. ³⁹Ke' piun a poa vamomhë pe Jon, pare' soe, “Nö ma' öm, paröm ep.” Ivëh, ka poa vamomhë poë varih nö va'peh me ee pe Ieesu', pare ep ee pa ö ne' to te'te' non sih, ko te' va'peh me e ne pe' pa potan pamëh. Suk ataeah, a potan to matan va non manih pa 4 kirök pa matanpoen.

⁴⁰E Ëndru', kea pe Saëmon Pita' a paeh va pa poa vamomhë poë varih to pënton a soe pe Jon, pare' vatet en pe Ieesu'. ⁴¹Ka tah vamomoaan rakah ne Ëndru' to nok iva'ih, e' to këh e Ieesu', pare' nö en pa ep këh e kea pe' Saëmon Pita', pare' soe ke poan pan, “Emöm to taum em pe Mesaëa!” Ka pusun in o ëhnan Mesaëa' to soe va non manih pan, “Kristo.”

⁴²Vasuksuk po' ne Ëndru' to me en pe Saëmon manuh pe Ieesu'. Ke Ieesu' ep poan, pare' soe pan, “Eën e Saëmon sunai' Jon. Amot no a napan se popoka' a nom oah e Sifas.” Ko ëhnan “Sifas” to te' akuk va kov e non manih pan, “Pita’”, ka pusun in o ëhnan Pita' to soe va non manih pan, “A vös”.

E Ieesu' To Vaoe E Filip Pen Nataniel Tee Suk Poë

⁴³A muhin to takah po meoh poen ke Ieesu' kehkeh nö non pa muhin va Galili'. E' to nönö nö non, pare' taum e Filip, pare' soe ke poan pan, “Filip, suk a ma' neo' ah.” ⁴⁴E Filip, e' a te' va pa vöön va Bëtsaëta', a vöön pamëh ne Ëndru' pen Pita' to te' ne sih. ⁴⁵E Filip to taum pet e Nataniel, pare' soe ke poan pan, “Nataniel! Emöm to taum em pa te' vëh ne Mosës to kiun suk voh manih po Vavaasis pe'.^b O te' vanënën soe me to kinkiuun suk voh ne poë. E' e Ieesu' e koa' pe Jeosëp, ka vöön pe' ivëh Nasarët.” ⁴⁶Ivëhkëk e Nataniel to hi e Filip pan, “Eën kës to koman nom pan ta tah vih se tavus manih Nasarët?” Ke Filip soe pan, “Ma' ah, ka nö, para ep.”

⁴⁷Ke Ieesu' ep i na e Nataniel to nönö nö non ma' manih pe', pare' soe pan, “Iva'uh a to Israël vamaman rakah, ahik to pöh piuk to te' non manih pe'.” ⁴⁸Ke Nataniel hi varu' e Ieesu', pare' soe pan, “Eën nat vah va ka nom neo' nih?” Ke Ieesu' soe ke poan pan, “Vamomoaan ne Filip to hikta vaoe avoe' voh a nom oah, eö' he ep e no' pën to sun nom po pusun in o naon nee to popoka' ne o fik.” ⁴⁹Ke Nataniel piun poan, pare' soe pan, “Tövavaasis, eën vavaman rakah e Koa' pe Sosoenën. Me eën e Sunön pa napan va Israël.”

^b 1.45 [... o Vavaasis pe Mosës,] E Sosoenën to he' koe a ma Vavaasis varih pe Mosës manih pa napan va Israël. Ep na pa tonun o Puk to te' non a Kölösöri' pa maaka vavih a tah no o Vavaasis pe Mosës to soe non.

⁵⁰Ke Ieesu' piun en pe Nataniel, pare' soe pan, “Eèn to vaman suk pö' a ö nö' to soe pan, eö' to ep voh ka oah po pusun in o naon vëh o fik. Ivëhkëk, amot nën se ep in a ma meh tah to apuh oah e ne pa ma te' tah nën to ep in kuru.” ⁵¹Ke Ieesu' soe ke rapoë pan, “Eö' to soe vaman rakah keo' peöm pom, eöm se ep a vöön va kin se taperet, ko ankerö' pe Sosoenën se pepeah kov e ne, pare kukunah kov e ne ma' Jen 28:12 manih peö' e Koa' Te' Pa Napan Kurus.”

O Vaen Manih Keenan

2 ¹E Ieesu' to vaoe vahik en pe Filip pen Nataniel ko pöök poen oah ee. Ka pah te' vaen en manih pa vöön va Keenan, a vöön pamëh to te' non manih pa muhin va Galili'. Ke sinan e Ieesu' nö en po vaen pamëh. ²Kee vaoe me ee ma' pe Ieesu' me ra ma vamomhë pe', pan ee se nö pa taëën va po vaen pamëh. ³O voaën to hik rakah en, ke sinan e Ieesu' soe ke sunai'eah pan, “O voaën to hik këh en pa napan.” ⁴Ke Ieesu' piun a soe pe sinaneah pare' soe pan, “Sisi', e' a tah koman pën, e' to hikta te' non pan, e' a tah peö'. A aoa' nö' se vataare o kikis peö' to me' avoe' e non pa tavus ma'. ⁵Ke sinaneah Maria' soe ke ra nap kiu pan, “E' se keh soe ka neöm a nok ta taeah, eöm se nok suk a ö ne' se soe va ka neöm.”

⁶Manih pa koman a iuun vëh no a napan to te' ne pa taëën va po vaen, to te' non a tönim nöh me a paeh nee to nok voh pa vös no o Jiu' to vavahu ne sih pa ma poen va pa taate' vahu. A ma papaeh nöh to onöt ne a vapuh a 100 rita' pa ruen. ⁷Ke Ieesu' soe ke ra nap kiu pan, “Isisu a ruen manih pa ma nöh varih.” Kee isisu a ma nöh poë varih kee puh rakah ee pa ruen. ⁸Ke' soe ke po' en pee pan, “Kan tane' a ruen manih pa ma nöh ruen varih paröm te' ke na e susun pa taëën va po vaen.” Ivëh, kee ko' ee pa ruen, pare te' ee manuh pe susun pa taëën. ⁹Ke susun pa taëën va po vaen punö' en pa ruen, e' to puta en pa ruen to ninin va i non manih po voaën. Pare' hikta nat non o voaën pamëh tane' ma' nih. Ivëhkëk, a nap kiu varih to te' ma' a ruen to nat e ne. Ke susun pa taëën vaoe en na pe tövaen. ¹⁰Pare' soe ke poan pan, “A ma tamoaan no a napan to vavovoh ne sih o voaën vih manih pa napan to te' ne pa taëën va po vaen. Vasuksuk no a napan se keh kaak vaonöt ee, kee he' po' ma' o te' voaën vëh to hikta te' vih tiroë' non. Ivëhkëk, varu' vakomanih nën to he' ma' o voaën vih, no a napan sih vu kaak momoaan!”

¹¹Manih Keenan pa muhin va Galili' ne Ieesu' to nok a tah vatoksean vamomoaan pe' nën. Manih pa vöön pamëh ne' to vataare o kikis pe' ko vamomhë pe' ep, pare vaman poë.

¹²E Ieesu' to nok vahik a ma tah varih manih Keenan, pare' nö va'peh me en pe sinaneah manih pa vöön nee to poka' ne a Kapaneam. E' to nö

vap'eh me en pa ma kea pe' me ra ma vamomhë pe', kee te' e ne nën pa ma si' poen.

E Ieesu' To Veo A Napan To Vavavoen Tah Ne Koman A Iuun Hinhin Apuh
Matiu 21:12-13, me Mak 11:15-17, me Luk 19:45-46

¹³A si' ö hat ko poen va po Pasova' tavus en. Ivëh, ke Ieesu' nö en manuh Jerusalëm. ¹⁴Manih pa koman a Iuun Hinhin Apuh ne' to taum a napan to vavavoen ne o purmakaö', me ro sipsip, me ro panuh. Ko upöm vonvoen ne marën a ës ke na e Sosoenën. E' to ep en po upöm to iho' ne pa ma pok ko papanih ne a ma vu moni'. ¹⁵E Ieesu' to kon o opë', pare' nok opë' rëprëp te', pare' veo tavus en po purmakaö' me ro sipsip. Kee këh tavus ee pa Iuun Hinhin Apuh, e' to kopkoep en pa ma pok po te' varih to papanih moni' ne, ka ma moni' pee tataru ee manih po oeh. ¹⁶E Ieesu' soe ke ro te' varih to vavavoen ne o panuh pan, “Kokon öm a ma tah varih, paröm te'te' tavus këh na a iuun pe Tamön, paröm koe a nok a ö tootoaan peöm manih koman a iuun Pe'.” ¹⁷Ka ma vamomhë pe' ep in a ma tah varih to tanok, pare koman hah a soe to kiun non po puk pe Sosoenën to soe non pan,

“Eö' to iu rakah no' a iuun pën se te' vavih non,
ivëh, kö' koman vëhva' rakah e no' pa matop vavih a iuun
pamëh.”

Sng 69:9

¹⁸Ko Jiu' soe ke Ieesu' pan, “Vataare a möm ah, ta tah vatoksean to vataare a nom oah to te' me nom o kikis va pa nok a ma kiu varih nën to nonok nom.” ¹⁹Ke Ieesu' piun rae, pare' soe pan, “Eöm se kök a Iuun Hinhin Apuh vëh, kö' eok hah eo' pe' po kukön poen ro.” ²⁰Ko Jiu' piun poë pare soe pan, “O 46 Kirismas to kon voh a möm pa eok a Iuun Hinhin Apuh vëh. Eën onöt rakah kës e nöm pö nën se eok hah a Iuun Hinhin Apuh pamëh po kukön poen ro, ha?”

²¹Ivëhkëk, a Iuun Hinhin Apuh vëh ne Ieesu' to koman voh non ivëh, a sionineah, e' se mët ko vakön poen ne' se sun tane' hah en manih po vapeepe. ²²E Ieesu' to sun tane' hah manih po vapeepe, ka ma vamomhë pe' koman hah a soe ne' to soe voh, pare vaman rakah ee pa soe pe', me a ma soe to kiun non po Puk pe Sosoenën.

²³E Ieesu' to te' avoe' e non Jerusalëm ko poen va po Pasova' tavus en. Ka nap peo ep a ma tah vatoksean ne' to nonok non, pare vaman ee pe' a te' vëh ne Sosoenën to vate' ma', ke' nö ma'. ²⁴Ivëhkëk, e Ieesu' to hikta vaman non rae, suk e' to nat vavih e non pa ma taate' pee. ²⁵E' to hikta iu non ta te' se soe vanat poan o kokoman po upöm te'. Suk ataeah, e' to nat vahik e non pa ma kokoman pee.

E Nikodimus To Vavaato Me Non E Ieesu'

3 ¹E' to te' voh non a pah te' a ëhnaneah e Nikodimus, e Nikodimus koman e' a to Parësi'. E' me a te' va po Vakum Te' Susunön po Jiu'.

2 O pöh poen pa popoen ne' to nö ma' manih pe Ieesu', pare' soe pan, “Tövavaasis, emöm to nat e nem pën a Tövavaasis ne Sosoenën to vanö ma', suk ataeah, a hikta meh te' to onöt non a nok a ma tah vatoksean varih nën to nonok nom pa ö ne Sosoenën se keh hikta te' va'peh me non eah.”

3 Ke Ieesu' piun poan, pare' soe pan, “Eö' to soe vamaman rakah keö' pën, a te' se keh hikta tavus vavoon, e' to hikta antoen non a te' manih pa koman a Matop Vih Pe Sosoenën.” 4 Ke Nikodimus soe varu' ke Ieesu' pan, “Ivëhkëk. a te' se keh manot voh en e' se tavus vavoon vahvanih? E' kës to onöt e non pa hop hah manuh pa koman e sinaneah ke sinaneah vapöök vahuh hah poan?”

5 E Ieesu' to piun poan, pare' soe pan, “Eö' to soe vamaman rakah keö' pën, a Tuvuh Vasio' me a ruen se keh hikta vatvus o to'to' voon manih pa te', a te' pamëh hikta antoen non a te' hop manih pa Matop Vih Pe Sosoenën. 6 A tah no sionin to nok ke' tavus, e' a tah va po sionin, ka tah no a Tuvuh Vasio' to nok e' a tah koman pa Tuvuh Vasio'. 7 Eën se nat nom töhkak in a soe va'ih nö' to soe ka oah pan, ‘Eöm se panih ko tavus vavoon.’ 8 A tuvuh to tata suk non sih o iu pe', ka tēnan ro no a tanih pe'. Para hikta nat no e' tatane' non ma' nih, pare' nönö non nih. E' to vatoe akuk va kov e non manih pa te' to panih, pare' tavus vavoon manih pa Tuvuh Vasio'.”

9 Ke Nikodimus hi hah en pe Ieesu' pan, “A tah pamëh nën to sosoe nom se tavus vahvanih?” 10 Ke Ieesu' piun, pare' soe ke poan pan, “Vahvanih kën hikta maaka i nom a tah va'ih. Eën po' a tövavaasis pa napan va Israë'l toh? 11 Eö' to soe vaman rakah keö' pën, eö' to sosoe e no' pa tah nö' to nat no'. Parö' sosoe tavus e no' pa tah nö' to ep voh. Ivëhkëk, eöm to tarih ke voh em pa soe pamëh. 12 Eö' to soe vahik ke voh eo' peöm pa ma tah kurus to te' ne manih po oeh vëh. Ivëhkëk, eö' to sosoe ka no' neöm sih a ma tah va pa vöön va kin köm hikta vaman nem a soe peö'. 13 Ahik voh ta te' to peah avoe' voh non manuh pa vöön va kin. A paeh ro a te' to kunah tane' ma' nën, ivëh eö', e Koa' Te' Pa Napan Kurus. 14 Moaan voh manih pa moeh upin ne Mosës to vahan a kuru' nee to nok po bras manih po naon.^c Ka tah pamëh to vataare non a ö no a napan kurus va po oeh vëh se vahan va in e Koa' Te' Pa Napan Kurus manih po naon. 15 Ka napan kurus varih to vaman a ne neo', ee se kon ee po to'to' tamoaan.

^c 3.14 [... ne Mosës to vahan a kuru' nee to nok po bras manih po naon.] Po poen no a napan va Israë'l to mëtmët ne pa kot po kuru', ke Sosoenën soe ke Mosës pan, e' se vahan a kuru' nee to nok po pras manih po naon. Ko te' varih to ves na pa kuru' pamëh to han non po naon se to' hah ee. Ivëhkëk, a kuru' koman pamëh to hikta te' me non to kikis marën a vato' hah a te' vëh to te' me non a kot pa kuru'. A ma te' varoe to pënton a soe pare vaman ne e Sosoenën, ko ves na a kuru', ee to to' hah ee, suk o vaman pee. Ea se ep o vahutët pamëh to te' non manih po Puk vëh o Nampa' 21:4-9.

¹⁶E Sosoenën to iu rakah non a napan va po oeh vëh, ivëh ke' vanö ma' a pah Koa' ro pe' pan etereh se vaman poë, ee se kon tane' o to'to' tamoaan manih pe', pare hikta se ro ne. ¹⁷E Sosoenën to hikta vanö voh ma' e Koa' pe' manih po oeh marën a vate' a napan pa punis. Ahik, e' to vanö voh ma' poan marën a ö ne' se voen hah raoe. ¹⁸A napan varih to vaman ne e Koa' pe Sosoenën ee hikta se teen ne a punis. Ivëhkëk, o te' varih to hikta vaman ne e Koa' pamëh, ee se teen ee a punis. Suk ataeah, ee to hikta vaman ne e Koa' pe Sosoenën a paeh ro. ¹⁹Ka pusun in a te' pa napan po vahutët ivëh pan, o maaka to tane' ma' manuh pa vöön va kin to nö voh ma' manih po oeh. Ivëhkëk, a napan to hikta iu vaman ne o maaka pamëh. Ee to iu te' vavi' rakah e ne pa popoen. Suk e'e to iu nok ne a ma taate' hat. ²⁰O te' varih to nonok ne sih a ma taate' hat, ee to hikta iu ne o maaka, pare hikta iu te' me ne po maaka. Suk ataeah, o maaka pamëh to me' vataare en pa ma taate' hat pee, ka ma taate' hat poë varih nee se kon kamis suk ee. ²¹Ivëhkëk, o te' varih to vavatet ne a soe man, a napan poë varih to kon ee po maaka, ivëh, ka napan inan ee pee to nonok ne a ma kiu pee po kikis pe Sosoenën.

E Jon To Soe Vamaaka E Ieesu' Eteh

²²Po meoh poen ne Ieesu' to vaato vahik me en pe Nikodimus, pare' nö va'peh me en pa ma vamomhë pe', kee nö ee pa ö muhin nee to poka' ne a Jiutia', pare te' e ne nën. Ka napan nönö kov e ne pee, ke Ieesu' me ra vamomhë pe' pupui kov e ne pee pa ruen. ²³E Jon to pupui non a napan pa ö ne' to te' non pa vöön va Aënon, a vöön pamëh to te' vatët non pa te' vöön va Salim. Suk ataeah, a ma ruen peo to te' ne nën. Ka napan nönö kov e ne ma' manih pe Jon, ke' pupui e non pee pa ruen. ²⁴A ma tah kurus poë varih to tatanok ne e Hëërot he me' avoe' e non pa vaho' e Jon manih pa nohnoh.

²⁵A ma meh vamomhë pe Jon to vaato vasuka' me a pah to Jiu'. Ee to vaato vasuka' suk ne a taate' no a napan se suksuk ne manih pa taate' vahu, ke Sosoenën sih inan raoe to tavus vavoon manih po epep pe'. ²⁶Ivëh, ko vamomhë nö ee manuh pe Jon, pare soe ke poë pan, “Tövavaasis, eën nat kës e nom pa te' vëh to te' va'peh me voh a rora manuh pa pap ruen vöh nee to poka' ne sih a Jödën. A te' pamëh nën to sosoe suk voh nom to pupui non a napan pa ruen, ka napan nönö kov e ne manuh pe'.”

²⁷E Jon to piun a ma vamomhë pe', pare' soe pan, “A te' se kon en pa taeah ne Sosoenën se he' poan.” ²⁸Eöm koman to pënton voh em peö' to soe ka neöm pan, “Eö' to hikta te' no' pan eö' e Kristo, ahik. Eö' a te' ne Sosoenën to vavovoh ma' pan eö' se vatotoopin a hanan ne' se suk ma'. ²⁹A pah tövaen se keh me ta köövo, e köövo pamëh to tavus en e köövo pe'. E vamomhë pe tövaen pamëh se sun non, pare' vaeö rakah en

pa tēnan a soe pa te' tövaen. E' to te' akuk va kov e non manih pa ö no vaeö to puh non manih pa komaneo', suk eö' e vamomhë pe tövaen. ³⁰Ka ëhnaneah tavus en a te' sunön, ka te' ëhnaneo' tavus en a si' tah pinpiun.”

A Pah Te' Ro To Tane' Ma' Pa Vöön Va Kin

³¹“A te' to tane' ma' pa vöön va kin to apuh oah e non pa ma moeh tah kurus. Ka te' to te' non manih po oeh vëh, e' to vavaato suk ro non a ma tah va po oeh. Ivëhkëk, a te' to tane' ma' pa vöön va kin e' to apuh oah e non pa ma moeh tah kurus va po oeh vëh. ³²E' to vavatvus non a tah ne' to ep, pare' tēnan voh, manih pe Tamaneah. Ivëhkëk, manih pea no a hikta pah te' to pēnton, pare' kon a tah ne Sosoenën to sosoe non. ³³Eteh to kon a soe pe Sosoenën, pare' öt vakis ko vaman a soe pamëh, e' to vataare en pan, 'E Sosoenën e' a sosoe man.' ³⁴A te' vëh ne Sosoenën to vanö ma' ivëh e Ieesu', e' to vavatvus non a soe pe', suk ataeah, e Sosoenën to he' avoes voh en pe' pa Tuvuh Vasio'. ³⁵E Tamön to iu rakah non e Koa' pe', pare' he' poan a tasun to apuh oah e non pa ma moeh tah kurus. ³⁶O te' varih to vaman ne e Koa' pe Sosoenën, ee to kon ee po to'to' tamoan. Ivëhkëk, o te' varih to hikta vaman ne a soe pe Koa' pe Sosoenën, ee to hikta antoen ne a kon o to'to' tamoan. Ahik, e Sosoenën se veo en pee manuh po sura' ësës tamoan.”

E Ieesu' To Vavaato Me Non A Köövo Va Samëria'

4 ¹⁻³O Parësi' to pēnton ee pan e Ieesu' to pupui a nap peo, ka nap peo poë varih tavus ee o vamomhë pe'. Kee peo oah ee pa ma te' vamomhë pe Jon. Ivëhkëk, e' to hikta te' non pan e Ieesu' ivëh to pupui non a napan, ahik, o vamomhë koman pe' ivarih to pupui ne pa napan pa ruen. Ke Ieesu' nat po' en po Parësi' to pēnton ee pa nap peo rakah to tavus ee o vamomhë pe'. Ivëh, ne' to këh suk a muhin va Jiutia', pare' hah en pa muhin va Galili'. ⁴Ivëhkëk, a hanan ne' to suk to koe ke non manih pa muhin va Samëria'.

⁵Manih pa koman a muhin va Samëria' ne Ieesu' to nö, pare' vos en manih pa vöön nee to poka' ne Sikar. A vöön pamëh to te' vatët non po oeh ne Jekop to he' voh e sunaieah Jeosëp. ⁶A tah to matan va non manih pa 12 kirök pa topnin potan ne Ieesu' to me nönö nö, pare' pak ko iho' en pa sinten a kove' ruen pamëh. Ka kove' ruen pamëh e' a kove' ruen ne Jekop to een voh.

⁷E Ieesu' te' non nën, ka köövo va Samëria' nö en ma' pa isu a ruen manih pa kove' ruen pamëh. Ke Ieesu' soe ke poan pan, “Eö' to manoe, he' a neo' ah ta ruen kö' kaak.” ⁸A tah pamëh to tavus pa ö no ma vamomhë pe' to nö vöön pa vavoen taëen.

⁹E köövo va Samëria' to soe ke Ieesu' pan, “Eën to vatoksean a neo' pa ö nën to hin a neo' a ruen to kaak. Suk eën a to Jiu' ke eö' a köövo

va Samëria!." E köövo to soe suk vamanih, a napan va Israël to hikta vamomhë me ne sih a napan va Samëria!.

¹⁰Ke Ieesu' piun a soe pe köövo va Samëria', pare' soe pan, "Eën nat e nom po he' pe Sosenën ëh? Eën nat me e nom pa te' vëh to hinhin ruen a nom oah to kaak, ha? Eën se hin eah a ruen ke' he' en pën pa ruen va po to'to' tamoan."

¹¹Ke köövo soe ke Ieesu' pan, "Eën se kon tane' ma' a ruen va po to'to' tamoan nih? A kove' ruen vëh to parin a ruruvun, kën hikta te' me nom ta tah nën se kan tane' na a ruen manuh pa koman a kove' ruen pamëh. ¹²A tasun pën apuh oah kës e non pa te' tasun pe sipuura Jekop? E Jekop to he' voh en pemöm pa kove' ruen vëh. A kove' ruen vëh nee to kakaak voh ne me ro pus koa' pe', me ra ma tah mamakën pee."

¹³Ke Ieesu' piun a soe pe köövo pamëh, pare' soe pan, "A napan kurus to kakaak tane' ne sih manih pa kove' ruen va'ih, ee se hahara' avoe' e ne po manoe. ¹⁴Ivëhkëk, ta pah te' se keh kaak a ruen vëh nö' se he' eah, e' to hikta onöt non a hara' hah o manoe. Ka ruen vëh nö' se he' eah, e' se tavus en a ruen to vuvu non manih pa komaneah. Ka ruen pamëh se puh tamoan e non manih pa komaneah, ko he' e non pe' po to'to' tamoan."

¹⁵Ke köövo pamëh soe ke Ieesu' pan, "Sunön, he' a neo' ah a ruen pamëh, kö' kakaak no' ko hikta se hara' hah no' o manoe, me eö' hikta se nönö vatëh no' ma' pa isisu ruen manih."

¹⁶Ke Ieesu' soe ke köövo pamëh pan, "Vos ah vöön parën vaoe ma' e voe manot pën köm nö ma' manih pom."

¹⁷Ke köövo soe ke Ieesu' pan, "Eö' to hikta te' me no' ta voe."

Ke Ieesu' soe ke poan pan, "A soe pën a man, pö nën to soe ka neo' pan eën to hikta te' me nom ta voe. ¹⁸A soe pën to te' man e non, suk ataeah, moaan voh nën to me voh nom a tönim voe. Ka te' voe vëh nën to te' me nom kuru, e' to hikta te' non pan e' e voe vaman pan pën."

¹⁹Ke köövo soe pan, "Sunön, kuru eö' to nat eo' pën a te' vanënën soe. ²⁰A kën sipunmöm to tötönun ne sih pa tope vëh, ko vasunön ne e Sosenën. Ivëhkëk, eöm varih a napan va Israël to sosoe nem sih pan, a ö tötönun pea ivöh Jerusalëm pa vasunön e Sosenën."

²¹Ke Ieesu' soe ke köövo pamëh pan, "Köövo, vaman a neo' ah. E' to te' non o pöh poen se tavus amot ma' ne eöm hikta antoen nem a tönun pa tope vëh, paröm vasunön e Tamön. Eöm me to hikta antoen nem a nö manuh Jerusalëm pa vasunön eah nën". ²²Ke eöm varih a napan va Samëria', eöm to vasunön nem a te' ne eöm to hikta nat vavih nem eah. Kemöm varih a napan va Israël, emöm to nat e nem peteh nemöm to vasunön nem eah sih. Suk ataeah, emöm a napan va Israël, emöm to onöt e nem pa vamaaka ke ra napan a ö ne Sosenën se kon tane' hah raoe manih pa taate' hat. ²³Ivëhkëk, kuru no o poen to tavus vahik en. Ka napan varih to kehkeh vasunön ne e Tamön, ee se te' rakah me ne o kikus

pa Tuvuh Vasio', ko vasunön ne poë, pare vavatet ne a soe pe'. E Tamön to taum en pa pap te' to te' va ne nën se vasunön ne poë. ²⁴E Sosoenën a Tuvuh, ko te' varih to vasunön ne eah, ee se vasunön rakah eah manih po kakis pa Tuvuh Vasio', suk ataeah, e' e Sosoenën vamaman."

²⁵Ke köövo soe en pan, "Eö' to nat e no' pa te' vëh na to popoka' no eah e Mesaäa', e' e Kristo, e' to nö voh ma' ne Sosoenën to vanö ma' poan. Ka te' pamëh se vavaasis a ra pa ma moeh tah."

²⁶Ke Ieesu' piun a soe pe köövo ko soe pan, "Eö' akuk kuru ivëh e Kristo, a te' ne Sosoenën to vanö voh ma' to vavaato me e no' pën"

²⁷A ma vamomhë pe' to tane' hah ma' vöön, ko toksean rakah ee pö nee to ep in e Ieesu' to vavaato me non e köövo pamëh. Ivëhkëk, ahikta paeh va pee to hi va in e Ieesu' manih pan, "Eën iu nom ataeah?", ke', "Eën vavaato suk me nom e köövo vëh ataeah?"

²⁸Ivëh, ke köövo pamëh këh en pa nöh isisu ruen pe' to pet non pa kove' ruen, pare' vos en vöön ko soe ke ra napan pan, ²⁹"Nö kurus ma' öm paröm ep pa te' vëh to vavatët vahik rakah en peö' pa ma tah nö' to nonok voh no' sih. E' pö' e Kristo a te' vëh ne Sosoenën to soe voh pan e' se vanö ma' poan, ha?" ³⁰Ka napan tēnan vakomanih, pare këh ee pa vöön pamëh ko nö ee pa ep e Ieesu'.

³¹Manih pa poen pamëh no a ma vamomhë pe' to soe ke poë pan, "Tövavaasis, ëën voh ah."

³²Ivëhkëk, e Ieesu' to piun rapoë, pare' soe en, "Eö' to te' me e no' pa taëën nö' se ëën, nöm to hikta nat nem."

³³Ivëh, ka ma vamomhë pe' vaihi koman e ne pan, "E' to te' pö' non ta te' to te' ke vu ma' poan ta ma taëën?"

³⁴Ke Ieesu' soe ke raeo pan, "A taëën peö' ivëh pan, eö' se nok voh a kiu pa Te' vëh to vanö voh a ma' neo', ke' hik vavih voh. ³⁵Eöm koman to sosoe nem sih pan, 'A taana' sivö to me' avoe' e ne pa tavus ma', ko poen oes a voa' tavus en.' Eö' to soe vaman rakah keo' peöm pan, kuru a voa' to vamatop ee pa oes, ivëh, köm se iniinan vavih voh manih pa koman a rak.^d ³⁶A ma te' varih to kiu ne pa oes a voa' ee se kon ee po voen pee. Ko voen pa ma te' poë varih, iva'ih, ee se rëh o kokoman pa napan, kee kon ee po to'to' tamoan. Ivëh, ka te' vëh to nep a voa' me a te' vëh to oes, ee pon se vaeö rakah. ³⁷A soe va'ih a man, 'A pah te' to nep a rak, ka meh te' ivëh to oes.' ³⁸Eö' to vanö a neöm pa oes a voa' varih po tökiu vëh nöm to hikta kiu voh.^e O upöm te' to vamatop momoan a ma kupu

^d 4.35 E Ieesu' to ep a napan va Sikar to nö ma' pa ep poë. Ivëh, ne' to vatvus suk a soe vapipino' manih pa voa' to vamatop ee pa oes. A voa' to vamatop ee to vëknom non a ma kupu pa napan to vamatop ee pa vatet a soe pe Ieesu'. ^e 4.38 A soe vëh to vamaaka ma' a ma te' vanënën soe vamoan voh, me a ma vamomhë pe Ieesu'. A ma te' vanënën soe ivarih to nep voh a voa' manih po tökiu, ka ma vamomhë pe Ieesu', ee o te' to oes a voa' varih po tökiu.

pa napan, kōm suk ma' ko vamaaka a napan poë varih a hanan va pa kon o to'to' tamoaan.”

³⁹A nap peo va pa vōön va Samëria' to tēnan a soe pe kōövo, pare vaman rakah ee pa soe pe Ieesu'. Suk e kōövo to soe ke ra napan a ö ne Ieesu' to vavatët vahik en pe' pa ma taate' ne' to nonok voh non. ⁴⁰O poen no a napan va Samëria' to nö ma' manih pe Ieesu', ee to hi poë pan, e' se te' va'peh me voh raoe pa ma si' poen, ke Ieesu' te' me en pee po pōök poen nēn. ⁴¹A nap peo rakah to pēnton a soe pe Ieesu', pare vaman poë.

⁴²Ee to soe ke kōövo pan, “Vamomoaan nemōm to pēnton a soe pēn, pamōm vaman em pe Ieesu'. Ivëhkëk, varu' vakomanih nemōm to vaman suk emōm koman to pēnton em pe'. Pamōm nat em pe' a te' se kon këh a napan va po oeh vëh pa hat.”

E Ieesu' To Vato' Hah E Koa' Oete' Pa Te' Kikiu Pa Te' Sunön

⁴³O pōök poen to oah ee, ke Ieesu' këh en pa muhin va Samëria', pare' nö en manuh pa muhin va Galili'. ⁴⁴Manih pa koman a muhin va Galili' ne Ieesu' to soe voh pan, “A te' vanēnēn soe to nö, ka tavōön koman pe' he' tonun ee pe', pare hikta ta ne poë.” ⁴⁵O poen ne' to tavus hah manuh pa muhin va Galili', ka napan va pa muhin pamëh vaeö suntan rakah ee pe'. Ee to vaeö suk ne poë pa ö nee to ep voh a ma tah vatoksean ne' to nonok voh non manuh Jerusalēm po poen apuh va po Pasova'.

⁴⁶E Ieesu' to vos en manuh pa vōön va Kena' a vōön pamëh to te' non koman a muhin va Galili'. A vōön pamëh ne' to rih voh a ruen ke' tavus en o voaën, ka pah te' susun pa te' sunön to te' non pa vōön va Kapaneam ne sunai'eah to hara' suntan a hiva'. ⁴⁷A te' susun pamëh to pēnton a soe to soe non pan e Ieesu' to tane' ma' pa muhin va Jiutia', pare' nōnō non ma' manih Galili'. E' to nö manuh pe Ieesu', pare' soe ke poan pan, e' se nö ma' Kapaneam ko vato' hah e sunai'eah. Suk ataeah, a si' ö hat ke' mēt en.

⁴⁸Ke Ieesu' soe ke poan pan, “Eöm varih se keh hikta ep in ta tah vatoksean me to vëknōm, eöm to hikta onöt nem a vaman.”

⁴⁹Ka te' susun pa te' sunön soe va in e Ieesu' manih pan, “Sunön, vëvëhö' mah, a si' ö hat ke koa' peö' mēt en.”

⁵⁰Ke Ieesu' soe ke poan pan, “Hah na, e sumui'ah se to' hah en.”

Ka te' susun pa te' sunön vaman en pa soe pe Ieesu', pare' hah en manuh pa vōön pe'. ⁵¹A te' susun pa te' sunön to te' avoe' e non hanan ka ma pah te' kikiu pe' nö ma', pare akeh poë manih hanan, pare soe ke poë pan, “E koa' pēn to to' hah en.”

⁵²Ka te' susun pa te' sunön hi a ma te' kikiu pe' pan, “A potan te' rakah non nih ke koa' peö' vih hah?”

Kee piun ko soe pan, “Nopoen pa 1 kirök no a kamis pasun to hik këh poan.”

⁵³Ke tamaneah nat hah en pa tëëm totoopin rakah pamëh ne Ieesu' to soe ke poan pan, “E sumui'ah se to' hah en.” Ivëh, ka te' susun pa te' sunön me ra napan kurus varih to te' ne koman iuun, ee kurus to vaman ee pe Ieesu'. ⁵⁴Iva'ih a vapöök tah vatoksean ne' to nok manih pa ö ne' to këh ma' a muhin va Jiutia', pare' te' non manih pa muhin va Galili'.

E Ieesu' To Vato' Hah A Pah Te' Manih Pa Kove' Ruen Va Bëtsaëta'

5 ¹Vasuksuk ne Ieesu' to vato' vahik en pe koa' pa te' susun pa te' sunön, pare' nö en manuh Jerusalëm. E' o poen apuh pa napan va Israël ipamëh nee se nö pa hin.

²Manih pa koman a vöön va Jerusalëm e' to te' non a kove' ruen nee to poka' ne a Bëtsaëta' po to va Hibru. A kove' ruen pamëh to te' vatët non po hopa' nee to poka' ne pan o Hopa' po Sipsip. A tönim këk vös to eok tatavi ne a kove' ruen pamëh. ³⁻⁴Manih koman a ma këk vös poë varih no a napan to hara' ne a ma vu mët to koroh ne sih. O te' poë varih no a ma moeere to mëtmët, me ro te' kekeho', me ro te' o tëtënkun.^f

⁵A pah te' to koroh non koman a këk vös pamëh, to hara' voh non a mët po 38 kirismas. ⁶Ke Ieesu' ep in a te' pamëh to koroh non, pare' nat en pe' to hara' moaan rakah voh en pa mët pamëh. Ivëh, ke' hi en pe' pan, “Eën iu vih hah nom, ha?”

⁷Ka te' vëh to hara' tamoaan non sih a mët, piun poan pare' soe pan, “A, Topoan, eö' to iu vih hah e no'. Ivëhkëk, ahikta meh te' se va'aus a neo' kö' nö manuh pa kove' ruen pa ö no a ruen se riu. Eö' se kehkeh nö no' ruen, ivëhkëk, o upöm to vovoh këh ee peö', pare vu' momoan ee na pa kove' ruen ko to' hah ee.”

⁸Ke Ieesu' soe ke po' poan pan, “Sun ah, parën kon o pan pën, parën nö eom vöön.” ⁹Ka varu' rakah vakomanih no a te' pamëh to vih hah en, pare' sun, ko kon o pan pe', ko nö en.

O poen pamëh, e' o Poen Apaapo. ¹⁰Ivëh, ka nap susunön po Jiu' ep a te' vëh to hara' vö'pë voh a mët to vih hah en, pare soe ke poë pan, “O Poen Apaapo pea a napan va Israël ivëh kuru, e' to kök e non pa taate' pea, pa ö nën to te'te' nö nom o pan pën.”

¹¹Ka te' vëh to to' hah soe ken pee pan, “Ivëhkëk, a te' vëh to vato' a neo' to ta' en peö' pan eö' se kon o pan peö' parö' nö eo' vöön.”

¹²Ka napan hi hah ee pe' pan, “Eteh rakah ipamëh to ta' a oah a kon o pan pën ko nö vöön?” ¹³Ka te' pamëh to hikta piun raoe suk e Ieesu' to

^f 5.3-4 O upöm te' nat va po Baëbel to koman ne pan a ma meh ö soe va pa ves vëh to soe va non manih pan, “Ee to anoeh ne a ruen pamëh se riu, no ankerö' pe Sunön se kunah koman naman, pare riu ma' a ruen. Ka tëëm no a ruen to riu, ka te' teh to vovoh kunah momoan koman naman, e' kuru a te' pamëh se to' hah. E' se te' ro me non po vu mët taeoh, e' se vih hah en.”

këh en pa ö vëh ne' to te' vu non, pare' nö en. Ivëh, ka te' vëh ne Ieesu' to vato' hah poan to hikta nat non peteh vëh to vato' hah poan, suk ataeah a napan to parin a peo to te' ne nën.

¹⁴Po vasuksuk ne Ieesu' to taum hah en pa te' pamëh koman a Iuun Hinhin Apuh, pare' soe ke poan pan, “Eën to to' hah voh eom, eën se koe po' a nok vatëh hah a ma taate' hat. Eën tome' taum amot ta te' hat to apuh oah e non pa te' hat oah e non pa te' hat va'ih.”

¹⁵Ka te' pamëh këh en pe Ieesu', pare' nö ko taum en pa nap susunön po Jiu', pare' soe ke raeo pan, “A te' vëh to vato' hah voh a neo', e' e Ieesu'.”

¹⁶Ivëh, ka nap susunön po Jiu' taneo ee pa nok vavahat e Ieesu' manih pa ma soe pee, suk e Ieesu' to nonok e non pa ma taate' to kök e ne pa taate' va po Poen Apaapo pee. ¹⁷Ivëhkëk, e Ieesu' to piun a soe pee, pare' soe pan, “E Tamön to hikta vavanot non sih e' to kikiu va kov e non sih manih. Eö' me to kikiu va kov e no' manih.” ¹⁸A nap susunön po Jiu' to pënton a soe va'ih, pare vaiu vëhva' rakah këh ee pa ta hanan nee se ip vamët koe e Ieesu'. Suk ataeah, e' to hikta kök varoe a taate' va po Poen Apaapo. Ahik. E' to soe pet en pan e Sosoenën e' e tamaneah. Ka soe va'ih to te' va non manih pan, a tasun pe' to vatoe me e non pa te' tasun pe Sosoenën.

¹⁹Ke Ieesu' sunpip rakah ea pa ma soe varih, pare' soe pan, “Eö' se soe vaman rakah keo' peöm, eö' e Koa' Te' Pe Sosoenën to hikta onöt no' a nok ta kiu po kokoman koman peö'. Ahik, eö' to nonok no' sih a ma kiu ne eö' to ep no' ne Tamaneo' to nonok non sih. A tah ne Taman to nonok non, ne eö' e Koa' to ep suk parö' nok suk. ²⁰E Tamön to iu rakah non sih a neo' e Koa' pe', pare' vataare en peö' pa ma tah ne eö' se nonok no'. Ivëh, ke Tamön vataare en peö' pa ma meh kiu to te' apa'puh oah e ne pa ma te' kiu varih ne eö' e Koa' to nonok no'. Ka ma kiu poë varih nöm se ep paröm toksean rakah em. ²¹E Tamön to kunkuin hah non sih a nap mët pare' he' en pee po to'to'. Ka tah pamëh to vatoe akuk va kov e non manih peö' e Koa' to se he' en po to'to' tamoan manih po te' varih ne eö' to iu no'. ²²E Tamön to hikta onöt non a vaho' ta pah te' manih po vahutët. Ahik, a ma kiu kurus varih pa pëpënton vahutët, ne' to he' vahik voh en peö' e Koa' pe'. ²³Ivëh, ka napan kurus rakah se kë a ëhnaneo' e Koa' pamëh, vamanih pa ö nee to kë va voh in a ëhnan e Tamön. Etereh to hikta kë ne sih a ëhnaneo' e Koa', ee to hikta kë me ne a ëhnan e Tamön vëh to vanö voh a ma' neo'.

²⁴Eö' to soe vaman rakah keo' peöm, etereh to tēnan a soe peö', pare vaman e Sosoenën vëh to vanö a ma' neo', kö' nö ma', ee se kon ee po to'to' tamoan. Ka napan poë varih to hikta onöt ne a te' manih po vahutët. Ee to këh ee ma' pa mët pare kon ee po to'to' tamoan.

²⁵Eö' to soe vaman rakah keo' peöm, kuru no o poen to tavus vahik en, ka napan varih to te' va ne manih pa nap mët, ee se tēnan ee pa soe

peö' e Koa' pe Sosoenën. Ko te' varih to tēnan a soe pamēh pare vatet, ee se kon ee po to'to' tamoaan. ²⁶O to'to' tamoaan pamēh to tane' ma' manuh pe Tamön, e Tamön koman to he' en peö' e Koa' pa tasun pamēh, ke eö' e Koa' pamēh to te' me e no' po to'to' tamoaan. ²⁷E Koa' pamēh, eö' e E Koa' Te' Pa Napan Kurus, ivēh, ke Sosoenën he' en peö' pa tasun marēn a kiiki a napan manih po vahutēt. ²⁸Eöm se koe a koman vörep in a soe va'ih nö' to sosoe ka no' neöm. O poen se tavus ma' no a napan kurus varih to pee ne po vapeepe se tēnan a to peö' e Koa', ²⁹pare kēh tavus ee ma' pa ma vapeepe. Ko te' varih to nonok ne sih a ma taate' vih, ee se kon ee po to'to' tamoaan. Ko te' varih to nonok ne sih a ma taate' hat, ee se sun ee po vahutēt, pare nö ee manuh po sura' ësēs tamoaan.”

E Ieesu' E Koa' Pe Sosoenën

³⁰E Ieesu' to vavaato avoe' e non, pare' soe pan “Eö' to hikta onöt no' a nok ta pah tah po kokoman koman peö' peheo'. Ahik, eö' to vavatet no' a soe nö' to kon tane' manuh pe Sosoenën, parö' kiiki no' a ma taate' pa napan. Ka vaho' a napan manih po vahutēt, e' a totoopin. E Sosoenën to soe vaonöt ka neo', kö' kiiki no a ma taate' pa napan. Ivēh, ka taate' kiiki peö' to totoopin e non manih po iu pe Sosoenën. Suk ataeah, eö' to hikta suksuk no' o iu koman peö'. Ahik, eö' to suksuk ro no' o iu pe Sosoenën vēh to vanö voh a ma' neo' kö' nö ma'.

³¹E' se keh te' non pan eö' varoe to sosoe tavus no' a ma kiu me a ma taate' nö' to nonok no', a napan kurus to hikta onöt ne a vaman a ma soe nö' to vavatvus no'. ³²Ivēhkēk, e' to te' non a meh te', ivēh, e Sosoenën to vavatvus non a soe va pa ma kiu me a ma taate' peö'. Kö' nat e no' pa ma soe ne' to vavatvus non, ee a ma soe a man rakah.

³³O poen nöm to vanö a ma pah te', kee nö ee manuh pe Jon, pan e' se soe ke rae ta soe to soe suk a no neo' e Koa' pe Sosoenën, ka soe pamēh, e' a soe man. ³⁴Ivēhkēk, eö' to hikta koman no' ataeah no a napan to koman suk va ne manih peö'. Ivēh, kö' iu no' a ö nöm se koman hah a soe ne Jon to sosoe suk voh non a kiu me a taate' peö'. Eöm se keh öt vakis nem a soe pamēh, e Sosoenën se kon hah en peöm. ³⁵E Jon to te' vavoh non manih po ram to tētēkrea non, pare' he' non a napan o maaka, ka si' poen kökööt akuk rakah nöm to hara' o vaeö, suk o maaka ne' to he' a neöm.

³⁶Oman e Jon to vavatvus non a soe to soe suk a non neo', eö' eteh. Ivēhkēk, e' to te' non a pah tah to vih oah non a soe pe Jon to vataare non eö' eteh. E' a kiu pamēh ne Tamön to he' a neo', sö' nok, parö' vahik. Ka ma kiu varih nö' to nonok no', to vataare vavih rakah e ne pa napan, pa ö ne Tamön to vanö voh a ma' neo', kö' nö ma' manih po oeh vēh. ³⁷⁻³⁸E Tamön to vanö voh a ma' neo', kö' nö ma' manih po oeh. Ke e' koman ivēh to soe tavus voh ka neo' manih pa napan. Ivēh, no a soe pe

Tamön to hikta te' suk non manih pa ma kokoman peöm. Eöm to hikta iu pënton nem a soe pe Tamön pa ma tenëneöm, paröm hikta iu ep nem a ma kiu nö' to nonok no' pa ma matëneöm. Suk ataeah, eöm to hikta vaman nem a soe me a kiu peö' a te' vëh ne Tamön to vanö voh ma'.

³⁹Eöm koman kës nem pan, a soe vëh to pet non manih po Puk pe Sosenën to onöt e non pa he' a neöm o to'to' tamoaan? A ma tamoaan nöm to ëhëh nem a soe to kiun non po Puk pe Sosenën, paröm kiiki em pa ma soe to kiun ne po komön o Puk pamëh. A ma soe to kiun ne po Puk pamëh to te' suk e ne peö'. ⁴⁰Ivëhkëk, eöm to rës e nem pa nö ma' manih peö' pa kon o to'to' tamoaan.

⁴¹Eö' to sosoe no' a soe va'ih, parö' hikta koman no' a ö no a napan se kë ne a ëhnaneö'. ⁴²Ahik, eö' to nat e no' peöm to hikta te' me nem o iu pe Sosenën. ⁴³Eö' to tane' voh ma' manuh pe Tamön, parö' vavatvus no' a soe manih peöm, köm hikta kokon ro nem a soe peö'. Ivëhkëk, ta pah te' se keh nö ma' pa ëhnan komaneah, eöm se tënan em pa soe pe', paröm vaman em pe'. ⁴⁴A pap te' to te' va ne manih peöm to hikta onöt ne a vaman a neo'. Ahik rakah! Suk ataeah, eöm to koman varoe nem a kon o ëhnan apuh manih pa topnineöm. Ivëh, nöm to hikta iu kon suk nem o ëhnan apuh vëh ne Sosenën a paeh ro to he'he' non sih.

⁴⁵Eöm se nat nem koman nem pan, eö' ivëh se sun manih pa matan e Tamön, parö' kiiki a ma taate' peöm, parö' soe pan eöm o hat. Ahik, a te' vëh se soe pan eöm o te' hat ivëh e Mosës. Ke e' a te' pamëh nöm to koman voh nem pan e' se va'aus a neöm. ⁴⁶Eöm se keh vaman rakah nem a ma soe pe Mosës, a, eöm to vaman me e nem pa te' soe peö'. Suk ataeah, e Mosës ivëh to kiun suk voh a neo' manih po Puk pe Sosenën. ⁴⁷Ivëhkëk, eö' to nat eo' peöm to hikta onöt rakah nem a vaman a ma soe pe Mosës, ke' ep va e non manih peöm to hikta onöt me nem a vaman a ma te' soe peö'.

E Ieesu' To Makën A 5,000 Te'

Matiu 14:13-21, me Mak 6:30-44, me Luk 9:10-17

6 ¹E Ieesu' to vaato vahik me en pa napan, pare' pahan en pa tonon va Galili'. A tonon pamëh no a napan to poka' ne sih a meh ëhnaneah pan, a Taëberius. ²A nap peo rakah to vatet e Ieesu', suk ataeah, ee to ep in a ma tah vatoksean ne' to nonok non pa vavato' hah o te' varih to hara' ne a ma vu mët. ³E Ieesu' to ëp en pa si' ö tope, ko iho' va'peh me e non pa ma vamomhë pe' nën. ⁴Ka si' ö hat ka Taëen Apuh po Jiu' nee to poka' ne o Pasova' tavus en.

⁵Ke Ieesu' vatatarih vah ko non, pare' ep in a nap peo rakah to nö ma' manih pe', pare' hi en pe Filip pan, "Ea se voen ma' ta ma taëen nih, para makën a napan varih?" ⁶E Ieesu' to sosoe va non manih, suk e' to pupunö' non o vaman pe Filip. Suk ataeah, e' koman to nat e non pataeah ne' se he' a napan kee ëën.

⁷Ke Filip piun a hi pe Ieesu', pare' soe ke poan pan, “Ea se keh voen a taëen pa moni' to antoen non o 200 voa' moni', a taëen pamëh hikta se antoen non a vamahun a napan varih. Suk ataeah, a napan to parin a peo vörep. Ee se kës kon ro ta ma si' pah ö.”

⁸Ivëhkëk, a paeh a vamomhë koman pe Ieesu', ivëh e Ëndru', e kea pe Saëmon Pita' to soe ke Ieesu' pan, ⁹“E' to te' non a pah koa' to te' non manih to te' me non o tönim mu' me a poa iian. Ivëhkëk, a napan to te' ne manih to parin a peo. A ma si' iian varih me ro tönim mu' varih se po' va'aus vah va in a nap peo varih nih?”

¹⁰Ke Ieesu' soe ke ra ma vamomhë pe' pan, “Soe ke ra napan, kee iho'.” A ö no a napan se iho' to parin a kakaras vörep. Ka napan to peo onöt ne a 5,000 te' oete' to te' ne nën, ee to hikta ëh va'peh o köövo me ro koa'. ¹¹Ke Ieesu' kon a ma mu', pare' soe vavihvih ke na e Sosenën, ko he' a ma vamomhë pe', kee ki vakëkëh ke pa napan to iho' ne nën. E Ieesu' to nok pet va en nën manih pa poa iian. A napan kurus to ëen a ma mu' me ra ma iian ko mahun rakah ee.

¹²A napan to ëen ko mahun vahik ee, ke Ieesu' soe ke ra ma vamomhë pe' pan, “Ununun öm a ma ö taëen varih no a napan to ëen këh, ee tome' hat akuk.” ¹³Ivëh, ka ma vamomhë pe' ununun ee ma' pa ma ö taëen no a napan to mahun këh. Pare vapuh hah o havun kove me ro pöök pa ma ö taëen no a napan to mahun këh.

¹⁴A napan to ep in a tah vatoksean ne Ieesu' to nok, pare taneo ee pa soe pan, “O pöh man rakah, a te' pö' kovëh, e' a te' vanënën soe ne Sosenën to soe voh pan, e' se vanö ma' manih po oeh vëh.”

¹⁵E Ieesu' to nat en pa napan to nok ee po kokoman va pa ö nee se öt poë ko vate'te' poë, ke' tavus en a te' Sunön pee. Ivëh, ke' këh en pa ö ne' to te'te' non, pare' ëp en tope pehen.

E Ieesu' To Tet A Tonon

Matiu 14:22-23, me Mak 6:45-52

¹⁶Pa matanpoen po poen avoe' pamëh no a ma vamomhë pe' to nö, pare anoeh e ne ma' pe' manuh sinten a tonon. ¹⁷A muhin to poen en e Ieesu' he me' avoe' e non pa tavus ma' manih pa ma vamomhë pe'. O vamomhë to peah ee po parö', pare pahan ee pa tonon va Galili'. Ee to kehkeh nö ne Kapaneam. ¹⁸A tonon to sup, suk a tuvuh to pah ip suntan rakah en ma'. ¹⁹Ee to hoa' o parö', ko te' varo va e ne ma' manuh pa tönim, ke', a tönim me a paeh kiromita', pare ep na e Ieesu' to tet ma' a tonon. Ee to ep na poë to tet ma' a tonon, pare pah naöp suntan rakah ee. ²⁰Ivëhkëk, e Ieesu' to soe ken pee pan, “Koe öm a naöp, eö' akuk kuru.” ²¹Kee pah vaeö suntan po' ee pa ep poë manih po parö'. Ka varu' vakomanih no parö' to tavus en pa ö nee to nönö ne.

A Napan To Vavaiu Ne e Ieesu' Koman A Iuun Hinhin Sone'

²²A muhin to takah en po meoh poen a napan he sun avoe' e ne sinten tonon va Galili'. Ee to nat e ne pan, nopoen no pöh parö' ro to te'

non nèn. E Ieesu' to hikta tok va'peh me ra ma vamomhë pe' po parö' pamëh. A ma vamomhë varoe to tok po parö', pare pahan ee pa tonon. ²³Ivëhkëk, a ma parö' to tane' ma' pa vöön va Taëberius to koe vatët ke ma' manih pa ö muhin vëh ne Ieesu' to makën voh a napan pa taëën ne' to soe vavihvih ke voh na e Sosoenën. ²⁴Ivëh, ka napan ep vahik ee pe Ieesu' me ra ma vamomhë pe' to hikta te' ne nèn. Ee to tok ee pa ma parö' poë varih, pare vatet pahan ee pee manuh pa pap tonon vöh, ko vos ee pa vöön nee to poka' ne a Kapaneam, pan ee se ep in e Ieesu' nèn me ra ma vamomhë pe'.

E Ieesu' To Te' Va Non Manih Pa Taëën Va Pa Vöön Va Kin

²⁵A napan to taum poë manuh pa pap tonon vöh, pare hi poë pan, “Tövavaasis, eën nö vah va ma' nih, parën tavus ma' manih?”

²⁶Ke Ieesu' piun raoe, pare' soe pan, “Eö' to soe vaman rakah keo' peöm, eöm to hikta vaiu a ma' neo', suk a ma tah vatoksean varih nö' to nok voh. Ahik, eöm to vaiu a ma' neo', suk eöm to ëën voh a taëën nö' to he' a neöm, köm ëën ko mahun. ²⁷Eöm se nat nem kikiu suk varoe nem a taëën vëh se koa en, pare' hikta onöt non a he' a neöm o to'to' tamoan. Ahik, eöm se kiu suk varoe o vu taëën vëh se he' o to'to' tamoan manih pa napan. Ke' o vu taëën pamëh ne eö' e Koa' Te' Pa Napan Kurus se he' a neöm. Ke Tamön vëh, e Sosoenën, to he' voh en peö' pa tasun va pa nok va nèn.”

²⁸Ka napan hi po' ee pe Ieesu' pan, “Ataeah po' to vih non na se nok, para nok a kiu ne Sosoenën to iu non?”

²⁹Ke Ieesu' piun, pare' soe pan, “Iva'ih a kiu ne Sosoenën to iu non a ö nöm se nok, eöm se vaman a neo' a te' ne Sosoenën to vanö voh ma'.”

³⁰Kee hi hah ee pe Ieesu' pan, “O vu vëknöm taeah nën se nok to vataare a no möm, kemöm vaman po' a ma tah nèn to nonok nom? ³¹A kën sipuura to ëën voh o mana' manih pa moeh upin vamanih pa ö no o Puk pe Sosoenën to soe va non,

‘E' to he' voh a napan a taëën va pa vöön va kin, kee ëën ee.’ ”

Sng 78:24

³²Ivëhkëk, e Ieesu' to soe ke raoe pan, “Eö' to soe vaman rakah keo' peöm, e' to hikta te' non pan e Mosës ivëh to he' voh a napan pa taëën va pa vöön va kin. Ahik, E Tamön vöh pa vöön va kin to he' voh a neöm a taëën pamëh. E' se he'he' avoe' e non peöm pa taëën man. ³³A taëën man pe Sosoenën ivëh, a te' vëh to kunah tane' voh ma' manuh pa vöön va kin, pare' he' o to'to' pe' manih po oeh vëh.”

³⁴Kee piun a soe pe Ieesu', pare soe pan, “Topoan, taneo non kuru nën se he'he' tamoan va kov e nom pemöm manih pa taëën pamëh.”

³⁵Ke Ieesu' piun raoe pare' soe pan, “Eö' koman a taëën va po to'to' tamoan. Eteh se keh nö ma' peö', ko vaman a non neo', pare' vavattet

rakah non a soe peö', e' se kon en po to'to' tamoan, pare' hikta se hara' hah non o maë me o manoe.⁸ ³⁶Eö' to soe moaan ke voh eo' peöm, eöm to ep voh em peö' a taëen to tane' ma' pa vöön va kin, ivëhkëk, eöm to hikta iu vaman a nem neo'. ³⁷A napan kurus rakah varih ne Tamön to he' vahik voh en pee peö', kee nö ee ma' manih peö'. A te' to nö ma' peö', eö' to hikta antoen no' a veo eah. Ahik, eö' se öt eo' pe'. ³⁸Suk ataeah, eö' to tane' voh ma' manuh pa vöön va kin, parö' hikta onöt no' a suk o iu koman peö'. Eö' to tane' voh ma' pa vöön va kin marën a suk o iu pa te' vëh to vanö voh a ma' neo' kö' nö ma'. ³⁹Ko iu pa te' vëh to vanö a ma' neo', kö' kunah tane' ma' pa vöön va kin to te' va non manih, eö' to hikta se varakah no' ta pah te' va pa napan varih ne' to he' voh a neo'. Eö' se kunkuin eo' pee po poen no oeh se hik. Ee se sun kurus ee po vahutët pe Sosenën. ⁴⁰Ko iu pe Tamön to te' va non manih, a napan varih to ep voh ee peö' e Koa' pe', pare vaman a soe peö', ee to kon ee po to'to' tamoan. Ko poen no oeh se hik, eö' se kunkuin hah eo' pee, kee to'to' hah ee."

⁴¹O Jiu' to pënton e Ieesu' to soe pan e' a taëen va pa vööv va kin to kunah ma' manih po oeh, pare heve ov ee pe' ko vaato me ee pe'. ⁴²Pare soe ee pan, "A te' va'ih e Ieesu' e koa' pe Jeosëp, ke ea varih to nat vavih rakah e no pe tamaneah pen sinaneah. Vahvapo'nih ke' soe pan e' to tane' ma' pa vöön va kin?"

⁴³Ke Ieesu' piun a soe pee, pare' soe pan, "Suk öm a soe peö', paröm koe a vakihkiuh me a neo'. ⁴⁴E Tamön a paeh ro to vanö voh a ma' neo' kö' nö ma'. Ka hikta pah te' to onöt non a nö ma' manih peö' po kokoman koman pe'. Ahik, e Tamön se he' eah o kokoman, pare' me ma' eah manih peö'. Ko poen no oeh se hik, eö' se kunkuin tane' hah eo' pe' po vapeepe, ke' kon en po to'to'. ⁴⁵A soe to kiun non manih po Vavaasis po Te' Vanënën Soe to te' va non manih pan,

'E Sosenën se vavaasis a napan kurus',

Ais 54:13

kee pënton a soe pe', pare nat in poë, pare nö po' ma' manih peö'. ⁴⁶A hikta pah te' to ep voh non pe Tamön, a te' varoe kovëh to te' me voh non poan to nö voh en ma', e' varoe kuru to nat non poan. A te' pamëh ivëh, eö'. ⁴⁷Eö' to soe vaman rakah keo' peöm, eteh to te' me non o vaman, pare' vaman a no neo', e' to kon en po to'to' tamoan. ⁴⁸Eö' koman rakah a taëen va po to'to' tamoan. ⁴⁹A kën sipuineöm to ëen voh o mana' manuh pa moeh upin, ivëhkëk, ee to mëtmët voh ee. ⁵⁰Ivëh ka taëen vëh to kunah tane' voh ma' pa vöön va kin, etereh to ëen a taëen pamëh, ee to hikta antoen ne a mët. ⁵¹Eö' a taëen va po to'to' tamoan to kunah tane' voh ma' pa vöön va kin. Etereh to ëen a taëen pamëh ee

⁸ 6.35 E Ieesu' to he' a soe vapipino' vëh. Ka pusun in a soe vapipino' pamëh to te' va non manih. Eteh to vaman non e Ieesu', a apeneah to hikta se hara' hah non o maë me o manoe. A apeneah se vaëo tamoan va kov e non manih pa ö ne' to vatös me non e Ieesu'.

to hikta onöt ne a mët, ee se kon ee po to'to' tamoaan. Ka taëen pamëh e' a sionineo' nö' se he' a napan kurus va po oeh vëh, kee kon tane' o to'to' tamoaan manih pe!."

⁵²Ko Jiu' pënton a soe va'ih, pare taneo ee pa vaato vasuka' me e Ieesu', pare to soe ee pan, "Vahvanih ka te' vëh se makën a ra pa sionineah?"

⁵³Ke Ieesu' piun raoe, pare' soe pan, "Eö' to soe vaman rakah keo' peöm, eöm se keh hikta ëen a sionineo' e Koa' Te Pa Napan Kurus, me eöm se keh hikta kaak o era' peö', eöm hikta onöt nem a kon o to'to' vamaman. ⁵⁴O te' varih to ëen a sionineo', pare kaak o era' peö' ee to kon ee po to'to' tamoaan. Ko poen no oeh vëh se hik, eö' se kunkuin hah eo' pee, kee kon hah ee pa ma to'to' pee. ⁵⁵A sionineo' e' a taëen vamaman, ko era' peö' e' o kaak vamaman. ⁵⁶Ko te' varih to ëen a sionineo', ko kaak o era' peö', ee to te' e ne manih peö', kö' te' e no' manih pee. ⁵⁷E Tamön to'to' tamoaan vëh e Sosenën, to vanö voh a ma' neo' kö' te' me no' o to'to' tamoaan manih po kikis pe'. Ivëh, keteh to ëen a sionineo', e' se kon en po to'to' tamoaan manih po kikis peö'. ⁵⁸Eö' to hikta te' va no' manih, pa taëen vëh no a kën sipuineöm to ënëen voh ne pa moeh upin. Ee to ëen voh a taëen pamëh, ivëhkëk, ee to mëtmët ee. Ke eö' va'ih, eö' a taëen to kunah tane' ma' manuh pa vöön va kin. Ketereh to ëen a taëen pamëh ee se kon ee po to'to' tamoaan."

⁵⁹Manih pa koman a vöön va Kapaneam ne Ieesu' to te' non nën, pare' vavaasis non a napan pa ma soe poë varih pa koman a iuun hinhin sone' po Jiu'.

⁶⁰O vamomhë peo to pënton a soe pe Ieesu' ka ma upöm soe va ee manih pan, "O vavaasis va'ih to parin a hiva'. Eteh to onöt non a pënton a soe va'ih, ko nat vamaaka a pusuneah, pare' vatet?"

⁶¹Ivëhkëk, e Ieesu' to nat en pa ma vamomhë pe' to vaiihi suk e ne pa soe pe'. Ivëh ne' to soe suk ke raoe pan, "O vavaasis vëh mirö' kës e non pa ma vaman peöm? ⁶²E' se po' te' vah va non nih pa ö nöm se ep a neo' e Koa' Te' Pa Napan Kurus se peah hah manuh pa vöön ne' to tane' voh ma'? ⁶³A Tuvuh Vasio' ivëh to he'he' non sih a napan o to'to' tamoaan. Ko sionin hikta onöt non a he' o to'to' tamoaan manih pa te'. Manih pa soe nö' to vavaasis a no' neöm, a Tuvuh Vasio' koman to vakikis non o vavaasis peö'. ⁶⁴Ivëhkëk, a ma papaeh te' to te' nö ne manih peöm, ee to hikta vaman a ne neo'."

Manih po poen ne Ieesu' to taneo en pa vavaasis a napan, e' to nat voh en pe retereh ivariv to hikta vaman ne poë, me a te' vëh se vikuh in poan manih po te' varih to hat ov e ne poë. ⁶⁵Ivëh, ne Ieesu' to soe suk va i raoe manih pan "Iva'ih a tah nö' to koman voh no', parö' soe pan, 'Ahikta pah te' to antoen non a nö ma' manih peö', pa ö ne Tamön se keh hikta vanö ma' poan, ke' nö ma' peö'."

⁶⁶E Ieesu' to sosoe va ko non manih, ko upöm vamomhë peo pe' nö vakëkëh këh ee pe', pare hikta te' va'peh hah me ne poë. ⁶⁷E Ieesu' to hi en pa havun me ra poa vamomhë pe' pan, “Eöm me kuru to kehkeh këh e nem peö' oh?”

⁶⁸Ke Saëmon Pita' piun a soe pe', pare' soe pan, “Topoan, emöm se keh këh a oah pamöm nö ko te' va'peh me po' nem eteh? Emöm to hikta iu këh a nom oah, suk ataeah, a soe varoe ko pën ivëh to he' a no möm o to'to' tamoan. ⁶⁹Emöm to vaman e nem pën, pamöm nat e nem pën a Te' a Vivihan to tane' voh ma' manuh pe Sosenën.”

⁷⁰Ke Ieesu' piun a havun me ra poa vamomhë pe', pare' soe ke raeo pan, “Eö' to kon voh eo' peöm a havun me ra poa vamomhë peö', vahvapo'nih ka paeh va peöm tavus en a ora' hat?”

⁷¹E Ieesu' to sosoe non a soe va'ih suk e sunai' e Saëmon va Iskariot vëh e Jiutas. E Jiutas e' a paeh va pa havun me ra poa vamomhë pe'. Amot ne' se vikuh en pe Ieesu' manih pa koreera napan varih to hat ov e ne poë, kee ip vamët ee pe'.

A Kën Kea Pe Ieesu' To Hikta Vaman Ne Poë

7 ¹E Ieesu' to vaasis vahik en pa napan pa soe va po to'to' tamoan, pare' vavatvi vah kov e non pa muhin va Galili'. E' to hikta koman non a nö manuh pa muhin va Jiutia'. Suk ataeah, a ma pah te' susunön po Jiu' to kehkeh ip vamët ne poë.

²A ma poen vivihan po Jiu' to vatët ee.^h ³Ivëh, ka ma kea pe Ieesu' soe ke poë pan, “Vahvanih kën hikta këh a muhin va'ih parën nö manuh pa muhin va Jiutia' ko nok ta ma tah vatoksean nën, ka ma vamomhë pën me ra napan ep? ⁴Ta pah te' se keh iu non, pan a napan se nat vavih poë, e' se nat non nonok vakoan non a ma kiu pe'. Eën se keh iu nok rakah nom a ma kiu poë varih, eën se sun vateera' rakah manih pa matëëra napan kurus.” ⁵A kën kea koman pe' to hikta vaman ne poë, ivëh, nee to soe suk vamanih.

⁶Ke Ieesu' piun a ma soe pee pare' soe ke ra poë pan, “O poen nö' se nö manuh Jerusalëm to hikta öök avoe' non ma'. Ivëhkëk, a ma poen kurus peöm pa nö nën to tavus vahik voh ee. ⁷A napan va po oeh vëh to hikta onöt ne a rës a neöm. Ivëhkëk, ee to rës e ne peö', suk eö' to sosoe tavus no' a ma taate' hat nee to nonok ne sih. ⁸Ivëh, köm se nö ko tönun va'peh me a ma upöm peöm manuh Jerusalëm pa ma poen vivihan po Jiu'. Ivëhkëk, o poen nö' se nö Jerusalëm pa vakum me a napan pa ma poen vivihan poë varih to hikta öök avoe' non ma'.” ⁹E Ieesu' to soe vakomanih, pare' te' e non manih pa muhin va Galili'.

^h 7.2 A ma poen vivihan poë varih no a napan va Jiutia' to nö, pare koroh ne pa ma tanu pee, pare kokoman hah ne a ö no a kën sipuiire to koroh voh ne pa ma tanu manuh pa moeh upin.

**E Ieesu' To Sun Non Pa Matëëra Napan, Pare'
Vavaasis Non Koman A Iuun Hinhin Apuh**

¹⁰O poen no a ma kën kea pe' to nö vahik ee manuh Jerusälëm pa ma poen vivihan poë varih, ke Ieesu' me to nö en. Ivëhkëk, e' to nö aven en pare' hikta iu non a ö no a napan se inan poë. ¹¹Manih pa ma poen vivihan poë varih no a nap susunön po Jiu' to vavaiu vah kov e ne pe', ko vaihi vah kov e ne pan, “A te' vëh e Ieesu' te' non nih?”

¹²Manih pa topniira nap peo poë varih, ee to vavisvis ke ne pa ma upöm pee, suk e Ieesu'. A ma upöm pee to sosoe ne pan, “E' a te' no a taate' pe' to parin a vih.”

Ko upöm soe ee pan, “E' a te' pikpiuk to pikpiuk non sih a napan.”
¹³Ivëhkëk, a hikta paeh va pa napan poë varih to sun pa matëëra napan, pare' soe tavus o kokoman pe' manih pa napan. Suk ataeah, ee to nanaöp e ne po te' susunön po Jiu'.

¹⁴Po topnin rakah in a ma poen vivihan po Jiu', ne Ieesu' to ho en koman Iuun Hinhin Apuh, pare' taneo en pa vavaasis a napan. ¹⁵Ko te' susunön po Jiu' pënton o vavaasis pe', pare vatötöhhkak rakah ee, pare soe ee pan, “A te' vëh kon tane' ma' o nat vëh nih, e' hikta nö voh pa ta siku?”

¹⁶Ke Ieesu' piun raoe, pare' soe pan, “O vavaasis va'ih nö' to vavaasis a no' neöm, e' to hikta te' non pan o vavaasis koman peö'. Ahik, o vavaasis va'ih nö' to vavaasis no', e' o vavaasis pe Sosenën a te' vëh to vanö voh a ma' neo'.
¹⁷Ta pah te' se keh vavatet rakah non a soe pe Sosenën, e' se maaka rakah va non manih pan, o vavaasis nö' to vavaasis no', e' o vavaasis pamëh to tane' rakah ma' manuh pe Sosenën, pare' hikta tane' ma' manih peö'.
¹⁸Ka te' vëh to vavaasis non a napan po kokoman koman pe', a, a te' pamëh to iu kë koman hah non a ëhnaneah. Ivëhkëk, a te' vëh to vavaasis non a napan, pare' kë non a ëhnan a te' vëh to vanö voh ma' poan, a, a te' pamëh e' a te' no a taate' pe' to totoopin, me e' a hikta pikpiuk. ¹⁹Moaan voh ne Mosës to he' voh en peöm po Vavaasis pe', ivëhkëk, eöm to hikta iu nem a vatet o Vavaasis pamëh. Vahvapo'nih köm kehkeh ip vamët e nem peö'?”

²⁰Ka napan to te' vatët ne pe' piun poë, pare soe pan,ⁱ “A ora' hat to te' non pën, emöm to hikta kehkeh ip vamët a nom oah.”

²¹Ke Ieesu' vavaato avoe' me e non po te' susunön po Jiu', pare' soe ke ra poë pan, “Eöm kurus varih to ep voh em pa tah vatoksean nö' to nok voh manih pa kove' ruen va Bëtsaëta', paröm töhhkak ko hara' vahat rakah em, suk eö' to vato' a te' manih pa koman o Poen Apaapo pea.^j ²²E

ⁱ 7.20 A napan to te' vatet ne pe Ieesu' to hikta nat ne po vaheheve pe Ieesu', me ra nap susunön po Jiu'. ^j 7.21 Ep hah na pe Jon 5:1-16, ko ëh o vahutët to soe non a ö ne Ieesu' to vato' e voe manih komön o Poen Apaapo, kee taneo ee pa nok vavahat e Ieesu' manih pa ma soe pee.

Mosës to he' voh en peöm po vavaasis va pa pe a ö kokoaan pa ma pus koa' oete' peöm. E' to hikta te' non pan e Mosës ivëh to he' voh o vavaasis pamëh. Ahik, o vavaasis pamëh to tane' voh en ma' manuh pa kën sipun. Ivëhkëk, komön o Poen Apaapo nöm to peepe e nem pa ma ö kokoaan pa ma pus koa' oete' peöm, ivëh, köm kök em po Vavaasis pe Mosës.

²³Eöm to kehkeh vatet vavih rakah nem sih o Vavaasis pe Mosës. O Vavaasis pe Mosës to soe non pan, eöm se pe em pa ma ö kokoaan pa ma pus koa' oete' peöm. Ivëh, ko poen va pa pe raoe se keh tavus ma' po Poen Apaapo, eöm se nok em. Eöm heheve suk po' nem ataeah pa ö nö' se vato' hah ta pah te' po Poen Apaapo pea? ²⁴Eöm se koe a kiiki a ma moeh tah po matan varoe, paröm kokoman vavih voh, ko kiiki po' a ma moeh tah nö' to nonok no' manih pa taate' totoopin.”

A Napan To Kehkeh Nat Rakah Ne Pe Ieesu' Eteh

²⁵A napan to te' ne manih Jerusalëm to pënton e Ieesu' to vavaato va non manih, pare vaiihi e ne pan, “A te' ko vëh no o te' susunön pea to kehkeh ip vamët ne, ha? ²⁶Ep këk öm, e' to vavaato rakah e non pa matëëra napan. Ka hikta pah te' sunön to onöt non a soe ta pah soe manih pe'. A nap susunön pea to nat pö' e ne pe' e Kristo? ²⁷Ivëhkëk, ea to nat e no pa vöön pe', ko poen ne Kristo vamaman se keh nö ma', ka hikta pah te' to onöt non a nat in a vöön pe'.”

²⁸E Ieesu' to vavaasis non a napan koman a Iuun Hinhin Apuh, pare' soe ke raoe pan, “Oman, eöm to nat e nem peö', paröm koman nem pan eöm to nat e nem pa vöön nö' to tane' ma', ivëhkëk, eöm to hikta nat nem. Eö' to hikta nö voh ma' manih po kikis koman peö'. Ahik, e Tamön vöh to vanö voh a ma' neo' no a taate' pe' a man rakah, neöm to hikta nat nem pe'. ²⁹Eö' to nat e no' pe', suk eö' to tane' ma' manuh pe', ke e' koman ivëh to vanö voh a ma' neo'.”

³⁰E Ieesu' to soe vakomanih ka ma upöm te' to te' vatët ne pe', kehkeh öt e ne pe', marën a vaho' poë pa nohnoh. Ivëhkëk, a hikta paeh va pee to onöt non a vaket eah. Suk ataeah, o poen ne' se taum a punis me e' se hara' o kamis to me' e non pa tavus ma'. ³¹Ko te' varih to vaman voh e Ieesu' to vavaasoe e ne, pare soe pan, “O poen ne Kristo se nö ma' e' se kës nok en ta ma tah vatoksean to apuh oah e ne pa ma te' tah vatoksean no a te' vëh to nonok non?”

A Nap Susunön Po Jiu' To Pupunö' Ne Pa Öt E Ieesu'

³²A ma meh Parësi' to tēnan a soe no a napan to vavisvis suk ne a ma tah ne Ieesu' to nonok non. Ivëh, ko te' susunön ësës he', me ro Parësi' vanö ee ma' pa ma to pirisman koman pee to ut ne sih pa Iuun Hinhin Apuh, kee nö ee ma' to öt e Ieesu'.

³³Ke Ieesu' soe ke ra napan pan, “Eö' hikta se te' varë me a no' neöm manih po oeh vëh. Suk ataeah, eö' se nö hah eo' manuh pe Tamön.

E Tamön vëh to vanö voh a ma' neo'. ³⁴Ke eöm se iu ep e nem peö', ivëhkëk, eöm to hikta onöt nem a taum a neo'. Paröm hikta onöt me nem a vos pa vöön nö' se te' no'."

³⁵Ka nap susunön po Jiu' vaiihi koman e ne pan, "A te' vëh se nö nih, ka hikta onöt no a taum eah? E' se kës nö manuh pa ma vöön apa'puh varuh Grik no o upöm pea to te' ne, pare' vavaasis a napan varih to hikta te' ne pan ee ro Jiu', ha? ³⁶Ataeah ne' to koman non, pare' soe suk vamanih pan, 'Eöm se iu ep e nem peö', ivëhkëk, eöm hikta onöt nem a taum a neo' paröm hikta onöt me nem a nö pa vöön nö' se te' no'."

E Ieesu' To Sosoe Suk Non A Tuvuh Vasio'

³⁷O poen apuh vëh to vahik non a ma poen vivihan po Jiu' to tavus en, ke Ieesu' sun ko vavaoe suntan rakah en, pare' soe pan, "Koe o te' varih to hara' ne o manoe kee nö ma' manih peö', kö' he' raee a ruen kee kaak.

³⁸O Puk Vapenpen pe Sosenën to soe ka rora pan,

'Etereh to vaman ne a ma soe peö',

a ruen va po to'to' tamoaan se nönö va kov e non ma'

manih pa ma kupu pee.' "

³⁹E Ieesu' to sosoe suk voh non a Tuvuh Vasio', pare' soe pan, a Tuvuh Vasio' to hikta nö avoe' voh non ma', suk ataeah, e Ieesu' to hikta mët avoe' non to kon o ëhnan apuh. Ivëhkëk, amot no te' varih to vaman ne e Ieesu', ee se kon ee pa Tuvuh Vasio'.

A Napan To Taki Pare Nok O Pöök Kum Te'

⁴⁰A napan to tēnan a ma soe pe Ieesu', ka ma papaeh pee soe ee pan, "A te' va'ih e' a te' vanēnēn soe vamaman rakah."

⁴¹Ka ma meh pee soe ee pan, "A te' va'ih e' e Kristo, a te' ne Sosenën to vanö voh ma'."

Ivëhkëk, o upöm to sosoe avoe' e ne pan, "Ahik, a te' vëh ne Sosenën se vanö ma' pa kon hah a napan pe', e' to hikta antoen non a koa' manih pa muhin va Galili', ⁴²suk ataeah, o Puk Vapenpen pe Sosenën to soe non pan,

'E Kristo se koa' manih po vute' pe Devit.

E koa' pamëh se koa' manih pa vöön pe Devit,

ka ëhnan a vöön vëh ne' se tavus, ivëh Bëtrëhëm.' "

⁴³Ivëh, ka napan hikta vapöh kokoman suk ta pah soe. A ma papaeh pee to koman ne pan e Ieesu' e' e Kristo, ko upöm sosoe ne pan, "Ahik." ⁴⁴Ko upöm pee kehkeh öt e ne pe Ieesu', ivëhkëk, a hikta paeh pee to vaket manih pe'.

⁴⁵Ko pirisman varih to nö pa öt e Ieesu', ee to hah akuk ee manih po te' susunön ësës he', me ro Parësi'. Kee hi ee pee pan, "Eöm hikta me suk ma' e Ieesu' ataeah?"

⁴⁶Ko pirisman piun raoe, pare soe pan, “A soe no a te' vëh e Ieesu' to vavatus non, no a hikta pah te' na to pënton voh, to vavaasis va non nën.”

⁴⁷Ko Parësi' piun o pirisman, pare hi raoe pan, “E' kës to vapikpiuk me en ma' peöm? ⁴⁸Eöm to ep voh e nem pemöm o Parësi' no a hikta paeh pemöm to vaman voh eah. ⁴⁹Ivëhkëk, a napan varih to vaman ne Ieesu' ee to hikta nat ne o Vavaasis pe Mosës. Ivëh, ne Sosoenën se vakmis amot suk raoe.”

⁵⁰E Nikodimus a te' vëh to nö voh pa ep e Ieesu' pa popoen, ke Nikodimus koman a te' to te' non komön o kum te' pamëh, to to vasuka' ke ro upöm pe', pare' soe pan, ⁵¹“A taate' pea soe vaonöt kës e non pea pa vaho' akuk ta pah te' po vahutët pa ö na to hikta pënton avoe' no a soe pe' para nat po' in ataeah ne' to nok to hat non?”

⁵²⁻⁵³Ko te' susunön po Jiu', me ro Parësi' to pënton a soe pe Nikodimus, pare hi poë pan, “Eën me kës a to Galili', ha? Inan vavih voh ah pa soe to kiun non po Puk pe Sosoenën, parën nat vamanih pan ahikta pah te' vanënën soe se tavus manih pa muhin va Galili'.”

E Köövo To Nok A Taate' Hat

8 ¹A napan to këh ee pa luun Hinhin Apuh, pare vahah ee pa ma vöön pee. Ivëhkëk, e Ieesu' to nö en manuh pa Tope Öliv. ²Pa pöstakah ne Ieesu' to tane' hah ma' nën, pare' hah en manuh pa luun Hinhin Apuh. Ka napan nö ee ma' manih pe', ko tönun töön poë, ke' iho', pare' taneo en pa vavaasis raoe. ³Ko te' vavaasis to nat i ne o Vavaasis pe Mosës, me ro Parësi', me ee ma' pa pah köövo nee to nat ne sih poë, pan e' a köövo te'te'vaasi', pare vasun poë manih pa matëëra napan, ⁴ko soe ke Ieesu' pan, “Tövavaasis, e köövo vëh to te'te' me non sih a meh voe, e voe pamëh hikta te' non pan e voe koman pe', ahik. ⁵Eën koman va po' nom nih, o Vavaasis pe Mosës to soe ka rora sih pan, ea se tösvös ee po köövo to nonok ne a ma taate' to matan va ne manih?” ⁶Ee to nok a soe va'ih pan ee se ep këh ta hanan nee se vaho' koe e Ieesu' po vahutët. Ivëhkëk, e Ieesu' to iho' vaseak, pare' kinkiuun en po oeh pa kumis koreneah.

⁷Kee ihi avoe' e ne pe' pa ma hi. Ivëh, ke Ieesu' takëp ta'ta' ma', pare' soe ke raoe pan, “Etereh varih peöm to te' nem manih kuru to hikta nat ne pa nok a taate' hat, ee se sun, ko vi na a vös vamomoaan manih pe köövo pamëh.” ⁸E Ieesu' to iho' vaseak hah, pare' kinkiuun hahah kov en po oeh pa kumis koreneah. ⁹Ko te' varih to tēnan ne a soe ne Ieesu' to sosoe non, taneo ee pa nö veveahih. Ee to taneo manih pa nap mamanot, pare' öök non pa napan kurus. Ee to vakëkëh tavus ee pe Ieesu' me e köövo pamëh to sun non pa mataneah.

¹⁰E Ieesu' to ta'kë ma', pare' hi e köövo pamëh pan, “A napan varih to te' ko ne manih nö nih? Ahikta paeh pee to te' non manih se vaho' a oah po vahutët.”

¹¹Ke köövo pamëh soe ke Ieesu' pan, “Topoan, ee to vanönö vahik vur ee.”

Ivëh, ke Ieesu' soe ke po' en pe köövo pamëh pan, “Eö' me to hikta se vaho' a no' oah po vahutët. Eën se nö na, parën nat nom nok amot hah a taate' hat pamëh.”

O Maaka Va Po Oeh Ivëh E Ieesu'

¹²Vasuksuk in a ö no te' vavaasis to nat ne o Vavaasis pe Mosës, me ro Parësi' to pupunö' ne e Ieesu'. Ke Ieesu' vavaato avoe' me non pa napan, pare' soe ke raoe pan, “Eö' to te' va no' manih po ëman va po oeh vëh, ka te' vëh to vavatet non a taate' vih me a ma soe peö', e' to hikta antoen non a te' manih pa popoen, e' se kon en po ëman vëh se he' poan o to'to' tamoan.”

¹³O Parësi' to tēnan ee pa soe ne Ieesu' to vavaasis non, pare soe ke poë pan, “A ma tamoan nēn to vavaato vavi' suk hah a nom sih me a ma kiu nēn to nonok nom, ke' ivëh, a tah no a napan to hikta onöt ne a vaman suk a oah.”

¹⁴Ke Ieesu' piun raoe, pare' soe pan, “Oman, eö' to vavatvus no' sih a soe to soe suk koman e non peö'. Ivëhkëk, eö' to hikta pikpiuk a no neöm pa ma soe poë varih, ahik, a ma soe poë varih ee a ma soe man. Suk ataeah, eö' to nat e no' pa vöön nö' to tane' voh ma', parö' nat me e no' pa vöön nö' to nönö hah no'. Ivëhkëk, eöm to hikta nat nem pa vöön peö', paröm hikta nat me nem pa vöön poanheh nö' to nönö hah no'. ¹⁵Eöm to kiiki nem sih a taate' pa te' pa taate' va po oeh vëh, peö' to hikta kiiki no' a taate' pa ta pah te'. ¹⁶Ivëhkëk, eö' se keh nok a taate' kiiki te', a taate' kiiki te' peö' a man. Suk ataeah, e' to hikta te' non pan eö' varoe to nonok no' a taate' pamëh, ahik. E Tamön vëh to vanö voh a ma' neo' to te' va'peh me e non peö', kö' kiiki no' a taate' pa te'. ¹⁷O Vavaasis pe Mosës to soe non pan, ta poa te' se keh soe ta pah tah, pare vapöh kokoman a soe pamëh, ea se vaman ee pataeah nee to soe. ¹⁸Ivëh, ke eö' koman peheo' to vavatvus no' sih a soe to soe suk koman e non peö', ke Tamön vöh pa vöön va kin to vanö voh a ma' neo' to vava'aus me e non pa ma soe peö'.”

¹⁹E Ieesu' to sosoe va non manih, ko Parësi' hi hah ee pe' pan, “E tamömah vëh nēn to tooto suk nom te' non nih?”

Ke Ieesu' piun raoe, pare' soe pan, “Eom to hikta nat rakah nem peö' po' Tamön. Eöm se keh nat e nem peö', a, eöm to nat me e nem pe Tamön.”

²⁰E Ieesu' to sosoe non a soe va'ih pa ö ne' to vavaasis non a napan koman A Iuun Hinhin Apuh pa ö ne' to sun vatët non pa ö no a napan to vavaho' ne sih a ma he' pee. Ivëhkëk, a hikta te' to öt poan, suk ataeah o poen ne' se taum a punis me o kamis to me' avoe' e non pa tavus ma'.

**E Ieesu' To Soe Pan A Napan To Hikta Onöt
Ne A Nö Pa Vöön Ne' To Nö Non**

²¹E Ieesu' to soe hah ke raeo pan, “Eö' se nö eo', köm hikta onöt nem a ep hah a neo'. Eöm se mët va'peh me em pa ma hat peöm. Eöm to hikta antoen nem a nö pa vöön nö' to nönö no'.”

²²Ivëh, ko te' susunön po Jiu' vaihi e ne, pare soe pan, “A te' vëh se kës ip vamët hah ea, pe' to sosoe va non manih pan, ‘Eöm to hikta onöt nem nö pa vöön nö' to nönö no’?”

²³Ke Ieesu' soe ke raeo pan, “Eöm varih, eöm a napan va vakunah, peö' a te va pa vöön va kin, eöm varih a napan va po oeh vëh, peö' a te' to hikta te' no' pan eö' a te' va po oeh vëh. ²⁴Ivëh, nö' to soe suk voh ka neöm manih pan, eöm se mët va'peh me em pa ma hat peöm. Oman, eöm se keh hikta vaman a non neo' pan, Eö' Kove Vëh, Eö'! Ka ma hat peöm se te' e ne, köm mët va'peh me em pee.”

²⁵Ko te' susunön po Jiu' hi hah ee pe' pan, “Soe ka möm ah, eën po' eteh?”

Ke Ieesu' piun raeo, pare' soe pan, “Po taneo nö' to soe voh keo' peöm peö' eteh. ²⁶Eö' to te' me no' a ma soe nö' se vaho' rakah manih pa ma taate' peöm. Eö' se iniinan a ma taate' peöm vamanih pa tökiiki te'. Ivëhkëk, eö' se soe varoe ka neöm a ma napan va po oeh vëh, pataeah nö' to pënton manuh pa Te' vëh to vanö voh a ma' neo'. Ka Te' pamëh, e' a sosoe man.”

²⁷O te' susunön po Jiu' to hikta nat ne pe Ieesu' to sosoe vanat e non pee pe Tamaneah, Sosenën. ²⁸E' to soe ke raeo pan, “A poen nöm se kë a neo' e Koa' Te' Pa Napan Kurus manih po naon, eöm se nat va po' em manih pan, Eö' Kove Vëh, Eö'! Eöm me se nat va e nem manih pan a ma tah kurus nö' to nonok no', nö' to hikta nonok no' pa tasun me o kokoman koman peö'. Ahik, a ma tah kurus varih nö' to nonok no' sih, e' a ma tah ne Tamön vöh pa vöön va kin to vataare voh a neo' kö' nonok no'. ²⁹E Tamön vöh pa vöön va kin to vanö voh a ma' neo', pare' te' va'peh tamoan me e non peö'. Ka ma tah nö' to nonok no' sih, ee a ma tah to he' vaeö ne sih poë, ke' hikta onöt non a anoe a neo' pa ta pah poen.” ³⁰E Ieesu' to sosoe va ko non nën, ka nap peo vaman ee pe'.

A Soe Man Se Nok A Napan Kee Tavus Këh A Taate' Hat

³¹E Ieesu' to soe ke ra napan va Israël varih to vaman poë pan, “Eöm se keh vatet vavih rakah a soe peö', paröm öt vakis o vaman me o vavaasis peö', eöm se tavus rakah em o vamomhë peö'. ³²Paröm nat va nem manih pan a ma soe peö' ee a ma man rakah, ka ma soe man poë varih se me hah ee peöm manih pa taate' te' vavih.”

³³Ka napan varih to tēnan ne a soe pe Ieesu' piun poë, pare soe pan, “Emöm to nat e nem pemöm ö pus koa' pe Abraham, ka hikta paeh

pemöm to tavus voh a te' kikiu akuk manih pa ta meh te'. Vahvanih kën soe kamöm pan, 'Emöm se tavus vavih hah?' ”

³⁴Ke Ieesu' piun a soe pee, pare' soe pan, “Eö' to soe vaman rakah ke voh eo' peöm, o te' varih to nonok ne sih a ma taate' hat, ee o te' to kiu akuk ne manih paan a taate' hat. ³⁵O te' kikiu akuk to hikta a onöt ne a te' manih pa iuun pa kën tom taman varih to matop ne raoe. Ahik, o koa' varoe to antoen ne a te' tamoan manih pa iuun pee ra kën tom taman. ³⁶Ivëh, keö' e Koa' pe Sosenën se keh va'aus a neöm, köm tavus këh ma' a taate' hat, a, eöm se te' tamoan nem manih pa taate' te' vavih. ³⁷Eö' to nat e no' peöm o pus koa' pe Abraham. Ivëhkëk, eö' to nat e no' peöm to kehkeh ip vamët e nem peö'. Suk eöm to hikta iu tēnan nem a soe peö', paröm öt vakis. ³⁸Eö' to sosoe ke no' peöm pa ma taneah ne Tamön to soe voh ka neo'. Ivëhkëk, eöm to nonok e nem pa ma taate' nöm to kon tane' voh manih pe tamēneöm.”

³⁹O te' susunön po Jiu' to pēnton a soe pe Ieesu', pare soe ee pan, “E tamamöm e Abraham.”

Ke Ieesu' piun raoe, pare' soe pan, “Eöm se keh te' vamaman voh nem pan eöm a pus koa' pe Abraham, eöm se nonok e nem pa ma tah ne Abraham to nonok voh non. ⁴⁰Eö' to sosoe ke no' peöm pa ma soe man, nö' to tēnan manuh pe Sosenën. Ivëhkëk, eöm to pupunö' e nem pa ip vamët a neo'. E Abraham to hikta nok voh ta tah to matan va non manih pa ma taate' nöm to nonok nem. Ahik. ⁴¹A ma taate' varih nöm to nonok nem, e' a ma taate' nonok voh pe tamēneöm.”

Ivëhkëk, o te' susunön po Jiu' to soe ee pan, “Emöm to hikta te' va nem manih po koa' varih to hikta nat ne pe tamēere. Emöm to te' ro me nem a pah Tamamöm, ivëh e Sosenën.”

⁴²Ke Ieesu' soe ke raoe pan, “E Sosenën se keh te' vamaman non pan e' e Tamaneöm, köm onöt e nem pa iu a neo'. Suk ataeah, eö' to tane' voh ma' manuh pe', parö' te' no' manih kuru. Eö' to hikta nö voh ma' manih pa tasun me o kikis koman peö'. Ahik, e Sosenën koman to vanö voh a ma' neo', kö' nö ma' manih po oeh vëh.

⁴³Eöm to hikta iniinan vavih pataeah nö' to sosoe no' sih, suk eöm to hikta iu tēnan nem o vavaasis peö'. ⁴⁴Eöm o pus koa' vamaman rakah pe susun po ora' hat. Eöm to iu nok rakah nem a ma taate' ne' to iu non. Moan voh po taneo ne' to hinën a napan pa ip vamët raoe. Pare' te' non pa vapikpiuk a soe man. Suk ataeah, a soe man to hikta te' non manih pe'. Ko poen ne' se nok o piuk, ko piuk pamëh vateera' en pe', e' e taman rakah in a taate' piuk. ⁴⁵Eö' to sosoe vatëh ke no' sih peöm pa taate' man, ivëhkëk, eöm to hikta vaman nem a tah nö' to sosoe no'. ⁴⁶Eteh rakah va peöm to nat non a hat nö' to nok voh? Eö' to vavaasis a no' neöm sih pa soe man. Eöm hikta vaman suk po' nem a soe peö' ataeah?

⁴⁷A te' to kon a soe pe Sosenën, e' a te' pe Sosenën. Ivëhkëk, eöm varih

o te' to hikta tēnan nem a soe ne Sosoenēn to sosoe non, eöm to hikta te' nem pan eöm o pus koa' pe Sosoenēn.”

A Tasun Pe Ieesu' To Apuh Oah E Non Pa Tasun Pe Abraham

⁴⁸Ko te' susunön po Jiu' piun a soe pe Ieesu', pare soe pan, “A tuvuh hat to te' non pēn, suk eēn a to Samēria'. A soe kēs pemöm a man, ke' ataeah?”

⁴⁹Ke Ieesu' piun raoe, pare' soe pan, “Ahikta ora' hat to te' non manih peö', eö' to kē varoe ko no' sih e Tamön. Ivēhkēk, eöm to hikta iu kē nem sih a te' ēhnaneo'. ⁵⁰Eö' to hikta kehkeh no' pan, ta te' se kē ēhnaneo', ahik, e' to te' ro non a pah tökiiki Te' ivēh e Sosoenēn se kē a ēhnaneo'. Kōm inan, paröm nat po' a soe peö' a man. ⁵¹Eö' to soe vaman rakah keo' peöm, etereh to vaman ne o vavaasis peö' ee to hikta onöt ne a mēt.”

⁵²Ko te' susunön po Jiu' piun poë, pare soe pan, “Kuru emöm to nat vavih em pēn no a ora' hat to te' non manih pēn. O te' vanēnēn soe ke Abraham to mētmēt vahik voh ee. Ivēhkēk, eēn to sosoe avoe' e nom pan, 'Etereh to vaman ne o vavaasis pēn, ee hikta se mēt ne.' ⁵³Eēn koman kēs nom pan a tasun pēn to apuh oah e non pa te' tasun pe tamaara Abraham, me ro te' vanēnēn soe varih to mēt voh, eēn koman nom pan eēn eteh?”

⁵⁴Ke Ieesu' piun a soe pee, pare' soe pan, “Eö' se keh ta koman hah a no', a, a taate' ta hah ö', se te' e non a tah akuk. Ka Te' vēh to kē non a ēhnaneo', e' e Tamaneo'. Ivēhkēk, eöm to sosoe nem pan, 'E' e Sosoenēn pemöm.' ⁵⁵Eöm to hikta nat vavih rakah nem pe'. Eö' se keh soe ka neöm pan eö' to hikta nat vavih rakah no' eah, eö' se tavus rakah eo' a te' pikpiuk vamanih peöm. Ivēhkēk, eö' to nat vavih rakah e no' pe' e Tamön, parö' tēnan vavih rakah e no' pa ma taneah ne' to sosoe ka no neo'.

⁵⁶E sipuineöm Abraham to hara' suntan rakah voh e non po vaeö pa poen nö' to nö ma'. E' to ep vahik voh en po poen pamēh nö' to nö ma' ko kokoman pe' puh rakah e non po vaeö.”

⁵⁷Ko te' susunön po Jiu' soe pan, “Eēn to hikta ep avoe' voh nom pe Abraham, suk ataeah, eēn to hikta manot onöt avoe' nom to 50 kirismas.”

⁵⁸Ke Ieesu' piun raoe, pare' soe pan, “Eö' to soe vamaman rakah ke voh eo' peöm, moaan voh ne sinan e Abraham to me' avoe' voh e non pa vahuh poan, eö' to te' momoan voh e no', parö' te' avoe' va e no' manih kuru.”

⁵⁹E Ieesu' to soe vakomanih, ka napan kokon ee po vös to tösvös in poë, ivēhkēk, e' to ro kēh en pee, kee hikta ep hah ne poë to kēh tavus en pa Iuun Hinhin Apuh.

E Ieesu' To Vato' Hah A Te' Kehö'

9 ¹E Ieesu' to nönö nö non, pare' ep a pah te' keho' to te' non ne sinaneah to vahuh voh poan a keho'. ²Ka ma vamomhē pe' hi poë

pan, “Tövavaasis, a hat peteh ivëh to nok voh a te' vëh ke sinaneah vahuh voh poan a keho'? A hat pe', ke', a hat pe sinaneah pen tamaneah?”

³Ke Ieesu' piun raoe, pare' soe pan, “E' to hikta te' non pan a hat voh pa te' vëh pen sinaneah, ke tamaneah, nee to nok voh ka te' vëh tavus a te' keho'. Ahik, A te' vëh to tavus keho' voh, pan a napan se ep a kiu me o kikis pe Sosoenën se tavus vateera' manih pe'. ⁴Kuru no a potan to te' avoe' e non ka se kikiu avoe' e no pa ma kiu pe Sosoenën vëh, a Te' to vanö voh a ma' neo'. A muhin se poen ka hikta te' to antoen non a nok hah ta kiu. ⁵Kuru nö' to te' no' manih po oeh vëh, eö' to te' va e no' manih po ëman va po oeh.”

⁶E Ieesu' to soe vahik vakomanih, pare' teo en manih po oeh. Ko vapuputo' en pa si' ö oeh, pare' kon ko vaho' en pa ö puto' pamëh manih pa matan a te' keho' pamëh. ⁷Pare' soe ke poan pan, “Nö ah, parën pupui a matömah manuh pa kove' ruen va Siroam.” A pusun in a ö soe vëh Siroam to soe va non manih pan, “Vanö eah. Ke' nö.” Ivëh, ka te' pamëh nö ko pupui a mataneah pa kove' ruen pamëh. Ka mataneah vih en, ke' ep vavih en.

⁸Ivëhkëk, a ma meh pe' me ro upöm te' to inan poë a te' vëh to hinhin tah voh non a napan, pare' hinhin tah non sih a ma napan, ha?”

⁹Ko upöm soe ma' pan, “A, e' akuk kës kuru a te' pamëh.” Ivëhkëk, o upöm to soe ee pan, “Ahik, a meh te' ivëh to matan ro va non manih pe'.”

Ka te' pamëh soe koman ken pa napan poë varih pan, “Ahik, eö' akuk kuru a te' pamëh.”

¹⁰Ka napan poë varih hi ee pe' pan, “A matömah vih vahvanih?”

¹¹Ke' piun raoe, pare' soe pan, “A te' vëh nee to popoka' ne poë e Ieesu' to vapuputo' o oeh, pare' vaho' manih pa mataneo'. Pare' soe ka neo' pan, eö' se nö ko pupui a mataneo' manuh pa kove' ruen va Siroam. Ivëh, kö' nö ko pupui eo' pa mataneo' nën, ka mataneo' vih en, kö' ep vavih eo'.”

¹²Kee hi hah ee pe' pan, “Ka te' pamëh te' po' non nih?”

Ke' piun raoe, pare' soe ke raoe pan, “Eö' to hikta nat no' pe' me a ö ne' to te' non.”

¹³Ka napan me ee ma' pa te' voh vëh a keho' manih po Parësi'. ¹⁴O poen ne Ieesu' to nok vavih hah voh a matan a te' pamëh, e' o Poen Apaapo.

¹⁵Ivëh, ko Parësi' hi ee pa te' pamëh pan, “A matömah vih vahvanih?”

Ka te' pamëh piun raoe, pare' soe pan, “A te' pamëh to vaho' a ö puto' manih pa mataneo'. Kö' pupui eah pa kove' ruen va Siroam, ka varu' vakomanih no a mataneo' to takap en, kö' ep vavih eo'.”

¹⁶Ivëhkëk, a ma meh to Parësi' to soe pan, “A te' vëh e Ieesu' to hikta vavitet vavih non a taate' va po Poen Apaapo pea.”

Ivëhkëk, o upöm Parësi' to soe pan, “A te' vatösoe va pa nok vatëh a ma taate' hat to hikta onöt non a nok a ma tah vatoksean varih.” O Parësi' to hikta vapöh kokoman me ne o upöm pee.

¹⁷Ko Parësi' hi hahah kov ee pa te' pamëh pan, “Eën koman va nom nih pa te' vëh to nok vavih pa matömah?”

Ka te' pamëh piun raoe, pare' soe pan, “Eö' to koman no' pan e' a te' vanëhën soe.”

¹⁸Oman! Moaan voh no a te' pamëh to te' keho' voh e non. Ivëhkëk kuru no a mataneah to vih en. O te' susunön po Jiu' to hikta vaman ne a soe pa te' pamëh, pare va oe ee na pe sinaneah pen tamaneah, kee nö ee ma'. ¹⁹A poa manot to nö ee ma', ko te' susunön po Jiu' hi ee pee pan, “E koa' ko peöm ivëh ne eöm to sosoe nem pan e' to tavus voh e koa' a keho', ha? Vahvapo'nih no matan e koa' peöm to vih hah?”

²⁰Ka poa manot piun raoe, pare soe pan, “Emöm to nat rakah e nem pe koa' va'ih, e'e koa' pemöm to koa' voh en ma' a koa' keho'. ²¹Ivëhkëk, emöm to hikta nat nem a mataneah vih vahvanih, hi öm eah, pe' to apuh onöt e non pa vaato koman.” ²²E tamaneah pen sinaneah to soe vamanih, suk ee to nanaöp e ne po te' susunön po Jiu'. O te' poë varih to noh ee pa soe to soe non pan, eteh se keh poka' e Ieesu' e Kristo a te' ne Sosoenën to vanö ma', ee se veo tavus këh ee pe' pa iuun hinhin sone' pee. ²³E' akuk kuru a ö no a poa manot to soe suk vamanih pan, “Hi öm eah, pe' to apuh onöt e non pa vaato koman.”

²⁴Ivëh, ko te' susunön po Jiu' vapöök va oe ee na pa te' pamëh, pare soe ke poë pan, “Eën se kë rakah a ëhnan e Sosoenën pa ö nën se nok a soe kikis pën, a man. Emöm to nat vahik voh em pa te' vëh nën to sosoe suk nom. E' a te' va pa nok vatëh a ma taate' hat.”

²⁵Ka te' vëh to koa' voh ma' a keho' soe en pan, “Eö' to hikta nat vavih no' pe', e' a te' nonok hat, ke' ahik. A pah tah ro ko nö' to nat no' ivëh, moaan voh eö' a keho', ka kuru ne' to nok vavih hah en pa mataneo' kö' ep vavih eo'.”

²⁶Ko te' susunön po Jiu' hi hahah kov ee pe' pan, “E' nok vah va ka oah nih? Ka matömah vih hah?”

²⁷Ke' soe ke raoe pan, “Eö' to soe vahik ke vur eo' peöm, eöm to hikta pënton vavih pö' vu nem. Eöm kehkeh nat vavih suk nem ataeah? Eöm to kehkeh tavus me pö' nem o vamomhë pe', ha?”

²⁸Ko te' susunön po Jiu' vavovoeak poë, pare soe pan, “Eën me po' pö' a meh vamomhë pe', toh? Pemöm varih, emöm o vamomhë pe Mosës. ²⁹Emöm to nat e nem pe Sosoenën to vavaato me voh non sih e Mosës. Ivëhkëk, emöm to hikta nat rakah nem a te' vëh to vavih hah a matömah, tane' ma' nih.”

³⁰Ka te' voh vëh a keho' piun raoe, pare' soe pan, “Eöm to nok a soe va'ih a vatoksean rakah, paröm soe pet em pan, eöm to hikta nat nem a te' pamëh tane' ma' nih. Pare' nok vavih a mataneo'. ³¹Ea kurus to nat e no pe Sosoenën to hikta onöt non a pënton a soe pa te' vëh to nonok vatëh non a ma taate' hat. Ivëhkëk, e' se pënton varoe a hin po te' varih

to pënton ne a soe pe', pare vavetet ne. ³²Moaan voh, pare' öök non manih kuru, na to hikta tēnan voh no ta pah te' ne sinaneah to vahuh voh poan a keho' ka meh te' nok vavih hah a mataneah, ke' ep vavih hah. ³³E Sosoenēn se keh hikta vanō voh ma' a te' pamēh, ke' hikta onōt non a nok ta pah tah.”

³⁴Ko te' susunōn po Jiu' piun a soe pa te' voh vēh a keho', pare soe, “E sinōmah to vahuh voh oah, no a hat to puh rakah non manih pēn. Eēn kehkeh vavaasis a no mōm öh?” Ee to soe vahik vakomanih, pare veo tavus kēh ee pe' pa iuun hinhin sone' pee. Ke' nō en.

A Te' To Hikta Vaman Non, E' To Te' Va Non Manih Pa Te' Kehō'

³⁵E Ieesu' to pënton en pa ma soe va pa ö no te' susunōn po Jiu' to veo ee pa te' voh vēh a keho'. Ke Ieesu' taum poan, pare' soe ke poan pan, “Eēn vaman kēs e nom pe Koa' Te' pa Napan Kurus?”

³⁶Ka te' voh vēh a keho' pamēh piun a soe pe Ieesu', pare' soe pan, “Topoan, eteh e Koa' Te' Pa Napan Kurus, nō' se vaman eah?”

³⁷Ke Ieesu' piun poan, pare' soe pan, “Eēn to ep voh eom pe', e' e Koa' Te' Pa napan Kurus ivēh to vavaato me a no moah.”

³⁸Ka te' pamēh piun, pare' soe pan, “Topoan, eō' to vaman e no' pēn.” Ka varu' vakomanih ne' to vatokon ko kē en pa ēhnan e Ieesu'.

³⁹Ke Ieesu' soe pan, “Eō' to nō ma' manih po oeh vēh, to kiiki a taate' pa ma napan, me eō' to nō voh ma' pan, o te' kekeho' se opoep hah. Ko te' varih to opoep voh ne se tavus varu' o te' kekeho'.”^k

⁴⁰E' to te' non a ma pah te' susunōn po Jiu' to sun vatēt ne to pënton a ma soe varih ne Ieesu' to sosoe non, pare hi poē pan, “Eēn kēs to sosoe nom pan emōm me o kekeho', ha?”

⁴¹Ke Ieesu' piun raoe, pare' soe pan, “Eöm se keh te' vavoh nem manih po te' kekeho', eöm to hikta onōt nem a teen ta hat. Ivēhkēk, kuru eöm to sosoe nem pan, 'A ma matanmōm to opoep e ne.'^l Ivēh, no a ma hat peöm se te' tamoan suk ne.”

E Ieesu' A Te' To Matop Vavih Non O Sipsip

10 ¹E Ieesu' to vavaato avoe' me non pa napan, pare' soe ke raoe pan, “Eō' to soe vamaman rakah keo' peöm. A te' to hikta ho koe ke ma' manih po hopa' oho koe ke po sipsip, e' a te'

^k 9.39 O poen ne Ieesu' to soe vamanih pan “o te' kekeho', ka pusun in a soe vapipino' va'ih to soe suk non o kokoman pa napan. E Ieesu' to peret o kokoman pa ma pah te' varih to nat ne sih poē, pan e' e Kristo. Ko upōm to koman vapiun ne pan ee to nat e ne po poen ne Kristo se nō ma'. Ivēh, ne Ieesu' to vanun suk a ma kokoman pee, kee tavus va ee manih po te' kekeho'. ^l 9.41 A pusun in a soe va'ih, “Emōm to ep vavih e nem pa ma matanmōm”, to soe va non manih pan, “A ma taate' pemōm to vihvih”.

kakaveo, me a te' vëh to va'naöp a meh te' pare' kon akuk a ma tah pe'. ²Ivëhkëk, a te' vëh to ho koe ke ma' manih po hopa' oho koe ke po sipsip, e' a te' pamëh to matop non sih o sipsip. ³Ka te' vëh to matop non sih po hopa', peret ken pa te' pamëh ke' ho en ma'. Ko sipsip tēnan inan ee pa to pe', ke' vaœ en pa ëhnëero sipsip koman pe', pare' me tavus en pee. ⁴E' to me tavus en po sipsip, pare' vovoh nō ke non pee, kee suksuk nō e ne pe', suk ataeah, ee to tēnan inan e ne pa to pe'. ⁵Ivëhkëk, o sipsip to hikta onöt ne a suk a meh te', ee se rusin këh ee pe', suk ataeah, ee to hikta tēnan inan ne a to pa te' pamëh.”

⁶E Ieesu' to soe vahik ken pa napan pa soe vapipino' pamëh, ivëhkëk, a napan to hikta nat ne pa pusun in o vahutët pamëh. ⁷Ivëh, ke Ieesu' soe hahah kov en pan, “Eö' to soe vamaman rakah keo' peöm. Eö' koman e Ieesu' Kristo, eö' to te' va e no' manih po hopa' oho koe ke po sipsip. ⁸Eö' to hikta te' va no' manih pa napan varih to vovoh voh ka ma' neo', ahik, ee to te' va e ne manih po te' kakaveo me ro te' varih to va'naöp o upöm te', pare kon akuk a ma tah pee. Ivëh, no sipsip man peö' varih a napan, to hikta tēnan inan suk ne rae. ⁹Eö' koman to te' va e no' manih po hopa', keteh to koe ke ma' manih peö' e Sosoenën se hehe en pe'. A te' pamëh, se keh koe ke ma' manih peö', pare' oah koe manih peö'. E' se taum en pa taëen, pare' hikta antoen non a taum ta hat. ¹⁰A te' kakaveo to hikta nō ma' pa nok ta meh tah, ahik, e' to nō ro ko ma' pa kaveo o sipsip, me ip vamët, me a mirö' rae. Ivëhkëk eö' koman, eö' to nō voh ma' pa he' o to'to' tamoan peö' manih pee, ko to'to' tamoan pamëh puh rakah non manih pee, kee te' vavih e ne.

¹¹Eö' koman rakah a te' a pah mamatop sipsip vavih. Ka te' vëh to matop vavih non sih o sipsip ivëh, to he' o to'to' pe' marën a va'aus o sipsip pe'. ¹²Ka te' vëh to kiu moni' varoe non e' to hikta koman tiroë' non a matop vavih o sipsip. Suk ataeah, e' to hikta vaneah non po sipsip poë varih. Ko poen ne' to ep o këh poa to nō ma', e' to rusin këh en po sipsip, ko këh poa poë varih ëen ee pee ko veo vavah ee po upöm. ¹³A te' kikiu se rusin en, suk e' to kiu moni' varoe ko non. E' to hikta iu matop vavih non o sipsip.

¹⁴⁻¹⁵Eö' koman a te' to matop vavih no' sih o sipsip. Eö' to nat vavih rakah e no' po sipsip peö' vamanih pa ö ne Tamön vöh kin to nat vavih va ka non neo'. Ko sipsip peö' to nat vavih e ne peö' vamanih pa ö nō' to nat vavih va i no' sih e Tamaneö' Sosoenën. Keö' koman se he' o to'to' peö' marën a va'aus a napan, ka napan ip vamët a neo', kö' mët marën a va'aus o sipsip peö'. ¹⁶Eö' to vaneah no' o upöm sipsip, ko sipsip poë varih to te' tavus këh e ne pa panis sipsip peö', eö' to kehkeh me ho no' ma' o sipsip poë varih pa panis peö'. Kee sih tēnan ne a to peö' ke' te' non a pah te' ro to ut non po sipsip poë varih pa koman a pah panis. ¹⁷E Tamön to iu

suntan rakah e non peö', suk ataeah, eö' to nat e no', peö' se he' o to'to' peö' pa mët, parö' kon hah eo' po to'to' pamëh. ¹⁸E Tamön to soe vakis voh ka neo' a nok vamanih, ka hikta pah te' to onöt non a kon këh a neo' po to'to' peö'. Eö' koman to te' me no' o kikis va pa he' o to'to' peö' manih pa mët. Parö' te' me e no' po kikis va pa kon hah o to'to' pamëh.”

¹⁹O te' susunön po Jiu' to pënton a soe va'ih ne Ieesu' to nok ko taki vakëh ee, pare hikta vapöh kokoman hah ne. ²⁰Ko upöm te' peo va po te' susunön po Jiu' soe ee pan, “A ora' hat to te' non manih pa te' vëh. A ora' pamëh to vapapön non poan, ke' tooto pinpiun non. Eöm pëpënton suk nem a soe pe' ataeah?”

²¹Ko upöm pee soe ee pan, “A te' no a ora' hat se keh te' non pe' ke' tooto pinpiun non, e' to hikta antoen non a soe ta soe to matan va non manih, a ora' hat onöt kës e non pa kap hah a matan a te' keho', ke' ep vavih hah?”

O Te' Susunön Po Jiu' To He' Tonun Ee Pe Ieesu'

²²Manih pa ma poen tutuvuh no a napan to tönun manih Jerusalëm, pare vaeö ne o poen nee to peret voh a Iuun Hinhin Apuh pee. ²³Ke Ieesu' koe ke ma' pa vo nee to popoka' ne a vo pe Solomon. A vo pamëh to te' non koman a Iuun Hinhin Apuh va Jerusalëm. ²⁴Ko te' susunön po Jiu' nö ma', pare tönun töön poë. Pare hi poë pan, “Soe kamöm ah, o poen poanheh nën se soe vamaaka kamöm, eën eteh, eën se keh te' nom pan eën e Kristo?^m Soe vamaaka po' ka möm ah.”

²⁵Ke Ieesu' piun raeo, pare' soe pan, “Eö' to soe vamaaka ke voh eo' peöm, ivëhkëk, eöm to hikta vaman voh nem a soe peö'. A ma tah vatoksean nö' to nonok voh no' manih pa ëhnan e Tamön, to vataare e ne peö' eteh. ²⁶Ivëhkëk, eöm to hikta iu vaman nem, suk ataeah, eöm to hikta te' nem pan eöm o sipsip peö'. ²⁷O sipsip peö' to tēnan inan e ne pa to peö'. Kö' nat e no' pee, kee suksuk vah e ne sih peö'. ²⁸Eö' to he' voh eo' pee po to'to' tamoan peö', kee hikta onöt ne a ro, ka hikta pah te' to onöt non a he tane' raeo manih pa koreneo'. ²⁹E Tamön to he' voh en peö' po sipsip. E' to apuh oah e non pa ma moeh tah kurus, ka hikta pah te' to onöt non a he tane' o sipsip peö' manih pa koreneah. ³⁰Emöm po' Tamön, to te' tamoan e nem a paeh a te'.”

³¹Ivëh, ko te' susunön po Jiu' pënton a soe va'ih, pare kokon o vös, ko kehkeh tösvös e ne pe Ieesu'. ³²Ivëh, ne Ieesu' to soe suk va i raeo manih pan, “Eö' to nok voh a ma kiu vihvih va pe Tamön, ka ma kiu vihvih poë varih nöm to ep voh em. A hat taeah po' nö' to nok köm kehkeh ip vamët suk a nem neö'?”

^m 10.24 A pusun in a ëhnan “Kristo” to soe va non manih pan, “A te' ne Sosenën to vate' ma', ke' nö ma”.

³³Ivëhkëk, o te' susunön po Jiu' to piun poë pare soe pan, “Emöm to hikta iu ip vamët a nom oah suk eën to nonok nom a ma kiu vihvih, ahik, a tah nemöm to kehkeh ip vamët suk a nom oah ivëh, eën to te' me ennom po sionin, parën tooto o'oah e nom pe Sosoenën pa ö nën to sosoe nom pan eën to vatoe me e nom pe!”

³⁴Ke Ieesu' piun raoe, pare' soe pan, “O vavaasis peöm to te' non koman o Puk Vapenpen ne Sosoenën to sosoe non pan,

‘Eöm o te' to te' me nem o sionin, eöm kurus o sosoenën.’ *Sng 82:6*

³⁵“Ka soe to kiun non manih po Puk pe Sosoenën pamëh to soe non pan, o te' varih to kon a soe pe Sosoenën, ‘Ee ro sosoenën.’ “A soe to kiun non manih po Puk pamëh, e' a soe man, pare' hikta onöt non a panih.

³⁶Vahvanih köm sosoe nem pan eö' to toto o'oah no' e Sosoenën, suk eö' to sosoe ka no' neöm sih pan, ‘Eö' e Koa' pe Sosoenën.’ Keö' a te' ne Sosoenën to vate' voh, pare' vanö ma', kö' nö ma' manih po oeh vëh.”

³⁷“Eö' se keh hikta nonok no' a ma kiu ne Tamön to nonok non, a, eöm to hikta se vaman nem a ma soe nö' to sosoe no' sih. ³⁸Eöm se keh rës e nem pa vaman a soe peö', koe öm ke' te' non, paröm koe a vaman eah, ivëhkëk, eö' se keh nok eo' pataeah ne Tamön to nonok non, a, vaman varoe a ma tah me a ma kiu nö' to nonok no'. Suk ataeah, eö' to iu rakah no' pan eöm se nat vavih, paröm kokoman vavih vamanih pan, E Tamön to te' non manih peö', kö' te' varu' e no' pe', kemöm po' to te' tamoan e nem a paeh a te'.”

³⁹Ko Jiu' kehkeh öt hah e ne pe Ieesu', ivëhkëk, e' to ro aven këh en pee, pare' nö en.

⁴⁰E Ieesu' to ro aven këh o Jiu', pare' pahan en pap ruen vöh pa ruen nee to popoka' ne a Jödën. E' to nö, pare' tavus en pa ö vëh ne Jon Tövapupui to taneo voh pa pupui a napan, pare' te' e non nën.

⁴¹Ka nap peo rakah nö ee ma' manih pe', pare vavaasoe koman e ne pan, “E Jon to hikta nok voh ta tah vatoksean, ivëhkëk, a ma tah ne' to sosoe suk voh non pa te' va'ih e Ieesu' to tavus vaman ee.” ⁴²E Ieesu' to te' non manih pa ö pamëh ka nap peo rakah vaman ee pa soe pe', me a ma tah ne' to nonok non. Ivëh, kee nat ee pan, e Ieesu', e' e Kristo.

A Mët Pe Lasarus Se Vataare O Kikis Pe Ieesu'

11 ¹A te' nee to popoka' ne e Lasarus to hara' vahat rakah e non pa kamis. Pare' te' non pa vöön nee to popoka' ne Bëtani'. A vöön pamëh ne Maria' pen kea pe' Marta' to te' ne sih. ²E köövo vëh e Maria', e' to ko' voh a mon e Ieesu' po kompo', pare' varak o kompo' pamëh pa uvineah, e vameneah Lasarus to hara' non a kamis. ³Ke Maria' pen Marta' ta' ee pa pah te' ke' te' en pa soe pee manuh pe Ieesu', pare' soe ke poë pan, “Topoan, a te' nën to iu vörep nom sih to hara' non a kamis.”

⁴E Ieesu' to pënton a soe va'ih, pare' soe pan, “A kamis ne Lasarus to hara' non to hikta te' non pan a kamis ne' se mët oah. Ahik, a kamis ne'

to hara' non e' a kamis to se vataare a napan o kikis pe Sosoenën me a napan se kë a ëhnaneah, ka manih pa hanan pamëh ne Koa' pe Sosoenën se kon suk po ëhnan apuh manih pa napan.”⁵ E Ieesu' to iu vörep rakah non sih a poa tom kea e Marta' pen Maria' ke vameere Lasarus. ⁶E Ieesu' to nat en pa soe, pare' hikta nö vëvëhö' manuh pa ep e Lasarus. E Ieesu' to te' en po meoh pöök poen manih pa ö ne' to te' non. ⁷O pöök poen poë varih to oah ee ke Ieesu' ta' en pa ma vamomhë pe', pare' soe pan, “Nös öm ka nö ee manuh pa muhin va Jiutia' manuh pa vöön pe Lasarus.”

⁸Ka ma vamomhë pe' soe ke poë pan, “Topoan, varu' no Jiu' to kehkeh ip vamët a nom oah po vös nën. Ka kuru nën to kehkeh hah e nom nën, ha?”

⁹Ke Ieesu' piun rapoë, pare' soe pan, “A havun me ra poa aoa' to te non pa paeh a potan, ha? Ta pah te' se keh nönö vah non pa potan, e' to hikta onöt non a ku', suk ataeah, e' to ep vavih e non po maaka va po oeh vëh. ¹⁰Ivëhkëk, a te' pamëh se keh pönpön vah non pa popoen, e' se ku' en. Suk ataeah, e' to hikta te' non to maaka se va'aus poan ke' ep vavih non.”

¹¹E Ieesu' to nok a soe vapipino' va'ih, pare' soe pan, “E vamomhë pea Lasarus to koroh varo rakah en. Varu' vakomanih na se nö, kö' kunkuin hah eo' pe', ke' sun hah en.”

¹²Ko vamomhë soe ke poë pan, “Ivëhkëk, Topoan, e' se keh koroh varoe non, a kamis se hik këh en pe', ke' hara' vavih hah en.” ¹³O vamomhë pe Ieesu' to hikta nat ne pe Ieesu' to sosoe ke non pee pan, e Lasarus to mët vahik en. Ee to koman ne pan e Ieesu' to sosoe ke non raoe pan e Lasarus to koroh akuk e non.

¹⁴Ivëh, ke Ieesu' soe vamaaka ke po' en pee pan, “E Lasarus to mët vahik en. ¹⁵Eö' to ep a no' neöm, parö' te' vaeö no'. Suk eö' to hikta te' va'peh me voh no' eah manih pa poen ne' to hara' non a kamis. Ivëh, ko poen nö' se kunkuin tane' hah eah pa mët, köm ep, paröm vaman po' em peö'. Aeoh, nös öm ka nö ee pa ep eah.”

¹⁶E Ieesu' to sosoe va ko non manih, ke Tömas vëh a meh ëhnaneah e Didimus, soe ke ro upöm vamomhë pe' pan, “Aeoh, ka nö va'peh me e Ieesu' ka napan sih ip vamët a ra, ka mët va'peh me eah.”

E Ieesu' To Te' Non Manih Pa Vöön Va Bëtani'

¹⁷E Ieesu' me ra ma vamomhë pe' to nö, pare öök vatët ee manih pa vöön va Bëtani', ke Ieesu' nat en pe Lasarus to mët en ko vataana' poen pe' ivëh ne' to pet manih koman a top vös. ¹⁸A hanan to tane' non pa vöön va Bëtani', ko vos non Jerusalëm, to onöt non a kukön kiromita'. ¹⁹O Jiu' peo to nö ma' pa ep pe Marta' pen kea pe' Maria', to te' vamö koman ne raoe, suk e vameere Lasarus to mët. ²⁰E Marta' to pënton en pa soe to soe non pan, e Ieesu' to nö en ma'. E' to sun, pare' tavus këh en pe Maria' to te' non koman iuun me ra napan, pare' nö en pa ep pe Ieesu'.

²¹E Marta' to nö ko ep en pe Ieesu', pare' soe, “Topoan, eën se keh te' voh nom manih, e vameneo' Lasarus to hikta se mët non, suk eën to te' me nom o kikis va pa vato' hah o te' varih to hara' ne a ma kamis. ²²Ivëhkëk, kuru nö' to nat e no' pe Sosoenën se he' en pën pataeah nën to iu nom, parën hin eah.”

²³Ke Ieesu' piun a soe pe Marta' pare' soe pan, “Marta', e vameomah Lasarus se sun tane' hah en pa mët, pare' kon hah en po to'to'.”

²⁴Ke Marta' piun a soe pe Ieesu', pare' soe pan, “Eö' to nat e no' pe' se to' hah en po poen no a ma napan kurus se sun tane' hah pa mët me manih po poen no oeh vëh se hik.”

²⁵Ke Ieesu' soe ke poan pan, “Eö' a hanan va pa sun hah pa nap mët, me eö' o to'to' tamoan. A napan varih to vaman a no neo', pare mët. Ee se kon ee po to'to' tamoan. ²⁶Ka napan varih to te' to'to' ne, pare vaman ne a ma soe peö', ee me hikta se mët ne. Suk ataeah, ee se kon me ee po to'to' tamoan. Marta', eën vaman e nom pa soe va'ih, ke' ahik?”

²⁷Ke Marta' soe pan, “A, Topoan, eö' to vaman e no' pa soe pën, pe' eën e Kristo me eën e Koa' pe Sosoenën. Eën a te' ne Sosoenën to soe voh pan e' se vanö ma', ke' nö ma' manih po oeh marën a kon hah a napan pe'.”

²⁸E Marta' to soe vahik va ko manih pe Ieesu', pare' nö hah en iuun, pare' soe aven ke kea pe' Maria' pan, “E Tövavaasis to nö en ma', pare' te' e non manih, e' to iu non pan eën se nö ko ep in eah.”

²⁹E Maria' to pënton vakomanih, pare' sun ko vëvëhö' rakah en pa ep e Ieesu'. ³⁰E Ieesu' to me' avoe' e non pa vos manuh vöön. E' to te' avoe' e non manih pa ö ne Marta' to ep vu non ma' poan. ³¹O Jiu' varih to te' va'peh me ne e Maria' koman iuun to vatö ne o kokoman pe', ee to ep in e Maria' to sun, pare' vëhö' tavus këh en pee, pare vatet ee pe'. Suk ataeah, ee to koman ne pan e Maria' to nö non pa ook manuh po vapeepe. ³²Ivëhkëk, e Maria' to nö ko tavus en pa ö ne Ieesu' to te' non. Maria' to ep e Ieesu' ko vu' rakah en manih pa moneah, pare' soe ke poan pan, “Topoan, eën se keh te' voh nom manih, e vameneo' Lasarus hikta se mët non.”

³³E Ieesu' to ep in e Maria' to okook non me ra napan varih to nö va'peh me ma' poë to okook me ne, pare' hara' vapunis rakah en manih po kupu pe'. ³⁴Pare' hi en pee pan, “Eöm vaho' ma' a sionineah nih?”

Ka napan soe ee pan, “Sunön, ma' ah parën ep.” ³⁵Ke Ieesu' vauhunun matan en.

³⁶Ivëh, ko Jiu' varih to te' ne po mët ep e Ieesu' to okook non, pare soe ee pan, “Ep öm, e' to iu suntan rakah e non pa te' vëh.”

³⁷Ivëhkëk o upöm to soe ee pan, “Moan voh ne' to nok vavavih hah a te' keho', ke' ep vavih hah en, vahvapo'nih ke' hikta va'aus e Lasarus, ke' nat non mët?”

E Ieesu' To Vato' Hah E Lasarus

³⁸E Ieesu' to hara' vapunis rakah en. Pare' nö en manuh pa top vös. A top vös pamëh to te' non no a meh vös apuh to pet non nee se te' hop a

te' mët koman a top vös, pare vaho' pip hah a matan a top vös pamëh.

³⁹Ke Ieesu' soe ke ra napan pan, “Vahuk öm a vös manem.”

Ivëhkëk, e Marta' e vamen e Lasarus to soe ke Ieesu' pan, “Sunön, kuru e' o vataana' poen ne Lasarus to pet manih koman a top vös. E' to avuh hat en.”

⁴⁰Ivëhkëk, e Ieesu' to piun poan, pare' soe ke poan pan, “Eö' to soe moaan ke voh eo' pën, eën se keh vaman a nom neo'. Eën to onöt e nom pa ep po kakis pe Sosoenën.” ⁴¹Ivëh, ka napan vahuk ke ee pa vös apuh vëh to sunpip non o hopa' oho koe vëh pa top vös vëh ne Lasarus to pet non. Ke Ieesu' ta peah na kin, pare' soe pan, “Tamön, eö' to soe vavihvih nös oah, suk eën to tēnan vahik eom pa hin peö'. ⁴²Ke eö' koman to nat e no', a ma tamoaan nēn to tētēnan nom sih a ma soe peö'. Ivëhkëk, kuru ne eö' to soe vatvus rakah eö' pa tah va'ih, pan a napan varih to kum ne manih, se pēnton, pare ep, ko vaman a ö nēn to vanö a ma' neo', kö' nö ma' manih po oeh vëh.”

⁴³E Ieesu' to soe vahik vakomanih, pare' vaoe vakis rakah en na pan, “Lasarus, tavus mah.” ⁴⁴Ke Lasarus tavus këh en ma' pa top vös. A poa koreneah me ra poa moneah me a mataneah to pöm avoe' e ne po rara. Ka varu' vakomanih ne Ieesu' to soe ke ra napan pan, “Pure' këh öm eah po rara vëh to pöm non poan, ke' nö en.”

A Nap Susunön To Vaonöt A Soe Va Pa Ip Vamët E Ieesu'

Matiu 26:1-5, Mak 14:1-2, me Luk 22:1-2

⁴⁵A nap peo varih to nö ma' po mët, pare tamak va'peh me e Maria' to ep a tah ne Ieesu' to nok manih pe Lasarus, pare vaman ee pe Ieesu', e' e Kristo. ⁴⁶Ivëhkëk, o upöm to ep a tah ne Ieesu' to nok manih pe Lasarus, pare nö ee manuh po Parësi', ko uhio' ke pee pa ma taeah ne' to nok ee he ep ne. ⁴⁷Ivëh, ko te' sunön ësës he', me ro Parësi' vaoe ee po Kum Te' Susunön po Jiu', kee nö ma', kee iho' ko vahutët suk ee pa ö nee se nok vah va in e Ieesu', pare soe pan, “Ea se nok va in a te' vëh nih to nonok vatëh non o tah vatoksean o pöh peo? ⁴⁸Ea se keh ep akuk no eah, ke' nonok avoe' nö e non pa taate' va'ih. A napan kurus va pea se vaman poë ko vatet poë, ka nap vavapus va Room nö ma', ko mirö' ee pa Iuun Hinhin Apuh pea me ra napan pea.”

⁴⁹Ivëhkëk, e' to te' non a pah te' to te' non po komön o kum pamëh, a ëhnaneah e Kaëfas. Manih po kirismas pamëh ne Kaëfas to te' non a Te' Susun po Te' Èsës He'. E Kaëfas to soe ke raoe pan, “Eöm kurus varih po kum vëh, eöm to hikta te' me nem to kokoman. ⁵⁰Eöm to hikta nat kës ko nem pa taate' to va'aus a rora to soe va non manih pan, e' to vih non pa pah te' se kon a tasun pa napan pea varih Israë'l, pare' mët. Pe' to hikta vih non pa napan pea se ro kurus manih pa koreera nap vëvënsun va Room.”

⁵¹E Kaëfas to soe a soe va'ih, e' hikta koman hah a non. Manih po kirismas pamëh ne' to te' non e' a Te' Susun po Te' Èsës He'. E' to vanëhën a soe to soe non pan, e Ieesu' se mët, pare' va'aus a napan va Israël. ⁵²A mët pe Ieesu' to hikta se va'aus varoe non a napan va Israël. Ahik, a mët pe' e' a mët marën a ununun a napan kurus, kee tönun, pare tavus ee o pöh kum te'.

⁵³Taneo non po poen pamëh no a nap susunön po Jiu' to nok ee po kokoman va pa ip vamët e Ieesu'. ⁵⁴Ivëh, ne Ieesu' to hikta nönö vateera' suk vah non topniira napan va Jiu'. E' to këh en pa vöön nee to te' ne. E' to nö, pare' te' non pa vöön nee to popoka' ne Efraëm. A vöön pamëh to te' vatët non manih pa moeh upin, pare' te' va'peh me non o vamomhë pe' nën.

⁵⁵E' to öök vatët en po poen va pa taëen apuh po Jiu' nee to popoka' ne o Pasova'. Ka nap peo va Israël to nö ee Jerusalem pa nok a ma taneah nee se ës ke na e Sosenën. Ka ma tah poë varih ës, kee tavus ee o te' vivihan vamanih pa ö no Vavaasis pe Mosës to soe va non. ⁵⁶O Jiu' to kiu vëhva' rakah ee pa ep këh e Ieesu', ee to sun ne koman a Iuun Hinhin Apuh. Pare ihi ne o upöm pee pan, “Eöm koman kës nem pan, e' se nö en ma' manih po poen apuh va pa hin pea, ke' ahik?” ⁵⁷O te' susunön ësës he', me ro Parësi' to soe ke ra napan pan, ta pah te' se keh nat non pa ö ne Ieesu' to te' non, e' se soe vanat rapoë kee nö, pare öt poë ko vaho' poë pa nohnoh.

E Maria' To Uh A Mon E Ieesu' Po Kompo' Manih Bëtani'

Matiu 26:6-13, me Mak 14:3-9

12 ¹O tönim me o pöh poen to me' avoe' e ne pa tavus ka taëen apuh va po Pasova' tavus en. Ke Ieesu' nö en pa vöön ne Lasarus to te' non. A ëhnan a vöön pamëh nee to popoka' ne a Bëtani'. Ke Lasarus, e' a te' ne Ieesu' to kunkuin tane' hah voh poan pa nap mët. ²Manih pa vöön pamëh nee to nöhnöh ke Ieesu' a taëen, a taëen pamëh to makah vahik en, ke Marta' kunkun non a taëen e Lasarus heh iho' va'peh me non a napan varih to ënëen me ne e Ieesu'. ³Ke Maria' kea pe Marta' te' en ma' po si' puto vanom o pöh voen va'puh rakah. O vanom pamëh nee to nok voh po tah nee to popoka' ne o naat. Pare' ko' manih pa mon e Ieesu', ko varak o vanom pamëh pa uvineah. Ko avuh vih va po vanom pamëh puh rakah en pa koman iuun nee to ënëen ne. ⁴Ivëhkëk, a paeh a vamomhë koman pe Ieesu' ivëh e Jiutas va Iskariot, e' a te' pamëh se vikuh amot e Ieesu' manih po te' varih to hat o ve ne poë to soe pan, ⁵“Vahvanih ke köövo vëh to hikta vavoen o vanom manih po upöm te', ka kon a 300 voa' moni' koman pea,ⁿ para va'aus o te' arus?” ⁶Ivëhkëk, e Jiutas to hikta koman tiroë' non a nap arus. Ahik, e' to soe a soe

ⁿ 12.5 A 300 voa' moni' varih, to vatoe non po voen pa pah te' kikiu po pöh kirismas.

va'ih, suk e' a te' kakaveo. Ke' e' me a te' pamëh to matop non sih a moni' pee, pare' kakaveo tamoaan non sih a moni' to pet non po kove moni' pamëh.

⁷Ke Ieesu' pënton a soe ne Jiutas to sosoe non, pare' soe ke poan pan, “Koe e köövo vëh, ke' öt non o vanom vëh ke' onöt po poen nò' se mët, köm pe a neo' po vapeepe. ⁸A nap arus to te' tamoaan me e ne sih peöm, peö' to hikta se te' tamoaan me a no' neöm.”

O Te' Susunön Èsës He' To Vaonöt A Soe Va Pa Ip Vamët E Lasarus

⁹A nap peo va Israël to tēnan a soe to soe non pan, e Ieesu' to te' non manih pa vöön va Bëteni'. Ivëh, nee to nò suk ee nën, ee to hikta nò varoe pa ep e Ieesu'. Ahik, ee to nò me ee pa ep pa te' vëh ne Ieesu' to kunkuin tane' hah voh poan pa nap mët, ivëh e Lasarus. ¹⁰Ko te' susunön èsës he' nok ee po kokoman vakooan va pa ip vamët me e Lasarus. ¹¹Suk ataeah, a nap peo va Israël to kokoman hah a tah ne Ieesu' to nok voh pö ne' to kunkuin tane' hah e Lasarus pa nap mët. Ee to he' tonun ee po te' èsës he', pare vaman vavi' e ne pe Ieesu'.

E Ieesu' To Vos Manuh Jerusalëm Vamanih pa Te' Sunön

Matiu 21:1-11, Mak 11:1-11, me Luk 19:28-40

¹²Ko meoh poen, no a nap peo varih to vaman ne e Ieesu', to nò ee Jerusalëm, ko poen pamëh e' o poen apuh va po Pasova'. Ee to pënton a soe va pa ö ne Ieesu' to nönö nò non ma'. ¹³Ivëh, kee kon a ma pea vito, pare öhön poë manih hanan. Ee to akeh poë, pare hara' vaeö rakah, pare tataoa ne, pare sosoe ne pan,

“Vaeö ke na e Sosoenën!

E Sosoenën se tapui a oah

Suk eën to nò ma' pa ëhnan e Sunön, Pare' tapui e Sunön va Israël.”

Sng 118:25-26

¹⁴E Ieesu' to kon a tönki', pare' tok pa tonuneah, ka tah va'ih ne Ieesu' to nok pö ne' to tok pa tonun a tönki' seka' to vapuh rakah en pa soe to kiun non po Puk pe Sosoenën no a te' vanënën soe vëh e Sëkaraëa' to kiun voh, ka soe pamëh to soe va non manih pan,

¹⁵“Koe a naöp,

ta Israël,

a te' sunön peöm to nò en ma'.

Pare' iho' non pa tonun tönki' seka'.”

Sek 9:9

¹⁶Po vamomoaan no ma vamomhë pe' to hikta nat vamaaka ne pa pusun in a soe va'ih. Ivëhkëk, murin in o poen ne Ieesu' to sun tane' hah pa mët, pare' kon o ëhnan apuh. O vamomhë pe' to maaka man po' ee pa pusun in a soe pamëh to takiun non manih po Puk pe Sosoenën.

¹⁷A nap peo rakah to te' va'peh me voh ne e Ieesu' po poen ne' to vato' hah e Lasarus, ko vavoe tavus këh na eah pa ö vëh nee to pe voh poë. Ivëh,

ka napan varih to ep voh ne pa tah ne Ieesu' to nok manih pe Lasarus, to vavatët pet ee po upöm pee pataeah to tanok. ¹⁸A nap peo to pënton a soe va pa ö ne Ieesu' to kunkuin tane' hah e Lasarus pa nap mët, to nö ee pa ep pe' manih hanan. ¹⁹Ko Parësi' vavaasoe koman e ne pan, “Ep këk öm! A napan kurus to vataruin suk ee pa te' vëh, ka tah na to kehkeh nok no pa sunpip a napan pa vatet e Ieesu' to hikta onöt non a man.”

A Ma Pah To Grik To Kehkeh Ep Ne Pe Ieesu'

²⁰E' to te' me voh non a ma pah to Grik to nö ma' manih Jerusalëm pa vasunön e Sosoenën po poen va pa Taëen Apuh va po Pasova'. ²¹A ma to Grik poë varih to nö ee pa ep e Filip, e Filip e' a te' va Bëtsaëta', ka muhin pe' ivëh Galili'. Ka ma to Grik poë varih to soe ke poë pan, “Topoan, emöm to kehkeh ep nem pe Ieesu'.” ²²Ke Filip soe ke Èndru', kee nö ee pon pa soe ke Ieesu' a ö no a ma to Grik to kehkeh ep ne poë. Ee to nö pare tavus manih pe Ieesu', pare soe ke poë pan, “A ma to Grik to kehkeh ep ne pën.” ²³Ke Ieesu' piun va in a soe pee manih pan, “O poen ne Sosoenën se kon o ëhnan apuh manih peö' e Koa' Te' pa Napan Kurus to öök en. Manih pa ö nö' se mët ko sun tane' hah pa mët, parö' hah eo' pa vöön va kin. ²⁴Eö' to soe vamaman rakah keo' peöm, o voa' kon vëh ne ea to po'po' eah manih po oeh, se pisi' ma', pare' voa' vapeo en. Ivëhkëk, e' se keh hikta pisi' momoan, e' se te' avoe' e non o pöh voa' kon ro. ²⁵E' to te' akuk va kov e non manih pan ta pah te' se keh iu suntan non o to'to' pe' manih po oeh vëh, o to'to' pe' se ro amot en. Ivëhkëk, a te' vëh to he' tonun o to'to' pe' manih po oeh. E' se kon en po to'to' tamoan. ²⁶A te' vëh to nonok non sih a ma kiu peö', e' se vavatet rakah non a soe me a taate' peö'. Ka vöön nö' to te' no', no o te' kikiu peö' se te' va'peh me e ne peö'. Ka te' vëh to nonok non a ma a kiu peö', e Tamön vöh pa vöön va kin se kë en pe', pare' he' en pe' po ëhnan apuh.

E Ieesu' To Vavaato Suk Non A Mët Pe'

²⁷E Ieesu' to vavaato avoe' me e non pa nap susunön po Jiu', pare' soe pan, “Kuru nö' to hara' vahat rakah eo', ko kokoman peö' punis rakah en, kö' koman pinpiun eo'. Keö' koman se po' soe vahvanih? Eö' se pö' soe eo' pan, ‘Tamön, kuru eö' to iu no' a ö nën se kon këh a neo' pa punis va'ih to kehkeh tavus non peö'. Ivëhkëk ahik, suk ataeah, e' akuk kuru a pusun in a ö nö' to nö suk voh ma' manih po oeh vëh. ²⁸Tamön, eën koman se vataare o kikis apuh pën!’”

E Ieesu' to sosoe va ko non manih, ka to kunah tane' ma' pa vöön va kin to soe vanon manih pan, “Eö' to vataare voh eo' po kikis peö', kö' se nok hah va eo' nën.”

²⁹A napan to sun vatët ne nën to tēnan a to pamëh to kunah tane' ma' pa vöön va kin, pare koman ne pan, a kara to kukuruh non, ko upöm to koman ne pan a ankerö' to vavaato me non ma' poan.

³⁰Ke Ieesu! piun a soe pee, pare! soe pan, “A to va'ih nöm to pënton nem, e' a to marën a va'aus a neöm, e' to hikta te! non pan, e' se va'aus a neo!. Ahik. E' marën a va'aus a neöm. ³¹Kuru e' o poen ne Sosoenën se kiiki a taate! pa napan va po oeh vëh. Ka kuru me, ne Sosoenën se veo kunah en pa te! susun vëh to matop non a ma taate! hat manih po oeh vëh.^o ³²Kuru ne eö' to te! no' manih po oeh vëh. Ivëhkëk amot, no a napan va po oeh vëh se vahan ee peö' kö' han no' pa kuruse. Manih pa poen pamëh nö' se peret ke ra napan kurus a hanan, kee nö ee ma' peö'.

³³A soe va'ih ne Ieesu! to sosoe non, e' a soe ne! to sosoe vanat non a napan a ö ne! se mët vah ava.

³⁴Ka napan piun a soe pe! pare soe ke poë pan, “Emöm to pënton tane! voh a soe va'ih manih po Vavaasis pe Mosës. O Vavaasis pe Mosës to soe non pan e Kristo se te! tamoan non manih po oeh. Vahvapo'nih kën soe pan, ‘A napan se vahan e Koa! Te! Pa Napan Kurus to han non manih pa kuruse?’ Eteh po!, E Koa! Te! Pa Napan Kurus?”

³⁵Ke Ieesu! soe ke rae pan, “O maaka pamëh se te! va'peh me a no neöm pa si' poen kökööt akuk, e' hikta se te! varë me a no neöm. Ivëh, ko maaka pamëh se te! va'peh me a no neöm, köm nönö vah nem, pe! to hat non peöm se pönpön vah nem pa popoen. A te! vëh to pönpön vah non pa popoen e' to hikta nat non e' nönö non nih. ³⁶Kuru no maaka pamëh to te! va'peh avoe' me non peöm. Ivëh, köm se vaman rakah o maaka pamëh pa ö ne! to te! avoe' me a no neöm manih po oeh, köm sih tavus o pus koa! va po maaka pamëh.” E' to soe vahik vakomanih, pare! aven këh en pee pare! nö en.

**A Soe Pa Te! Vanënën Soe Vëh E Aisaëa! To Soe Non Pan,
A Nap Peo Va Israël To Hikta Vaman Ne E Ieesu!**

³⁷A nap peo rakah to ep voh ne a ma tah vatoksean ne Ieesu! to nonok non, ivëhkëk, ee to hikta vaman ne poë. ³⁸Ke! a tah pamëh to vamaaka rakah en pa soe no a te! vanënën soe vëh e Aisaëa! to sosoe suk voh non, pare! soe pan,

“Sunön, etereh to vaman ne a soe na to sosoe ke voh no rae po'?

Me etereh to inan ne pa ma kiu eh varih

ne Sunön to nonok non po kiki pe'?”

Ais 53:1

³⁹Ke! iva'ih a pusun in a ö no a napan va Israël to hikta onöt ne a vaman suk e Ieesu!, e Aisaëa! to kuin voh a soe to soe non pan,

⁴⁰“E Sosoenën to kekeho! en pee,

pare! vavanun en pa ma kokoman pee.

Suk ee tome! ep in ta kiu apuh pa matëëre,

^o 12.31 a te! susun vëh to matop non a ma taate! hat manih po oeh vëh, ivëh, e susun po ora! hat.

pare nat ee pa pusun in a soe pamëh,
 pare panih a ma kokoman pee,
 pare nö ma' peö' kö' vato' hah raoe.”

Ais 6:10

⁴¹E Aisaëa' to nok a soe va'ih, suk e' to tata o kikis apuh to te' non manih pe Ieesu', pare' sosoe suk non poan pa soe va'ih. ⁴²A nap peo, me ra nap apa'puh po Jiu' to vaman e ne pe Ieesu'. Ivëhkëk, ee to nanaöp e ne po Parësi'. Pare hikta onöt ne a vatvus o vaman pee. Ee to nanaöp ne pan o Parësi' tome' veo tavus këh ee pee pa ma iuun hinhin sone' pee. ⁴³Ee to iu ne pan, a napan se kë varoe ne a ma ëhnëëre, pare nat ne kë ne a te' ëhnan e Sosoenën.

A Soe Pe Ieesu' Se Kiiki A Napan

⁴⁴E Ieesu' to tooto suntan rakah e non, pare' soe pan, “Eteh to vaman a non neo' e' to hikta vaman varoe a no neo' e' to vaman me e non pa Te' vëh to vanö voh a ma' neo' kö' nö ma'. ⁴⁵Keteh to ep a non neo', e' to ep me non pa Te' vëh to vanö voh a ma' neo'. ⁴⁶Eö' to nö vavoh ma' manih po maaka va po oeh vëh. Ivëh, ketereh to vaman ne a ma soe peö', ee to hikta onöt ne a te' pa popoen. ⁴⁷Etereh to tēnan ne a soe peö', pare hikta vaman ne a soe pamëh, a, eö' to hikta se kiiki no' raoe vamanih pe tökiiki. Suk eö' to nö voh ma' pa kon hah a napan va po oeh vëh. ⁴⁸E' to te' non a tökiiki te', pe retereh to he' tonun a neo' pare hikta kon a ma soe peö'. Ka soe nö' to sosoe no', e' a soe ko pamëh se kiiki o te' poë varih po poen no oeh vëh se hik. ⁴⁹Ka tah nö' to sosoe no', e' to hikta te' non pan, e' a soe koman peö'. Ahik, e Tamön vëh to vanö voh a ma' neo' to soe ka neo' a tah nö' se soe me a tah nö' se vavaasis. ⁵⁰Ivëh, kö' nat e no' po to'to' tamoaan to tane' non ma' manuh pa soe pe Tamön. Ka tah nö' to sosoe no, e' a tah ne Tamön to soe voh ka neo', kö' sosoe no'.”

E Ieesu' To Pupui A Ma Moora Ma Vamomhë Pe'

13 ¹A si' ö hat ko poen va pa Taëen Apuh va po Pasova' tavus en, ke Ieesu' nat en po poen ne' se këh hah o oeh vëh, pare' nö hah en manuh pe Tamaneah to öök en. E' to iu non a ma vamomhë pe' varih to te' ne sih manih po oeh, ke' onöt rakah po poen ne' se mët.

²Pa matanpoen ne Ieesu' me ra ma vamomhë pe' to ënëen ne, ke susun po ora' hat he' en pe sunai' Saëmon va Kariot e Jiutas po kokoman hat, ke' he' tonun e Ieesu' ko vikuh en pe' manih po te' varih to vakihat me ne poë. ³E Ieesu' to nat e non pe Tamaneah to vaho' vahik voh en pa ma moeh tah kurus manih pa koreneah, pare' nat me e non pe' to tane' voh ma' manuh pe Sosoenën. E' to nat me e non pe' se hah en manuh pe Sosoenën. ⁴Ivëh, ke' sun tane' ma' manih pa pok vëh no a ma taëen to tok ne, pare' ihan o ohop rë pe', ko kon o taöör pare' voh tavi manih pa vuvuhuneah. ⁵E' to ko' a ruen pa kepa' ko pupui en pa ma moera ma vamomhë pe', ko varak en pee po taöör ne' to voh non.

⁶E' to öök ma' manih pe Saëmon Pita', ke' hi poan pan, “Sunön, eën se pupui me eom pa moneo' oh?”

⁷Ke Ieesu' piun a soe pe Pita' pare' soe ke poan pan, “Eën to hikta nat nom pataeah nö' to nonok kuru, ivëhkëk, eën se nat amot eom pataeah ipamëh”

⁸Ke Pita' piun a soe pe Ieesu' pare' soe pan, “Ahik, eën se nat rakah nom pupui a moneo'.”

Ivëhkëk, e Ieesu' to piun a soe pe' pare' soe pan, “Eö' se keh hikta pupui a momah, eën hikta se te' nom e vamomhë peö'.”

⁹Ke Pita' soe ke Ieesu' pan, “Sunön, koe a pupui varoe a moneo'. Eën se pupui me eom pa koreneo' me a pasuneo'.”

¹⁰E Ieesu' to soe ke poan pan, “A te' vëh to uhu vahik voh e' to hikta onöt non a uhu hah. Suk ataeah, e' to voon vahik voh en, pare' onöt varoe ko non a pupui a moneah. Eöm kurus varih to voon vahik voh em, ivëhkëk, a paeh va peöm to hikta te' voon non.” ¹¹E Ieesu' to nat vahik en pa te' vëh se he' tonun poan, pare' vikuh in poan manih po te' to vakihat me ne poë, ivëh, ne' to soe suk vamanih pan, “Eöm kurus o voon vahik, ivëhkëk, a paeh va peöm to hikta te' voon non.”

¹²E Ieesu' to pupui vahik a ma moera ma vamomhë pe', ko ohop hah en po ohop rë pe', pare' nö ko iho' hah en pa ö ihiho' pe', pare' hi raeo pan, “Eöm nat po' pö' e nem pa tah nö' to nok manih peöm, toh? ¹³Eöm to popoka' e nem sih peö', e Sunön, e Tövavaasis. Ke' vih e non pa ö nöm se popoka' va e nem peö' nën, suk ataeah, eö' to te' va kov e no' nën. ¹⁴Eö' se keh te' vamaman e no' e Sunön, e Tövavaasis peöm, to pupui a ma moeeneöm, a, eöm pet me se pupui a ma moeero upöm te' pea. ¹⁵Eö' to nok a tah va'ih manih peöm vamanih po vëknöm, e' marën a vataare a neöm a taate' nöm se vavatet amot nem. ¹⁶Eö' to' soe vamaman rakah keo' peöm. A te' kikiu to hikta antoen non a te' oah e susun pe', ka te' te'te' soe e' me to hikta se te' oah non a te' vëh to vanö poan. ¹⁷Eöm se keh nat vavih nem po pus kokoman va pa tah va'ih nö' to nok manih peöm, eöm se hara' vaeö rakah e nem pa nok pet a taate' pamëh. Ivëh, ne Sosenën se vaeö suk pet me a no neo'.

¹⁸Eö' to hikta sosoe suk a no' neöm kurus, ahik! Eö' to nat e no' pe retereh nö' to kon raeo kee tavus ee o te' peö', ivëh kö' nat e no' pa soe to pet non po Puk pe Sosenën to tavus vaman en. O Puk pe Sosenën to soe non pan,

‘A te' vëh to ënëen va'peh me a no neo' a taëen vëh,
e' kuru a te' ko pamëh se kë a moneah,
pare' kom tötöön en peö'.

Sng 41:9

¹⁹Eö' to soe vovoh ke voh eo' peöm pa tah pamëh, e' he me' avoe' e non pa tavus ma'. Amot no a tah pamëh se tavus, köm ep paröm vaman po' em peö' e Kristo. ²⁰Eö' to soe vamaman rakah keo' peöm, eteh to öt a

te' kikiu nö' to vanö nös, pare' matop vavih non poan, e' to öt me en peö', pare' nok vavih me en peö'. Me eteh to öt a neo', e' to öt me en pe Sosoenën vëh to vanö voh a ma' neo'."

E Ieesu' To Vavahutët Suk Non A Mët Pe'

Matiu 26:20-25, me Mak 14:17-21, me Luk 22:21-23

²¹E Ieesu' to soe vahik vakomanih, ko kokoman pe' puh rakah en po tamak ke' pah soe suntan en pan, "Eö' to soe vaman rakah keo' peöm, a paeh koman va peöm varih o vamomhë peö' ivëh, se vikuh ka neo' manih pa napan varih to vakihat me a ne neo' sih."

²²E Ieesu' to sosoe va ko non manih ka ma vamomhë pe' va kukute' matan ee, suk ataeah, ee to hikta nat ne peteh ivëh, ne' to sosoe suk non. ²³A paeh a vamomhë ne Ieesu' to iu suntan non sih poan to te' vatët non manih pe' pa ö ënëen pee. ²⁴Ke Saëmon Pita' vaviivi pasun ke vamomhë vëh to te' vatët non pe Ieesu', pare' soe ke poan pan, "Hi a neah, e' sosoe suk non eteh?"

²⁵Ke vamomhë vëh to vaho' na pasuneah manih pe Ieesu' to hi poan pan, "Sunön, eën sosoe suk nom eteh?"

²⁶Ke Ieesu' piun a hi pe', pare' soe ke raeo pan, "Eö' se vaho' a ö taëen manih pa hiro', parö' he' a te' pamëh. E' akuk kuru a te' pamëh se vikuh ka neo'." E Ieesu' to vavaato vahik va ko non manih, pare' vaho' en pa ö taëen manih pa hiro', pare' he' en pe Jiutas, sunai' e Saëmon va Kariot. ²⁷E Jiutas to ëen vahik en pa ö taëen pamëh, ke susun po ora' hat hop en pe' ko he' en pe' po kokoman hat. Ke Ieesu' soe ke po' en pe' pan, "A tah nën to kehkeh nok nom nën se nok vëvëhö' rakah." ²⁸A hikta pah te' to te' non manih pa ö ënëen to nat non pa pusun in a soe va'ih ne Ieesu' to sosoe ke non e Jiutas. ²⁹E Jiutas to matop non sih a pokis moni', ivëh, ka ma meh vamomhë koman ne pan e Ieesu' to sosoe ke non poan a ö ne' se voen ta meh taëen va pa taëen apuh va po Pasova'. Me a ö nee to koman ne pan e Ieesu' to ta'ta' non e Jiutas te' he' o te' arus ta ma tah. ³⁰E Jiutas to öt a ö taëen ne Ieesu' to he' poan, ko tavus vëvëhö' rakah en. A muhin he poen en.

A Taate' Voon

³¹E Jiutas to tavus en, ke Ieesu' soe ke ra ma vamomhë pe' pan, "Kuru neö' e Koa' Te' pa Napan Kurus se vataare eo' po kikis apuh peö'. E Sosoenën me se vataare en po kikis apuh pe' manih peö'. ³²E Sosoenën se keh vataare o kikis apuh pe' manih peö' e Koa' Te' Pe', a, e Sosoenën koman se vataare a napan o kikis me a vih peö' e Koa' Te' pa Napan Kurus.

³³Pus koa' peö', eö' hikta se te' varë hah me a no' neöm. Eöm se ru' em peö', ivëhkëk kuru, nö' to soe keo' peöm pa ö nö' to soe moaan vavoh in o

te' susunön po Jiu'. Ka vöön nö' to nönö no', nöm to hikta onöt nem a nö nën.

³⁴Ivëh, ka kuru, eö' to he' eo' peöm pa taate' voon, ka taate' voon pamëh to soe va non manih pan, 'Iu a ma meh peöm.' Eöm se iu nem a ma meh peöm vamanih pa ö nö' to iu va ka no' neöm sih. ³⁵Eöm se keh iu nem a ma meh peöm, a, a napan kurus se nat ee peöm a ma vamomhë peö'.

E Ieesu' To Soe A Ö Ne Pita' Se He' Tonun In Poan
Matiu 26:31-35, me Mak 14:27-31, me Luk 22:31-34

³⁶Ke Saëmon Pita' hi e Ieesu' pan, "Sunön, eën nönö nom nih?"

Ke Ieesu' piun a hi pe', pare' soe ke poan pan, "A vöön nö' to nö no' nën to hikta antoen nom a suk a neö' parën nö nën. Ivëhkëk, amot ne eën se suk eom ma' peö'."

³⁷Ke Pita' hi hah e Ieesu', pare' soe pan, "Sunön, vahvanih, kö' hikta onöt no' a suk a oah pa vöön nën to nönö nom? Kuru eö' to antoen e no' pa mët pa kon a tasun pën."

³⁸Ke Ieesu' piun e Pita', pare' soe pan, "Eën antoen e nom pa mët pa kon a tasun peö', ha? Eö' to soe vamaman rakah keo' pën, e toa' oete' se me' avoe' e non pa tö, kën kukön soe eom pan, eën to hikta nat nom peö'."

E Ieesu', E' A Hanan Pa Napan To Nö Non Pe Sosoenën

14 ¹E Ieesu' to vavaato avoe' me e non pa ma vamomhë pe', pare' soe ke raoe pan, "Eöm se koe a he' em o tamak me o punis, paröm vaman varoe e Sosoenën ko vatet eah, paröm vaman me a neo'. ²Manuh pa vöön va kin pa iuun pe Tamön a ma ö te'te' peo rakah to te' ne nën. Keö' se vovoh manuh, parö' vamatop ma' a ma ö te'te' peöm. A soe peö' se keh hikta te' va non nën, eö' to hikta onöt no' a soe vanat a neöm a tah pamëh. ³Keö' se vovoh, parö' vamatop ma' a ma ö te'te' peöm, parö' hah ma' ko me a na neöm, ka nö, para te' va'peh no pa vöön pamëh. Ivëh, ka vöön poanheh nö' se te' no', e' a vöön ko pamëh na se pët te' va'peh tamoan no nën. ⁴Eöm to nat e nem pa hanan to nö non pa vöön nö' to nönö no'.

⁵Ivëhkëk, e Tömas to soe ke Ieesu' pan, "Topoan, emöm to hikta nat nem pa ö nën to nönö nom. Emöm se po' nat vah va in a hanan vëh nih nën to suksuk nom?" ⁶Ke Ieesu' piun a soe pe Tömas, pare' soe pan, "Eö' koman a hanan, me eö' koman a pusun in a soe man, me eö' koman o to'to' tamoan. A pah hanan ro ko vëh to nö non pe Tamön, ivëh, eö'."

⁷Eöm se keh nat vavih e nem peö' eteh, eöm se nat vavih me e nem pe Tamön eteh. Ivëhkëk kuru, neöm to nat em pe Tamön. Paröm inan vahik em pe', suk eöm to ep e nem peö' to matan va e no' manih pe'."

⁸Ke Filip soe ke Ieesu' pan, “Sunön, a tah rakah nemöm to iu nem ivëh, vataare a möm ah, e Tamön.”

⁹Ke Ieesu' piun a soe pe Filip pare' soe ke poan pan, “Filip a tëëm rë rakah neö' to te' va'peh me voh eo' peöm, ivëhkëk, eöm hikta nat avoe' nem peö' eteh. Eteh to inan a non neo', e' to inan me en pe Tamön, vahvapo'nih köm soe ka neo' pan, ‘Eö' se vataare a neöm e Tamön?’

¹⁰Eën to hikta vaman pö' ko nom pan e Tamön to te' va'peh me non peö'. Kö' te' va'peh me e no' pe'. A soe nö' to sosoe ka no' neöm sih, nö' to hikta kokon tane' no' po kokoman koman peö'. Ahik, e Tamön to te' va'peh tamoan me e non sih peö', pare' vavatvus ke non a ma kiu pe' manih peö'. ¹¹Vaman a neo' öm to sosoe ka no' neöm sih pan, eö' to te' va'peh me no' pe Tamön. Ke Tamön te' va'peh me e non peö'. Eöm se keh hikta vaman nem a soe va'ih, eöm se kokoman hah a ma kiu apa'puh me a ma tah vatoksean nö' to nonok no' sih. Ivëh, ka ma tah poë varih se kunkuin o vaman manih pa ma kokoman peöm.

¹²“Eö' to soe vamaman rakah keo' peöm, etereh to vaman a ne neo' me a ma soe peö', ee se nok ee pa ma kiu varih nö' to nonok no' sih. Ee me se nok pet ee pa ma te' kiu to te' apa'puh oah e ne pa ma te' kiu varih nö' to nonok voh no'. Suk ataeah, eö' se nö eo' manuh pe Tamön, parö' vanö ma' a Tuvuh Vasio' manih peöm. ¹³Eöm se keh hin ta ma taneah manih pa ëhnaneo', eö' se pënton eo' pa hin peöm, parö' nok eo' pataeah nöm to hinhin suk nem. Eö' se nonok va no' nën, pan e Tamön se vataare o kikis apuh pe' manih pa ma kiu neö' e Sunai'eah to nonok no'. ¹⁴A, a ma tah kurus nöm se hin manih pa ëhnaneo'. Eö' se pënton eo' pa hin peöm, ko nok keo' peöm pataeah nöm to iu nem.

**E Ieesu' To Soe Ke Ra Ma Vamomhë Pe' Pan,
E' Se Vanö Ma' A Tuvuh Vasio'**

¹⁵E Ieesu' to vavaato avoe' e non, pare' soe pan, “Eöm se keh iu e nem peö', a, eöm se vatet vavih rakah a ma soe apuh peö'. ¹⁶Eö' se hin e Tamön, ke' he' en peöm pa meh Te' Va Pa Va'aus, ke' te' va'peh tamoan me e non peöm. ¹⁷Ka te' pamëh, e' a Tuvuh va pa soe a soe man. A napan va po oeh vëh to hikta onöt ne a öt poë, suk ee to hikta ep i ne eah, pare nat i ne poë. Ivëhkëk eöm to nat e nem pa te' pamëh, suk e' to te' me e non peöm, ka amot me kuru ne' se te' va'peh tamoan avoe' me e non peöm. ¹⁸Eö' to hikta onöt no' a këh akuk va ka neöm manih po si' koa' nök. Ahik, eö' se hah eo' ma pa ep peöm. ¹⁹A si' ö hat ka napan va po oeh vëh hikta se ep hah a ne neö'. Ivëhkëk, eöm se ep em peö', suk eö' se mët, parö' sun hah eo'. Ivëh, ke eöm me se sun tane' hah em pa nap mët ko kon hah em po to'to'. ²⁰Manih po poen pamëh nö' se sun tane' hah pa nap mët ko kon hah eo' po to'to'. Köm nat em peö' to te' va'peh me no' pe Tamön, kemöm tavus em po' a paeh a te'. Ke eöm se te' va'peh me e nem peö', kö' te' va'peh me e no' peöm,

ka tavus ee a paeh a te'. ²¹O te' varih to kon a soe apuh peö', pare vavattet ne, ee ko a napan poë varih to iu a ne neo'. Ke Tamön iu me e non po te' poë varih, keö' me se iu e no' pee. Parö' vataare ö' manih pa ma papaeh pee."

²²Ke Jiutas, a te' vëh to hikta te' non pan e Jiutas va Iskariot, to hi va in e Ieesu' manih pan, "Ivëhkëk, Sunön, vahvanih kën koman nom a vataare varoe eo manih pemöm, eën he hikta vataare eo manih pa napan kurus va po oeh vëh?"

²³Ke Ieesu' piun poan, pare' soe pan, "Etereh to iu a ne neo', ee se vavattet ne o vavaasis peö', ke Tamön iu e non pee. Kemöm po' Tamön nö vapöök em manih pee, pamöm nok em pa ö te'te' pemöm po' manih pa ma kupu pee. ²⁴O te' varih to hikta iu a ne neo', pare hikta iu vatet ne o vavaasis peö'. Ko vavaasis va'ih nöm to tēnan nem sih, e' to hikta te' non pan, o vavaasis koman peö'. Ahik, o vavaasis va'ih e' o vavaasis koman pe Tamön vëh to vanö voh a ma' neo', kö' nö ma' manih po oeh vëh.

²⁵Ko poen nö' to te' avoe' me e no' peöm, parö' sosoe ka no' neöm a ma tah poë varih. ²⁶Ivëhkëk a Te' Vava'aus Te' vëh a Tuvuh Vasio' ne Tamön se vanö amot ma' pa ëhneano', ke' vavaasis a neöm a ma moeh tah kurus. Pare' kunkuin a ma kokoman peöm, köm nat hah a ma taneah nö' to vavaasis voh a no' neöm.

²⁷Eö' se këh ka neöm a taate' te' vakamö', me o kokoman tö. Ka taate' kamö' peö' nö' se këh ka neöm. Ka taate' vakamö' pamëh nö' to hikta he' va ka neöm manih pa ö no a napan va po oeh to he' va i ro upöm te' pa taate' pamëh. Ivëh, kö' iu no' a ö söm koe a tamak, paröm koe a naöp suk a tah pamëh se tavus ma'. ²⁸Eöm to pēnton voh em peö' to soe keo' peöm pan, 'Eö' se nö eo' manuh pa vöön va kın, parö' hah eo' ma' manih peöm.' Eöm se keh iu rakah e nem peö', eöm se hara' vaeö rakah suk e nem peö' to hah eo' manuh pe Tamön, suk ataeah, a tasun pe' to apuh oah e non pa te' tasun peö'. ²⁹A ma tah kurus poë varih to me' avoe' e ne pa tavus ma', kö' soe vahik ke voh eo' peöm. Suk ataeah, amot nöm se ep in a tah pamëh to tavus, paröm vaman po'.

³⁰Eö' to hikta se vaato varë hah me a no' neöm, suk ataeah, a te' to matop non sih o oeh vëh to nö en ma'. E' to hikta te' me non to kıkis to nok ta pah tah manih peö'. Ivëhkëk, eö' se vaonöt keah ke' nok en pataeah ne' to kehkeh nok non. ³¹Ivëhkëk, eö' se nok vavih eo' pa ma tah ne Tamön to ta' a neo' a nok. Ivëh, ka napan va po oeh vëh se nat va ne manih pan, eö' to iu rakah e no' pe Tamön."

Ke Ieesu' tooto avoe' e non, pare' soe pan, "Ma' po' öm ka këh a muhin vëh."

E Ieesu' To Te' Va Non Manih Pa Vu Voaën

15 ¹E Ieesu' to vavaato avoe' me e non pa ma vamomhë pe', pare' soe ke rapoë pan, "Eö' koman, eö' to te' va no' manih pa vu

voaën, ke Tamön voh pa vöön va kin, e' to te' va e non manih pa te' to vaneah non pa rak. ²E Tamön to moes vi en pa ma meh pean va peö' varih to hikta vovoa' vavih ne. E' to vehveoh vavih rakah en pa ma pean ovineo' varih to vovoa' vavih ne, suk a ö nee se ep vamhën ne pare voa' suntan. ³E Tamön to vavoon vahik voh en peöm. Suk ataeah, a soe nö' to he' voh a neöm to nok a neöm, köm voon vahik em. ⁴Eöm se te' tamoan nem manih peö', kö' te' varu' no' manih peöm, ka vatös tamoan no, para tavus ee a paeh a te'. O pea voaën se keh hikta pu tane' voh ma' pa vu voaën, e' to hikta onöt non a voa'. E' to te' akuk va kov e non manih peöm o vamomhë peö'. Eöm se keh hikta vatös vavih me a nem neo' eöm me to hikta antoen nem a voa'.

⁵“Eö' to te' va no' manih po rumun in o voaën, ke eöm to te' va e nem manih pa ma pean. Ta pah te' se keh te' va'peh tamoan me a no neö'. A, eö' se te' tamoan varu' e no' manih pe'. E' se vovoa' vavih va kov e non manih.^p Ivëhkëk eöm se keh hikta te' va'peh me a nem neo', eöm to hikta antoen nem a nok ta pah tah to onöt non a kë a ëhnan e Tamön.

⁶Ta pah te' se keh hikta vatös me a non neo', e' to te' va e non manih pa ma pea nö' hat ne tövaneah pa rak to moes vi, pare' ununun raeo, kee rak, ka napan vi raeo po sura', ko sura' ës en pee. ⁷Eöm se keh nok vamanih, eöm se vatös vavih tamoan me e nem peö', paröm he' rakah a ma kokoman peöm manih po vavaasis peö'. Ivëh, köm se keh hin e Sosoenën ta tah nöm to iu nem, e' se he' en peöm. ⁸Eöm se te' va nem manih po pea voaën to voa' vörep. Ka napan se inan va ka ne neöm manih, pa ma vamomhë peö'. Ka tah pamëh to vataare non o kikis pe Tamön.

⁹“Eö' to iu rakah e no' peöm o vamomhë peö', vamanih pa ö ne Tamön to iu va ka non neo' sih. Ka ma poen kurus nö' to iu no' pan, eöm se te' tamoan nem manih po iu peö'. ¹⁰Eöm se keh vavatet vavih rakah nem o vavaasis peö', me a soe peö', a, eöm se te' tamoan e nem manih pa taate' iu peö'. Eöm se te' va e nem manih pa ö nö' to vavatet vavoh no' o vavaasis me a soe pe Tamön. Ivëh, nö' to te' tamoan suk no' sih manih po iu pe'. ¹¹Eö' to soe ke voh eo' peöm, pa tah va'ih. Ivëh, nö' to iu suk no' a ö nöm se puh rakah nem po vaeö. Ko vaeö peöm puh oah en ma' manih pa ma kokoman peöm. Ivëh, ko vaeö peö' se puh rakah non manih pa ma kokoman peöm, ke' iva'ih a tah nö' to soe suk vavoh ka neöm nën. ¹²Ke' iva'ih, a soe apuh peö'. Iu a meh te' vamanih pa ö nö' to iu va ka no' neöm sih. ¹³Ta pah te' se keh iu suntan rakah non a ma vamomhë pe', e' se he' o to'to' pe' manih po upöm te' kee ip vamët poë marën a va'aus raeo. E' to te' akuk va kov e non manih po vu iu nö' to soe voh ka neöm. ¹⁴Ke eöm

^p 15.5 “E' se vovoa' vavih va kov e non manih.” A pusun in a soe va'ih to soe va non manih pan, a taate' pa te' se vih ko vataare non a napan a ma taate' vih pe'.

varih se keh nok voh a ma tah varih nö' to soe voh ka neöm, eöm se tavus em a ma vamomhë peö'. ¹⁵Eö' to hikta popoka' hah a no' neöm o te' kikiu. Suk ataeah, o te' kikiu to hikta nat ne pataeah ne torara pee to nonok non. Eö' se poka' eo' peöm o vamomhë peö', suk ataeah, a ma soe kurus nö' to kon tane' manuh pe Tamön, ne eö' to soe pet ke voh eo' peöm. ¹⁶Eöm to hikta kon voh a neo' pan, eö' se te' va'peh me a no' neöm. Ahik, eö' to kon voh a neöm parö' he' eo' peöm pa kiu vëh, eöm se nö paröm vapu pet a soe peö', ke' voa' manih pa napan vamanih pa ö no naon to vovoa' va non. Ke eöm se keh hin ta pah tah manih pa ëhnaneo', e Tamön se he' en peöm. ¹⁷Ke' iva'ih, a soe peö'. Iu a meh te' pö nën to iu hah va ka nom."

A Napan Va Po Oeh Se Hat Ov E Ne Po Vamomhë

¹⁸E Ieesu' to vavaato avoe' e non, pare' soe pan, "A napan va po oeh vëh se keh rës ka neöm, a, eöm se nat va nem manih pan, ee to rës me voh e ne peö'. ¹⁹Ivëh, köm se keh te' nem pan, eöm a napan va po oeh vëh, a napan va po oeh vëh se iu e ne peöm a ma meh pee. Ivëhkëk, eö' to kon ke voh eo' peöm, köm këh em ma' pa ma taate' hat pa napan va po oeh. Ivëh, köm hikta te' hah nem pan, eöm o te' va po oeh vëh. Ke' iva'ih, a tah no a napan va po oeh vëh to rës suk ka no neöm. ²⁰Eöm se koman hah voh a soe vëh nö' to soe voh ka neöm. A soe pamëh to soe va non manih pan, 'A te' kikiu to hikta antoen non a te' oah e susun pe'. A napan se keh hinën e ne peö', a, kuru me nee se hinën e ne peöm. Kuru va'ih nee se tēnan ee po vavaasis peö', ee se keh tēnan ee po vavaasis pamëh ee to tēnan me ee peöm. ²¹A napan va po oeh vëh se hinën ee peöm, suk eöm a ma vamomhë peö'. Ee se hinën a neöm, suk ee to hikta nat vavih ne pe Tamön vëh to vanö voh a ma' neo'. ²²Eö' se keh hikta nö voh ma' parö' vatvus a soe peö' manih pa ma napan va po oeh vëh, ee hikta onöt ne a taum ta hat, suk a ma taate' hat pee. Ivëhkëk, kuru nee to hikta te' me ne ta hanan nee se koan vah va in a ma taate' hat pee. ²³Etereh to rës a ne neo'. Ee to rës me e ne pe Tamön. ²⁴Eö' se keh hikta te' va'peh me voh no' raeo, parö' nonok no' a ma kiu apa'puh varih, no a hikta meh te' to antoen non a nok, a hikta tah nee se taum suk ta hat. Ivëhkëk, ee to ep ee pa ma kiu nö' to nonok no', pare rërës avoe' e ne pemöm po' Tamön. ²⁵Ivëhkëk, a ma taate' poë varih to tanok marën a vapuh a soe to kiun non pa taate' pee to soe non pan,

'A hikta pusun in a tah nee to rës suk a ne neo!'

Sng 35:19; 69:4

²⁶Eö' se vanö ka nös neöm a Te' Vava'aus Te', ivëh a Tuvuh Vasio', ke' nö nös peöm. A Tuvuh pamëh se tane' ma' pe Tamön. Ke', a Tuvuh va pa soe man. O poen ne' se nö nös peöm, e' se vamaaka ken peöm pa ma kiu me a ma taate' peö'. ²⁷Eöm me se vatvus pet a soe peö' manih pa napan, suk eöm to te' va'peh me voh e nem peö' po poen nö' to taneo ma' a nok a kiu peö', ke' öök non ma' manih kuru.

16 ¹Eö' to soe vavoh ka neöm manih pan, eöm se nat nem vanun o vaman peöm. ²Oman, a napan se veo tavus këh ee peöm pa ma iuun hinhin sone' pee. Ivëhkëk, amot no o poen pamëh se keh tavus ma', kee ip vamët ee peöm. O poen nee se ip vamët a neöm, ee se koman ne pan, ee to nonok e ne pa kiu vih pe Sosoenën. ³Ee to nonok va ne manih peöm, suk ee to hikta nat ne pe Tamön, me eö'. ⁴Kuru nö' to soe momoan keo' peöm a tah pamëh he me' avoe' e non pa tavus ma'. Amot no a napan se nok a taate' pamëh manih peöm, kôm koman hah em na pa soe nö' to soe voh ka neöm.

A Kiu Pa Tuvuh Vasio'

E Ieesu' to vavaato avoe' me e non pa napan, pare' soe ke rapoë pan, "Moaan voh nö' to te' va'peh me voh e no' peöm, ivëhkëk, eö' to hikta soe vanat voh a neöm a ma tah poë varih. ⁵Kuru va'ih nö' to nö hah eo' manuh pa te' vëh to vanö voh a ma' neo'. Ivëhkëk, a hikta pah te' va peöm to hi a neo' pan, 'Eën nönö nom nih?' ⁶A ma kokoman peöm to puh rakah e ne po tamak, suk eö' to soe vanat eo' peöm pa ö nö' se hah eo' manuh pe Tamön, a te' vëh to vanö voh a ma' neo'. A meh tah to vatamak a non neöm, ivëh, a soe peö' to te' va non manih pan, a napan se veo tavus këh ee peöm pa ma iuun hinhin sone' pee, pare ip vamët ee peöm.

⁷Eö' to soe vavaman rakah keo' peöm, e' to vih rakah non peöm pa nat a neo', se nö hah eo' manuh pe Tamön. Eö' se keh hikta nö hah manuh pe', a, a te' vëh se kunkuin o kokoman peöm to hikta onöt non a nö ma' manih peöm. Eö' se nö hah eo' manuh pe', parö' vanö ma' a te' pamëh, ke' kunkuin en pa ma kokoman peöm. ⁸Ko poen no a te' pamëh se kunkuin a ma kokoman peöm se tavus, ke' nö ma', e' se vamaaka rakah ken pa napan va po oeh pa ö nee to teen ne a hat, suk a ma taate' hat nee to nonok ne. E' se vamaaka o kokoman nun no a napan to te' me ne manih pa taate' totoopin, me a taate' kiiki te'. ⁹E' se vataare en pa napan pa ö nee to koman vapiun va ne manih pa pusun in a taate' hat. Ka pusun in a taate' hat pamëh, ivëh, ee to hikta vaman a ne neo'. ¹⁰Ee to koman vapiun va ne manih pan, a pusun in a taate' totoopin, ivëh, pö nö' se hah eo' manuh pe Tamön, kôm hikta onöt nem a ep hah ka neo'. ¹¹A te' vava'aus te' se vataare en pee pa ö no kokoman pee to nun suk non, manih po vahutët pe Sosoenën. Ee to koman vapiun ne pan, a te' sunön vëh to matop non sih o oeh vëh, e' e susun po ora' hat, pare' tok vahik voh en po vahutët."^q

^q 16.11 A napan va po oeh vëh to ep e Ieesu' to mët, pare koman ne pan, e' to tok po vahutët. Ivëhkëk, manih pa epep pe Sosoenën, e Ieesu' to hikta tok po vahutët. Manih pa mët pe Ieesu', ne Sosoenën to vaho' en pe susun po ora' hat po vahutët, pare' vöknah en pa ma kikis pe'.

¹²Eö' to te' rakah me no' a ma meh soe nö' se soe ka neöm, ivëhkëk, eöm to hikta onöt nem a maaka in a soe pamëh kuru. ¹³Ivëh, ko poen no a Tuvuh sosoe man se nö ma' manih peöm o vamomhë, e' se vamaaka rakah en pa ma kokoman peöm. Kôm nat em pa ma soe kurus poë varih, ee a ma soe man. E' to hikta onöt non a soe a soe, ne' to kon tane' manih po kokoman koman pe'. Ahik, a soe ne' to tēnan manuh pe Tamön, e' a soe varoe ko pamëh ne' se soe tavus ka neöm, me a ma taneah se tavus amot. ¹⁴E' se kon tane' a soe manih peö', pare' vatvus manih peöm. Ka tah pamëh ne' to nok, e' to vataare rakah en po kakis apuh peö' manih peöm. ¹⁵A ma tah kurus ne Tamön to vaneah non, e' a ma tah kurus poë varih, ee a ma tah peö'. E' kuru a ö nö' to soe suk voh pan, a Tuvuh sosoe man se soe ken peöm pa soe taeah ne' to pēnton manih peö', pare' vateera' po' ka neöm.”

O Tamak Se Tarih Ko Tavus En O Vaeö

¹⁶E Ieesu' to vavaato avoe' e non, pare' soe pan, “A si' ö hat kôm hikta se ep hah ka no neo'. Me a si' ö hat akuk ne eöm se ep hah em peö'.” ¹⁷Ko upöm vamomhë pe' vaiihi koman e ne pan, “A soe va'ih te' vah va non nih? E' to sosoe ka rora pan, ‘A si' ö hat ka hikta se ep hah no eah, me a si' ö hat na se ep hah ee pe'.’ E' me to soe en pan, ‘A pusun in a soe va'ih to te' va non manih, eö' se nö eo' manuh pe Tamön.’ ” ¹⁸A ma vamomhë pe' to vaiihi e ne pan, “A soe va'ih, ‘A si' ö hat’, e' ataeah? Ea to hikta nat no pataeah ne' to sosoe suk va non manih.”

¹⁹E Ieesu' to nat en pa ma vamomhë pe' to kehkeh hi ne poë a pusun in a soe va'ih, ivëh, ne' to soe suk va i raoe manih pan, “ ‘A si' ö hat kôm hikta se ep ka no neo', me a si' ö hat ne eöm se ep hah em peö'.’ E' akuk kuru a tah nöm to vaiihi suk nem. ²⁰Eö' to soe vamaman rakah keo' peöm, eöm se vaokook suntan rakah em, a napan kurus he hara' vaeö rakah e ne. Eöm se hara' em po tamak, ivëhkëk, o tamak peöm se nönö non ko tarih ko tavus en o vaeö, kôm pah hara' vaeö suntan em. ²¹Eö' se vapipino' va in a soe pamëh manih, o poen no e köövo to kehkeh vahuh non a koa', e' to hara' vahat rakah en po kamis, suk e' to nat e non pe' se kon en pe koa'. Ivëhkëk, o poen ne koa' to vu' en, e köövo se vanun en po kamis vëh ne' to hara' non, suk e koa' pe' to tavus en ma' manih po oeh. ²²E' to te' akuk va kov e non manih peöm. Kuru nöm to hara' nem o tamak, ivëhkëk, eö' se hah ma' ko ep ka neöm, kôm pah vaeö suntan rakah em. O vu vaeö pamëh no a hikta pah te' to onöt non a kon tavus këh a ma kokoman peöm. ²³Manih po poen pamëh, nöm hikta se hi a nem neo' ta pah tah. Eö' to soe vamaman rakah keo' peöm, e Tamön se he' en peöm pa ma taneah nöm to hin suk manih pa ëhnaneo'. ²⁴Moaan voh, ko öök non ma' manih kuru, eöm to hikta hinhin voh nem ta ma taneah manih pa ëhnaneo', ivëhkëk kuru, eöm se hin em pataeah manih

pa ëhnaneo!, eöm se kon em pataeah nöm to hinhin suk nem, ko poen nöm to kon vahik a tah pamëh, a ma kokoman peöm se puh rakah ee po vaeö.”

O Kikis Va Po Oeh To Hikta Onöt Non A VöknaH E Ieesu'

²⁵E Ieesu' to tooto avoe' e non, pare' soe pet en pan, “Eö' to vavatvus no' a ma soe peö' pa ma soe vapipino', ivëhkëk, o poen to me' avoe' e non pa tavus ma', nö' hikta se vatvus amot hah no' ta meh soe pa soe vapipino' manih pa soe nö' to sosoe ka no neöm. Eö' se soe vatotoopin rakah keo' peöm pa ö ne Tamön to te' va non sih. ²⁶Manih pa hanan pamëh nöm se hin koe in a tah nën, eöm se vakoe a hin peöm manih pa ëhnaneo'. Pe' eö' koman, eö' hikta se hi hah no' e Tamön a ö se' va'aus a neöm. ²⁷Suk ataeah, e Tamön koman to iu e non peöm, e' to iu a non neöm, suk eöm to iu e nem peö'. Paröm vaman e nem peö' to tane' ma' manuh pe'. Ivëh, ne' se piun suk a ma hin peöm. ²⁸Eö' to tane' voh ma' manuh pe Tamön, parö' nö ma' manih po oeh vëh. Ka kuru va'ih, nö' to kehkeh këh hah e no' po oeh vëh, parö' hah eo' manuh pe Tamön.”

²⁹Ka ma vamomhë pe' soe ke po' ee pe' pan, “Sunön, varu' vakomanih nën to soe vamaaka ke eom pemöm pa ma soe pën, eën to hikta nonok hah ka no möm ta soe manih pa soe vapipino'. ³⁰Kuru nemöm to nat em pën a te' to nat nom sih a ma moeh tah kurus. Ko antoen e nom pa piun a hi pa te', e' he me' avoe' e non pa hi a oah a hi pe'. Ke' ivëh, a tah to vataare a no möm, kemöm vaman e nem pën to tane' ma' pe Sosenën.”

³¹Ke Ieesu' piun raoe, pare' soe ke raoe pan, “Eöm vaman kov em eh? ³²Pënton po' nem pa ta' nö' se soe ka neöm, o poen to vatët en, pa tavus. Ahik, e' to tavus vahik voh en, a napan varih to hat ov a ne neo' se veo vavah ee peöm, köm tapeat em, ko nö vakëkëh em pa ma vöön peöm, ko këh em peö' peheo'. Ivëhkëk, eö' to hikta te' no' peheo', ahik, e Tamön to te' va'peh me e non peö'.”

³³Ke Ieesu' vavaato avoe' ke non pee, pare' soe ke rapoë pan, “Eö' to soe keo' peöm pa tah va'ih, eöm se vatös me a neo', paröm te' nem pa taate' kamö' vamanih pa ö nö' to soe vavoh ka neöm. Ko poen nöm to te' nem manih po oeh vëh, eöm se taum a ma punis me o tamak. Eöm se sun vakis rakah nem, suk eö' to vöknaH vahik voh eo' po kikis va po oeh vëh.”

E Ieesu' To Hin Marën A Va'aus A Ma Vamomhë Pe'

17 ¹E Ieesu' to vavaasis vahik en pa ma vamomhë pe' pa ma soe pe', pare' ta peah na manuh pa vöön va kin, pare' soe vamanih pan, “Tamön, o poen peö' to tavus en, kuru nën se vatvus ke ra napan o kikis apuh peö' e Koa' te' pën, vamanih pa ö nö' se vatvus varu' ke ra napan o te' kikis apuh pën. ²Suk ataeah, eën to he' voh eom peö' pa tasun va

pa matop a napan kurus. Kö' onöt e no' pa he' o to'to' tamoan manih pa napan nèn to he' voh a neo', kee tavus ee a napan peö'. ³Ka manih po to'to' tamoan pamèh, no a napan se nat va ka no moah manih pan, eèn e Sosoenèn vamanan rakah, pare nat me a ne neo', e Ieesu' Kristo, a te' nèn to vanö voh ma'. Kö' nö ma' manih po oeh vèh.

⁴Eö' to nok vahik voh eo' pa ma kiu nèn to vanö suk voh a ma' neo', pan eö' se nok. Ivèh, ka manih pa ma kiu poë varih ne eö' to vataare vahik eo' po kikis apuh pèn manih pa napan. ⁵Tamön, taneo non po poen no oeh vèh to me' avoe' voh e non pa tavus ma', eö' to te' va'peh me voh e no' pèn, parö' te' me voh e no' po kikis apuh. Kuru nö' to iu no' a ö nèn se he' hah a neo' o kikis apuh pamèh, kö' se te' va'peh me a nom oah.

⁶Eö' to vatvus vateera' voh eo' pa èhnöömah manih pa napan varih, nèn to he' voh a neo' manih po oeh vèh, a napan pèn poë varih to te' moaan voh e ne manih pèn. Ee to kèh voh ma' a ma taate' hat va po oeh, pare vavatet vavih rakah e ne pa ma soe pèn. ⁷Kuru nee to nat vavih rakah e ne pa ma moeh tah kurus nèn to he' voh a neo', to tane' vavi' voh ee ma' manih pa koreomah. ⁸Suk ataeah, a ma soe kurus nèn to he' voh a neo', nö' to soe vahik ke voh eo' pee, kee kon ee. Ee to nat vavih rakah e ne peö' to tane' voh ma' pèn. Pare vaman e ne pèn to vanö voh a ma' neo', kö' nö ma' manih po oeh vèh.

⁹Eö' to hinhin no' oah pan, eèn se va'aus raoe, eö' to hikta hinhin no' pan, eèn se va'aus a napan varih nèn to hikta vaoe voh. Ahik, eö' to hinhin no' pan, eèn se va'aus varoe a napan varih nèn to he' voh a neo', suk ee ra napan pèn. ¹⁰A napan kurus nö' to vaneah no', ee ra ma te' kurus pèn. Ka ma te' kurus nèn to vaneah nom, ee a ma te' kurus me peö'. A ma taate' vih pa napan poë varih to vataare ne a ö no a taate' nenes peö' to te' va non.

¹¹“Ka kuru, nö' to nö eo' nös pèn. Eö' to hikta se te' varë hah no' manih po oeh vèh. Ee to hikta onöt ne a nö va'peh me a nös neo' maneom, ee se te' e ne manih po oeh. Ivèh Tamön, eèn a vivihan. Eèn no a hikta pah te' to te' va non manih pèn. Manih po kikis va pa èhnöömah, eèn se matop vavih e nom pee. Ka manih po èhnan pamèh, nèn to he' voh eom peö'. Ivèh, kee se tavus paeh ee vamanih pa ö na to tavus paeh vavoh. ¹²Po poen neö' to te' va'peh me voh no' raoe, eö' to matop no' raoe po kikis va pa èhnöömah. Ko èhnan pamèh nèn to he' pet me voh eom peö'. Kö' matop e no' pee, ka hikta paeh va pee to ro. A paeh ro va pee to ro voh, ivèh, a te' vèh nèn to vamatop keon voh, pan eèn se mirö' eah. E' ivèh, se vapuh pa soe to kiun non po Puk Vapenpen pèn, ke' tavus vaman.

¹³Kuru nö' to nö e no' nös pèn, parö' nonok no' a soe va'ih pa ö nö' to te' no' manih po oeh vèh, eö' to iu rakah no' o vaeö peö' se puh non manih pa ma kupu pee.

¹⁴Eö' to he' vahik eo' pee po vavaasis pën, ivëhkëk a napan va po oeh vëh to hat ov e ne pee. Suk ataeah, a napan peö' to hikta te' ne pan, ee ra napan va po oeh vëh. E' to te' akuk va kov e non manih peö' to hikta te' no' pan, eö' a te' va po oeh vëh. ¹⁵Eö' to hikta hinhin no' nös oah pan, eën se kon këh raoe po oeh va'ih. Ahik, eö' to hinhin a no' nös oah pan, eën se matop vavih nom raoe, ke susun po ora' hat nat non mirö' raoe. ¹⁶Ee to vavatet a nom oah sih, pare te' va e ne manih peö'. Ee to hikta te' ne pan, ee ro te' va po oeh vëh, vamanih peö' me to hikta te' no' pan, eö' a te' va po oeh vëh. ¹⁷Ahik, eën se nok raoe kee tavus a napan pën, kö' iu no' pan, a soe man pën se kiu manih pa ma kokoman pee, kee tavus o te' vivihan manih pa soe man pamëh, e' a soe a man rakah. ¹⁸Moaan voh nën to vanö voh a ma' neo', kö' nö ma', parö' te' no' topniira napan va po oeh vëh. E' to vatoe akuk va kov e non manih pa ö nö' to vanö o te' varih, nën to he' voh a neo', kee nö, pare te' va'peh me ne a napan va po oeh vëh. ¹⁹Ka manih pa va'aus raoe, eö' to he' vahik rakah eo' pën po to'to' peö'. Ivëh, ke' man rakah e non pee se tavus ee a napan pën, pare nonok ne a ma kiu pën.

²⁰“Ivëhkëk, Tamön, eö' to hikta hinhin no' pan, eën se va'aus varoe a napan varih to te' va'peh me a ne neo', ahik, eö' to hinhin no' a oah a ö nën se va'aus o te' varih se tēnan amot a soe pee, pare vaman a neo'. ²¹Tamön, eö' to hin no' nös oah pan, eën se nok raoe, kee tavus paeh vamanih pa ö na to te' va no sih po'. Eën to te' nom sih manih peö', kö' te' no' manih pën. Eö' to hin me no' nös pan, eën se nok raoe kee vapöh kokoman me a ra po'. Ivëh, ka napan va po oeh vëh ep, pare vaman ne a ö nën to vanö voh a ma' neo', kö' nö ma' ko tavus manih po oeh vëh. ²²Eën to he' vahik voh eom peö' pa taate' nenes, eö' me to he' vahik voh eo' po te' varih nën to he' voh a neo' pa taate' pamëh. Ivëh, kö' iu no' a ö nee se vapöh kokoman, pare tavus vamanih pa ö na to vapöh kokoman va no sih po'. ²³Oman, eö' to te' no' manih pee, kën te' e nom manih peö', ka manih pa taate' pamëh, nö' to iu no' a ö nee se vapöh kokoman rakah. Ka napan va po oeh se nat va ne manih pan, eën e Sosenën to vanö voh a ma' neo', kö' nö ma' manih po oeh. Ee me se nat va e ne manih pën to iu e nom pa ma te' peö', ke' vatoe akuk va ko ve non manih pa ö nën to iu va ka nom neo' sih.

²⁴Tamön, eö' to iu no' a napan varih nën to he' voh a neo', se te' va'peh me a ne neo' manih pa vöön nö' to te' no'. Eö' to iu no' a ö nee se ep in o maaka me a tasun apuh peö'. Ko poen no oeh vëh to me' avoe' voh e non pa tavus ma', eën to iu voh e nom peö', ivëh, nën to he' suk voh eom peö' po maaka me a tasun apuh. ²⁵Tamön, eën a Totoopin rakah. A napan va po oeh vëh to hikta nat vavih ne pën, ivëhkëk, eö' koman to nat e no' pën. Ko kum te' varih nën to he' a neo', ee me to nat e ne pën a te' vëh to vanö ma' neo' manih po oeh vëh. ²⁶Eö' to vatvus a ehñöömah manih pee,

kö' se vavatvus avoe' ke no' pee pa ehnoömah, kee sih kon a taate' iu te' vamanih pa ö nän to iu va ka nom neo' sih. Keö' me se te' e no' manih pee.

E Jiutas To He' E Ieesu' Pa Koreera Napan Varih To Hat Ov E Ne Poë
Matiu 26:47-56, me Mak 14:43-50, me Luk 22:47-53

18 ¹E Ieesu' to nok vahik en pa hin pe'. Pare' pahan en pa si' ruen sone' nee to popoka' ne a Kidron, e' me ra ma vamomhë pe'. Manuh pa pap ruen vöh, e' to te' voh non a rak nän, ne Ieesu' me ra ma vamomhë pe' to nönö vah ne pa koman a rak pamëh. ²Ke Jiutas vëh a te' se vikuh e Ieesu' manih po te' varih to hat ov e ne poë, to nat vavih e non pa ö pamëh. Suk ataeah, a ma tamoan ne Ieesu' me ra ma vamomhë pe' to tötonun ne sih nän. ³Ivëh, ke Jiutas me en ma' pa nap vëvënsun va Room me a ma pah te' varih to ut ne sih a Iuun Hinhin Apuh, no te' susunön ësës he', me ro Parësi' to he' poë. Kee nö ee manih pa ö ne Ieesu' to te'te' non me ra ma vamomhë pe'. A nap vëvënsun to te' nö ne ma' a ma tah vavapus me. Ee to öt nö ne ma' a ma ram me a ma vau'. ⁴Ivëhkëk, e Ieesu' to nat momoan en pa ma taneah to kehkeh tanok ne manih pe'. Ivëh, ke' huk vatët en manih pee. Pare' hi raoe pan, “Eöm vavaiu vah nem eteh?”

⁵Ka nap vëvënsun piun poë, pare soe pan, “Emöm to kehkeh ep nem pe Ieesu' va Nasarët.”

Ke Ieesu' piun raoe, pare' soe pan, “Eö' iva'ih.” Ke Jiutas a te' vëh to vikuh e Ieesu' manih pa korera napan varih to hat ov i ne poë to sun va'peh me e non pee. ⁶Ke Ieesu' soe vakomanih, “Eö' iva'ih.” Kee tahoak hah ko vu' ee po oeh.

⁷Ke Ieesu' hi hahah kov en na pee pan, “Eöm vaiu ma' eteh?”

Kee soe ke poë pan, “E Ieesu' va Nasarët.”

⁸Ke Ieesu' piun hahah kov en pee, pare' soe pan, “Eö' to soe vu keo' peöm, eö' akuk ko vi vëh. Eöm se keh iu ep ka no neo' koe a ma te' varih, kee hah na.” ⁹A tah pamëh se tavus, ko vapuh a soe ne Ieesu' to soe moan voh, pare' soe pan, “Ahikta paeh va pa napan varih nän to he' voh a neo' se ro.”

¹⁰E Saëmon Pita' to te' me non o rapis rë. E' to rëh o rapis rë pamëh, ko moes kurus en pa pap tenan matö pa te' kikiu pa Te' Susun po Te' Èsës He'. A ehnan a te' kikiu pamëh e Malkus. ¹¹Ivëhkëk, e Ieesu' to soe ke Pita' pan, “Vaho' hah na o rapis rë pën manih pa ö pepet pe'. Eën koman kës nom pan eö' to hikta onöt no' a kaak manih pa kap va po kamis vëh ne Tamön to he' voh a neo'?”

A Nap Vëvënsun To Me Ee Pe Ieesu' Manuh Pe Anas

¹²E Ieesu' to sosoe vahik va ko non manih, ka nap vëvënsun, me a te' vaih to vovoh ke non sih raoe, me ro te' varih to ut ne sih pa Iuun Hinhin

Apuh, to öt ee pe Ieesu', pare nohnoh ee pe' po uris eh. ¹³Ee to me vovoh ee pe' manuh pe Anas. E Anas e nomanih e Kaëfas. Po kirismas pamëh ne Kaëfas to te' non a Te' Susun po Te' Ěsës He'. ¹⁴Ke'e' rakah ko a te' pamëh to soe vanat voh ken po te' susunön po Jiu' pan, "E' to vih rakah non pa ta pah te' se kon a tasun pea a napan va Israël, pare' mët. Pe' to hikta vih non pa napan pea se ro kurus manih pa koreera nap vëvënsun va Room."

E Pita' To Soe Pan E' To Hikta Nat Non Pe Ieesu'

Matiu 26:69-70, me Mak 14:66-68, me Luk 22:55-57

¹⁵E Saëmon Pita' pen a meh vamomhë to suksuk amamot nö e ne pe Ieesu'. E Susun po Te' Ěsës He' to nat vavih rakah e non pa meh vamomhë pamëh. Ivëh, ne' to ho va'peh suk me e Ieesu' manuh koman a kiikin va mahën vëh to te' non pa iuun pa Te' Susun po Te' Ěsës He'. ¹⁶Ivëhkëk, e Pita' to sun avoe' e non ma' manuh mahën po sinten o hopa'. Ka te' vamomhë vëh^r no a Te' Susun po Te' Ěsës He' to nat vavih non sih poan to nö, pare' soe vanat e koa' mon vëh to ut non po hopa', pare' me ho en ma' pe'. ¹⁷Ke köövo vëh to ut non po hopa' to inan e Pita', pare' soe ke poan pan, "Eën me po' ko toh a meh vamomhë pa te' pamëh?" Ke Pita' vonih, pare' soe pan, "Ahik, eö' to hikta te' no', pan eö' e vamomhë pa te' pamëh."

¹⁸A muhin to parin a tutuvuh vörep. Ka nap kiu me ro te' utut vaës ee pa sura', ko ma'kis e ne. E Pita' me to te' va'peh me e non nën, pare' ma'kis me e non pa sura' pamëh.

E Susun Po Te' Ěsës He' To Hi E Ieesu' A Ma Hi

Matiu 26:59-66, me Mak 14:55-64, me Luk 22:66-71

¹⁹Ka poa vamomhë pe Ieesu' sun avoe' e ne mahën, ka Te' Susun po Te' Ěsës He' ihi e non pe Ieesu' pa ma hi suk a ma vamomhë pe', me a ma soe varih ne' to vavaasis non sih a napan. ²⁰Ke Ieesu' piun a hi pe Susun po Te' Ěsës He', pare' soe ke poan pan, "Eö' to vavaasis voh no' sih a napan a ma soe peö' manih mahën, me manih koman a ma iuun hinhin sone' peöm, me manih koman a Iuun Hinhin Apuh, me manih pa ma ö tötönun pa napan va Israël. Eö' to hikta vavaasis vakooan voh no' a napan, ahik. ²¹Eën hi suk va ka neo' manih ataeah pa ma soe nö' to vavaasis no' sih? Eën se keh iu nat vavih nom, eën se nö, parën hi a napan varih to ténan voh ne a ma soe peö'. Ee me to nat vavih e ne pa ma tah nö' to vavaasis voh no'."

²²E Ieesu' to sosoe va ko non nën, ka te' vëh to ut non sih a Iuun Hinhin Apuh to sun non manih pa havineah, tapan en pe', pare' soe pan, "E' ko vëh a ö nën se piun va in a soe pe Susun po Te' Ěsës He' eh? ²³Ke Ieesu'

^r 18.16 A te' vamomhë ne Susun po Te' Ěsës He' to nat vavih non, ivëh, e Jon.

piun a soe pa te' utut pamëh, pare' soe ke poan pan, “Eö' se keh nok voh eo' pa ta pah soe hat, soe ka neo' ah a soe pamëh. Ivëhkëk, eö' to sosoe ke no' sih a napan a ma soe man vavi', ataeah nën to tapan suk po' a neo'?”

²⁴E Anas to vanö en pe Ieesu' manuh pe Kaëfas. Ee to hikta pure' avoe' këh ne poë po uris vëh no te' utut to nohnoh ma' poë.

E Pita' To Vapöök Soe En Pa Ö Ne' To Hikta Nat Non Pe Ieesu'

Matiu 26:71-75, me Mak 14:69-72, me Luk 22:58-62

²⁵E Pita' to sun avoe' e non po sinten sura', pare' ma'kis non, ka ma meh te' nee to pët ma'kis ne inan poë, pare hi ee pe' pan, “Eh, eën me po' ko toh a meh vamomhë pe Ieesu'?” Ivëhkëk, e Pita' to vonih en, pare' soe ke raeo pan, “Ahik, eö' to hikta te' no' pan, eö' e vamomhë pe'.”

²⁶Ivëhkëk, e' to te' non a pah te' kikiu pe Susun po Te' Ësës He' to ma'kis me e' non manih po sura', a te' pamëh e' to vatompoan me non a te' vëh ne Pita' to moes kurus voh ma' a tenaneah, to soe ke ma' e Pita' pan, “Eh, eö' to ep va'peh me pö' voh e no' ma' pën, me e Ieesu' manuh pa koman a rak.’ ²⁷E Pita' to soe hah ken pee pan, “Ahik.” E' to sosoe va kon non nën, ke toa' oete' tötö en.

Ee To Me E Ieesu' Manuh Pe Paëlat

Matiu 27:1-2; 27:11-14, me Mak 15:1-5, me Luk 23:1-5

²⁸Pa pöstakah rakah no te' susunön po Jiu' to ta' o te' utut pan, ee se me tane' ma' e Ieesu' manuh pa iuun pe Kaëfas, pare me poë manuh pa iuun pa te' susun va Room vëh e Paëlat. Ivëhkëk, ee to hikta ho va'peh me poë manuh koman iuun. Suk ataeah, ee to koman ne pan, ee tome' tavus o te' hat manih pa matan e Sosoenën, pare hikta onöt ne a nö manuh pa Taëën Apuh va po Pasova'. ²⁹Ivëh, ka napan poë varih anoeh e ne mahën, ke Paëlat tavus tane' hah en ma' koman iuun, pare' hi raeo pan, “Eöm kehkeh vaho' suk nem a te' vëh ataeah po vahutët?”

³⁰Ka napan poë varih piun va in a soe pe Paëlat manih pan, “A te' vëh se keh te' non pan, e' a te' hikta nonok hat, emöm to hikta onöt nem a me ma' eah manih pën.”

³¹Ke Paëlat piun va in a soe pee manih pan, “Eöm koman se me eah, paröm vaho' eah po vahutët vamanih pa ö no a taate' peöm to te' va non, peö' to hikta nat no' ta tah se rö' vaho' suk eah po vahutët.

Ivëhkëk, o Jiu' to piun a soe pe Paëlat, pare soe ke poë pan, “Emöm to hikta te' me nem ta soe vaonöt va pa ip vamët ta pah te'.”

³²Ka ma tah varih se keh tanok ee, ka nat ee pa tah ne Ieesu' to sosoe suk voh non to tavus vaman en. E' to sosoe suk voh non a ö ne' se mët vah ava manih pa kuruse.

³³E Paëlat to ho hah en koman iuun, pare' va oe en na pe Ieesu', ke' nö en ma' manih pe', ke' hi poan pan, “Eën ko a te' sunön po Jiu', ha?” ³⁴Ke

Ieesu' piun a hi pe Paëlat, pare' soe ke poan pan, “A hi koman pën ivëh, ke', a ma meh te' to soe ka oah, pan eö' eteh?” ³⁵Ke Paëlat piun a hi pe Ieesu', pare' soe ke poan pan, “Eën koman to nat e nom peö' to hikta te' no' a to Jiu'. A napan koman pën ivarih me ro te' sunön ësës he' ivarih to vaho' a oah manih pa koreneo'. Eö' to kehkeh nat no' a hat taeah nën to nok voh, kee vaho' suk a oah po vahutët?”

³⁶Ke Ieesu' piun a hi pe Paëlat, pare' soe pan, “A matop vih peö' to hikta te' non pan, e' a tah va po oeh vëh. Ahik, a matop vih peö' se keh te' non pan, e' a tah va po oeh vëh, a ma te' kikiu peö' to onöt e ne pa vapus pip ka neo', ka hikta pah te' to antoen non a he' a neo' manih pa koreera napan va Israël.”

³⁷Ke Paëlat hi hahah kov en pe Ieesu' pan, “Eën kës kuru a te' sunön, ha?”

Ke Ieesu' piun a hi pe Paëlat, pare' soe ke poan pan. “A, eën koman to soe eom pan, eö' e sunön, ke', a tah akuk ko pamëh ne sisi' to kon suk voh a neo'. Kö' nö ma' manih po oeh vëh. Eö' to nö ma' to soe tavus ke ra napan va po oeh vëh a soe man peö'. Ka napan varih to vavatet ne sih a soe man, ee to tēnan e ne pa soe peö’.”

³⁸Ke Paëlat hi hahah kov en pe Ieesu' pan, “Ataeah ivëh a soe man?”

E Paëlat To Soe Pan Ee Se Ni E Ieesu' Pa Kuruse
Matiu 27:15-31, me Mak 15:6-20, me Luk 23:13-25

E Paëlat to soe vahik vakomanih, pare' tavus hah en ma' manih pa napan varih to anoeh ne mahën. Pare' soe ke raoe pan, “Eö' to hikta taum ta hat manih pa te' va'ih. ³⁹Ivëhkëk, manih pa taate' peöm a napan va Israël, eöm to sosoe nem sih pan, e' to vih non pa Taëën Apuh va po Pasova' na se ihan tane' ta pah te' manih pa nohnoh. Eöm iu po' nem eteh na se ihan hah eah? Eöm iu nem e sunön po Jiu', ke', eteh?”

⁴⁰Kee piun e Paëlat, pare' taoa ko soe na pan, “Ahik, e' to hikta te' non pan a te' maneom. Emöm to iu varoe ko nem e Barabas.” E Barabas, e' a te' to vavapus me voh non a nap vëvënsun va Room.

19 ¹Ke Paëlat ta' a nap vëvënsun, kee rëp poë po uris rëprëp te'. ²Vasuksuk in a ö nee to rëp vahik poë, ka nap vëvënsun kon o uris to'to', pare' nok o tah to matan va non manih po uvan, pare' vaho' manih pa pasuneah. Pare' nok ohop to matan va non manih po ohop rë erera' pa te' sunön. ³A ma tēem peo rakah nee to nönö ne ma' manih pe', pare' sosoe va ne manih pan, “Potan avih Sunön po Jiu'.” Ee to sosoe vahik va ko ne manih, pare' tatapan ee pe'.

⁴E Paëlat to tavus hah en ma', pare' soe ke ra napan pan, “Ep kék öm, eö' to me tavus hah eo' ma' pe' manih peöm, to vataare a neöm, peö' to hikta taum ta hat manih pe', na se vaho' suk eah po vahutët. ⁵Ke Ieesu' tavus tane' hah en ma' manuh pa iuun pe Paëlat. Ee to uvan ma' poë po

uvan nee to nok po uris to'to', pare' ohop non o ohop rë erera'. Ke Paëlat soe va ma' manih pan, “Ep òm, iva'ih a te' pamèh.”

⁶O te' susunòn èsès he', me ro te' utut to ep in e Ieesu', pare taoa ko soe pan, “Ni òm eah pa kuruse, ni eah òm pa kuruse.” Ke Paëlat soe ken pee pan, “Eòm koman se òt eah, paròm ni eah pa kuruse, peò' to hikta taum ta hat manih pe!” ⁷Ko Jiu' soe ke na e Paëlat pan, “Ea to te' me no a taate' to soe non pan, a te' vèh e' se mèt rakah. Suk ateah, e' to soe voh pan, ‘Eò' E Koa' Pe Sosenèn.’ ”

⁸E Paëlat to pènton a napan to soe a soe va'ih, ko pah naöp suntan rakah en. ⁹E Paëlat to ho hah en manuh pa iuun pa kaman, pare' hi en pe Ieesu' pan, “Eèn a te' va pa vöön poanhèh?” Ivèhkèk, e Ieesu' to hikta piun hah poan. ¹⁰Ke Paëlat hi hahah kov en pe' pan, “Eèn rès rakah e nom pa piun a soe peò' òh? Eèn nat po' e nom peò' to te' me e no' po kiki va pa ò nò' se vahah to'to' eo' pèn toh, me eò' to onòt e no' pa soe, kee ni ee pèn pa kuruse.”

¹¹E Ieesu' to piun a soe pe', pare' soe pan, “E Sosenèn vòh pa vöön va kin se keh hikta he' voh a oah o kiki va'ih, eèn to hikta onòt nom a vòknah a neo'. Ivèh, ka te' vèh to vaho' voh a neo' manih pa koreomah, a hat pa te' pamèh to apuh oah e non pa te' hat pèn. ¹²E Paëlat to pènton a soe va'ih, pare' punò' vaki rakah en pa ep kèh ta hanan ne' se amun vah va in e Ieesu', kee nat ne ip vamèt poè. Ivèhkèk, a napan va Israèl to ténan a soe va'ih, pare taoa suntan rakah ee, pare soe na pan, “Eèn se keh vahah to'to' ma' a te' va'ih, eèn to hikta onòt nom a ò sèn te' hah nom e vamomhè pe Sisa'. Etereh to koman ne a tavus o te' sunòn, ee o te' poè varih ne Sisa' to hat ov e non pee.”

¹³E Paëlat to ténan a soe va'ih, pare' me tavus en ma' pe Ieesu', pare' iho' en pa ò ihiho' pa te' pèpènton vahutèt. Manih pa ò pamèh, nee to poka' ne pan, “a moeh vösvös”, po to po Jiu' o èhnan pamèh to te' va non manih Gabata'. ¹⁴A tah to matan va non manih pa topnin potan va po Vatònim. O Vatònim e' o poen va pa vamatop a ma tah va po nènkiu va po Pasova', ko poen pamèh, e' o Poen Apaapo. Ke Paëlat soe ke ro Jiu' pan, “Ep òm, e' iva'ih a te' sunòn peòm.”

¹⁵Ka napan taoa, ko pèt soe ma' pan, “Ip vamèt òm eah, ip vamèt òm eah! Ni òm eah pa kuruse.”

Ke Paëlat hi hahah kov en pee pan, “Eòm iu nem a ò sò' ni e sunòn peòm pa kuruse, ha?”

Ko te' susunòn èsès he' piun ma' Paëlat, pare soe pan, “Emòm to hikta te' me nem ta meh te' sunòn, e Sisa' varoe a paeh.”

¹⁶Ke Paëlat he' en pe Ieesu' pan ee se ni poè pa kuruse.

Ee To Ni Ee Pe Ieesu' Pa Kuruse

Matiu 27:32-44, me Mak 15:21-32, me Luk 23:26-43

A nap vèvènsun to me ee pe Ieesu', ¹⁷pare he' poè a kuruse vèh, nee se ni poè, ke' te' en. Ee to kèh ee pa vöön, pare tavus ee pa tope nee to

popoka' ne a ö to matan va non manih po Kaho' In A Te' Mët. Manih po to Hibru nee to poka' ne pan, a Gölgöta'. ¹⁸Manih Gölgöta' nee to ni ee pe Ieesu' pa kuruse me ra meh poa te'. E Ieesu' to han non pa te' kuruse pe' po topnin, ka meh poa te' to han vakëh ne.

¹⁹E Paëlat me to ta' a napan, kee kiun o kiun, pare vahan manih pa pasun a kuruse. O kiun pamëh to soe va non manih pan, "IVA'IH E IEESU' VA NASARËT A TE' SUNÖN PO JIU'." ²⁰A nap peo po Jiu' to ëh o soe vanat pamëh, suk ataeah, a ö vëh ne Ieesu' to han non to hikta te' varo këh non a vöön va Jerusalëm, o soe vanat pamëh nee to kiun voh po kukön to, o Hibru, me o Latin, me o Grik. ²¹O te' susunön ësës he' to ep a tah va'ih, pare pah heve suntan ee, pare soe ke Paëlat pan, "Eën se nat nom kiun vamanih pan, 'Sunön po Jiu'. Eën se kiun vamanih pa ö ne' to soe vavoh, 'Eö' a te' Sunön po Jiu'." "

²²Ke Paëlat piun raee, pare' soe pan, "A soe nö' to ta', kee kiun e' se pah te' va e non nën."

²³A nap vëvënsun to ihan këh e Ieesu' pa ma ohop pe'. Pare ni ee pe' pa kuruse, ko ki vakëkëh ee pa ma ohop pe' pa taana' ö. Ka taana' te' vëvënsun kon vakëkëh ee pa ma ohop pe'. Ee to kon me ee po ohop rë pe', o te' vëvënsun to ep va ne manih pan, o ohop pamëh nee to hikta kukurus o rara, pare kun vava'peh. Ahik, o ohop pamëh nee to nok voh po paeoh o rara. ²⁴Ee koman to vavasoe e ne, pare soe pan, "Ea se vi a saatu', para ep këh eteh se kon po ohop pamëh." Ka tah pamëh to tanok to vapuh en pa soe to kiun non po Puk pe Sosenën to soe non pan,

"Ee to ki vakëkëh ee pa ma ohop peö',

pare vi a saatu' to ep këh eteh vëh se kon po ohop peö'." *Sng 22:18*

Ke' a taate' akuk ko pamëh no te' vëvënsun to vatet, pare taum ee pa te' se kon ohop pamëh.

²⁵Manih pa sinten a kuruse ne Ieesu' to han non, ne sinaneah, pen e kea pe', me e Maria' köövo pe Kliopas, me e Maria' va Makdala' to sun ne. ²⁶E Ieesu' to ep in e sinaneah pen e vamomhë pe' vëh ne' to iu suntan non sih, to sun ne nën, ivëh ne' to soe suk va ma' manih pe sinaneah pan, "E' i maneom e koa' pën." ²⁷Vasuksuk po' ne Ieesu' to soe ke po' en pe vamomhë pe' pamëh pan, "E' i maneom e sinömah." Taneo non po poen pamëh no e vamomhë pe' pamëh to me en pe sisi' pe Ieesu' pa iuun pe', pare' matop e non pe'.

E Ieesu' To Mët En

Matiu 27:45-56, me Mak 15:33-41, me Luk 23:44-49

²⁸A ma tah kurus to hik ee ke Ieesu' nat en pa ma kiu pe' ne' to nok to hik en, pare' soe vamanih pan, "Eö' to mët eo' po manoe." E' to soe suk a soe va'ih marën a vapuh a soe to kiun non po Puk pe Sosenën. ²⁹E' to te' non a nöh to pet vatët non nën, no voaën to te' non pe'. Ivëh ka nap vëvënsun kon

a ta tah pupui nöh, ko vapuhpuh na po voaën, pare vaho! manih po noton in o naon nee to popoka! ne o hisop, ko vaho! na pa rivon e Ieesu! ³⁰Ke Ieesu! kaak po! en po voaën pamëh, pare! soe en pan, “E! to hik en”. E! to soe vahik vakomanih, ka tuvuh pe! hik këh en pe!, ke! vamösru ko mët en.

A Te! Vëvënsun To Ruk A Apan E Ieesu! Po Peö

³¹E! o poen vamatop a ma tah va pa taëën va po Poen Apaapo. Ko Poen Apaapo pamëh, e! o poen apuh rakah.^s Ko Jiu! nõ ma! pe Paëlat, pare hi poë, te! vaonöt ke raoe kee kökök a ma moero te! varih to han ne pa kuruse, pan ee se mët vëvëhõ!. Ee to kehkeh herep ne raoe këh a ma kuruse. Suk ataeah, e! o Vatönim ipamëh, kee hikta iu ne a ma sioniire se han ne pa kuruse po Poen Apaapo apuh pee. ³²A nap vëvënsun to nõ ma! ko taneo ee pa kökök a ma moera poa te! varih to han va'peh me ne e Ieesu! ³³Ivëhkëk, ee to öök manih pe Ieesu!, pare ep ee pe! to mët en. Ivëh, nee to hikta kökök suk pa poa moneah. ³⁴Ka pah te! vëvënsun ruk na a apan e Ieesu! po peö, ko era! me a ruen tako! vëvëhõ! rakah ee ma! ³⁵Ka te! to ep voh non pa tah pamëh to hutët en pa tah ne! to ep voh, ka tah pamëh ne! to ep voh e! a tah a man rakah. Ivëh, ke eöm me se vaman o vahutët pamëh. ³⁶Ka ma tah poë varih to tanok, ee to vapuh ee pa soe to kiun non po Puk pe Sosoenën to soe non pan, “Ahik ta pah te! to kök to pöh soa! va pa te! pamëh.” *Sng 34:20*
³⁷Me a meh soe to kiun non po Puk pe Sosoenën to soe non pan, “Ee se ut ne pa te! vëh nee to ruk poë po peö.” *Sek 12:10*

Ee To Pe E Ieesu! Po Vapeepe Voon Rakah *Matiu 27:57-61, me Mak 15:42-47, me Luk 23:50-56*

³⁸Vasuksuk po! in a mët pe Ieesu!, ne Jeosëp va pa vöön va Arimatia! to nõ manuh pe Paëlat, pare! hi poan pan, e! se iu non ko he! poan a sionin e Ieesu!. E Jeosëp me voh to vavatet aven voh e non pe Ieesu!. Suk ataeah, e! to nanaöp voh non o te susunön po Jiu!, pare! hikta vataare non o vaman pe!. Ke Paëlat soe vaonöt ken pe! pa te! a sionin e Ieesu!. Ke! nõ ko te! en pa sionineah. ³⁹Ke Nikodimus a te! vëh to nõ voh pa ep pe Ieesu! pa pah popoen, to nõ va'peh me en pe Jeosëp. E! to te! ma! o vanom avavuh vih rakah, o vanom pamëh nee to kon tane! po hunun in o pöök naon, pare hovën. Ka punis in o vanom pamëh to oah non o 30 kilogram. ⁴⁰Ka poa te! poë varih e Nikodimus pen Jeosëp to te! ee pa sionin e Ieesu!, pare kupkup poë po rara matan vavih rakah. Ko vatëk poë po vanom vamanih pa ö no o Jiu! to nonok va ne sih po te! mët.

⁴¹E! to te! voh non a rak, pare! te! non a ö vavaho! te! mët no a hikta pah te! to pet avoe! non nën, to te! vatët non pa ö vëh no a nap vëvënsun to ni voh e Ieesu! pa kuruse.

^s 19.31 Ko Poen Apaapo apuh pamëh, e! o Poen Apaapo va po Pasova!.

⁴²E' to matanpoen en po poen vamatop in a ma tah va po Poen Apaapo. Ivèh, ke Jeosëp pen e Nikodimus kehkeh vaho' vèhò' ne a sionin e Ieesu' pa ö vavaho' te' mèt. A ö vavaho' te' mèt pamèh to te' vatèt non manih pa ö nee to ni e Ieesu' pa kuruse. Ee to te' ee pa sionin e Ieesu', pare vaho' ee pe' nèn.

E Ieesu' To Sun Hah

Matiu 28:1-8, me Mak 16:1-8, me Luk 24:1-12

20 ¹A si' ö hat ka muhin takah en po poen vamomoaan in o nènkikiu, ke Maria' va Makdala' nõ en manuh po vapeepe to te' non pa top vös. E' to tavus, pare' ep in a vös vèh to sunpip non a matan a ö vèh ne Ieesu' to pet non, to vahuk kèh en pa matan a top vös vèh no a sionin Ieesu' to pet non. ²E' to ep in a vös to vahuk kèh a matan o vapeepe, pare' vaveo hah en manuh pe Saëmon Pita' me a meh vamomhè vèh ne Ieesu' to iu suntan non sih poan. E Maria' to tavus manih pee, pare' soe ke raeo pan, “O te' to kon tane' a sionin e Apuh manih po vapeepe, pare te' ke ee, kemöm hikta nat nem ee vaho' poè nih.”

³Ke Saëmon Pita' pen a meh vamomhè sun, pare nõ ee manuh po vapeepe. ⁴A poa vahmomhè poè varih to vavaveo nõ ne, ka meh vamomhè vavaveo oah e Pita', pare' tavus momoaaan en manuh pa top vös. ⁵E vamomhè vèh to tavus momoaaan manuh po vapeepe to kop, pare' ep varoe na a ma rara to pet ne, pare' hikta hop manuh pa ö nee to vaho' voh e Ieesu'. ⁶E Saëmon Pita' to suk tavus e meh vamomhè pe', pare' hop en manuh koman a top vös. Pare' ep en po rara to pet non. ⁷E' to ep me en pa ta rara vèh to mon voh non a pasun e Ieesu'. A si' ta rara pamèh to hikta pet va'peh me non o meoh rara. E' to pet ke e non ma' pa meh ö, e' to ep ke non pan a meh te' to nikun poan, ko vaho' nèn. ⁸Ka te' vamomhè vèh to tavus momoaaan manuh po vapeepe, e' me to hop en manuh pa koman a top vös. Pare' ep me en pa ma tah poè varih to tanok koman a top vös, ko vaman en. ⁹Manih pa ma poen poè varih nee to hikta nat vamaaka avoe' ne pa soe to kiun voh non po Puk pe Sosenèn to soe non, pan e Ieesu' se sun tane' hah en po vapeepe. ¹⁰Vasuksuk po' no a poa vamomhè to vos hah ee vöön.

Maria' Va Makdala' To Ep In E Ieesu'

Matiu 28:9-10, me Mak 16:9-11

¹¹E Maria' to sun avoe' e non sinten a top vös, pare' okook non. E' to okook non, pare' kop ko ves hop e na pa koman a top vös. ¹²E' to ves hop na pa koman a top vös, pare' ep in a poa ankerò' to ohop ne a ma ohop kakaare. Pare iho' ne manih pa ö no a sionin e Ieesu' to pet voh non. A paeh to iho' non manih pa ö no a pasuneah to pet koe voh non, ka meh manih pa moneah. ¹³Ka poa ankerò' poè varih hi ee pe Maria' pan, “Köövo, eèn okook nom ataeah?”

Ke' piun raoe, pare' soe pan, “O te' to te' ke ee pa sionin e Sunön peö'. Ke eö' hikta nat no' ee vaho' poë nih.”

¹⁴E Maria' to sosoe vahik va ko non manih, pare' tarih ko ep en pe Ieesu' to sun non. Ivëhkëk, e' to hikta nat non pan e' e Ieesu'.

¹⁵Ke Ieesu' hi poan, pare' soe pan, “Köövo eën iu nom e teh, parën okook nom?”

E Maria' to koman non pan e' a te' vëh to matop non sih a rak. Pare' soe va in poan manih, “Topoan eën se keh te' ke voh a sionin e Ieesu', soe ka neo' ah a ö nën to vaho' eah, kö' nö ko kon eah.”

¹⁶Ke Ieesu' vaee poan, pare' soe pan, “Maria”.

Ke Maria' tarih, pare' soe vamanih po to va Hibru. “Rabonaë”, ka soe pamëh to soe va non manih pan, “Tövavaasis”.

¹⁷Ke Ieesu' soe ke Maria' pan, “Koe a vaket peö', suk ataeah, eö' to hikta peah avoe' hah no' manuh pe Tamön. Ivëhkëk, eën se nö na manuh pa ma kea peö', parën soe ke raoe a ö nö' to hah eo' manuh pe Tamön, e' me e Tamëneöm. Eö' to nö eo' manuh pe Sosenën peö' me e' e Sosenën peöm.”

¹⁸Ivëh, ke Maria' va Makdala' nö, pare' soe ken pa ma vamomhë pö ne' to ep en ma' pe Ieesu'. Pare' soe pet ken pee pataeah ne Ieesu' to soe ke ma' poan.

Ieesu' To Tavus A Ma Vamomhë Pe'

Matiu 28:16-20, me Mak 16:14-18, me Luk 24:36-49

¹⁹A muhin to matanpoen en po poen vamomoaan in o nënkikiu, ko vamomhë pe' tönun ee koman iuun, pare' papanih pip rea, ko te' e ne koman iuun. Suk ataeah, ee to nanaöp e ne po Jiu'. E Ieesu' to tavus ma', pare' sun e non pa topniire, pare' soe ke rapoë pan, “Taate' moomo to te' va'peh me a no neöm.” ²⁰E Ieesu' to soe vahik vakomanih, pare' vataare en pee pa poa koreneah me a apaneah. O vamomhë to vaeö suntan rakah ee pö nee to ep in e Sunön pee.

²¹Ke Ieesu' soe hahah ko ken pee pan, “Taate' moomo to te' va'peh me a non neöm. E Tamön to vanö voh a ma' neo' manih, ke eö' me se vanö eo' peöm manuh po oeh avoes.” ²²E' to soe vakomanih, pare' piu en pa tuvuh pe' manih pa ma vamomhë pe', pare' soe ke raoe pan, “Kon öm a Tuvuh Vasio', nö' to he' a neöm. ²³Eöm se keh ihan anoe a ma hat pa ma napan, a ma hat pee ne Sosenën se ihan anoe en pee. Ivëhkëk, eöm se keh hikta ihan anoe a ma hat poë varih, a ma hat poë varih to hikta onöt ne ahik.”

E Ieesu' To Tavus E Tömas

²⁴A pah vamomhë to hikta te' voh non pö ne Ieesu' to tavus o vamomhë, ivëh e Tömas. A meh ëhnaneah ne to popoka' ne sih poë pan

e Didimus. ²⁵E Tömas to hah ma' ko upöm vamomhë soe ke poë pan, “Emöm to ep vur em pe Sunön pea.”

Ivëhkëk, e Tömas to soe ke raeo pan, “Eö' se keh hikta ep a henen a ma ni, nee to ni manih pa koman a poa koreneah, me eö' se këh hikta vaho' a kumis koreneo' manih pa henen a ma ni, me eö' se keh hikta vaho' a koreneo' manih pa henen o peö vëh pa apaneah, a, eö' hikta onöt no' a vaman a neöm.”

²⁶O nënkikiu to oah en ko vamomhë tönun hahah kov ee koman iuun, pare papanih pip rea, manih po poen pamëh ne Tömas to te' va'peh me non pee. A iuun a papanih vakis rakah, ivëhkëk, e Ieesu' to tavus, pare' sun e non topniire, pare' soe ke raeo pan, “A taate' moomo to te' va'peh me a no neöm.” ²⁷E Ieesu' to soe ke Tömas pan, “Vaho' a kumis koreomah manih, parën ep pa poa koreneo', ko nö ma', ko vaho' a koreomah manih pa henen o peö vëh pa apaneo'. Parën koe a vapikpiuk, ko vaman a neo'.”

²⁸E Tömas to piun e Ieesu', pare' soe pan, “Sunön peö', eën e Sosoenën peö'.”

²⁹Ke Ieesu' soe ke po' poan pan, “Eën vaman kov eöm pö nën to ep ka neo' oh? Vaeö rakah po te' varih to hikta ep ka neo', pare vaman a ne neo', a napan va po oeh vëh se vaeö.”

A Pusun In A Soe Vih

³⁰E Ieesu' to nok a ma tah vatoksean peo rakah, o vamomhë pe' he ep ne. A ma tah vatoksean poë varih to hikta kiun vahik ne manih po Puk va'ih. ³¹Ivëhkëk, a soe va pa ma tah vatoksean poë varih nö' to kiun manih po Puk va'ih pan eöm se ep, paröm vaman e Ieesu' Kristo a te' ne Sosoenën to vate' voh poan, pan e' se kon tane' hah a napan kurus pe' manih pa taate' hat, ke'e' e koa' pe Sosoenën. Ivëh, köm se keh vaman nem eah, eöm se kon koe em po to'to' tamoaan manih pa ëhnaneah.

E Ieesu' To Tavus A Tönim Me Ra Poa Vamomhë Pe'

21 ¹A ma tah kurus varih to tanok vahik ee, ke Ieesu' tavus hah en pa ma vamomhë pe' manih pa tonon va Galili'. Ka meh ö nee to popoka' va ne a tonon pamëh ivëh, a Taëberius. Ke' e' iva'ih a ö ne Ieesu' to vataare hah vavoh in. ²A ma pah vamomhë varoe to tönun, pare te' ne nën. E Saëmon Pita' ke Tömas a meh ëhnaneah e Didimus, ke Nataniel a te' va Kena' manih pa muhin va Galili', me ra poa sunai' Sëbëdi', me ra meh poa vamomhë pe Ieesu', ee to te' va'peh ne. ³Ke Saëmon Pita' soe ke ro upöm vamomhë pe' pan, “Eö' se nö eo' pa taana' iian.” Ko upöm soe ee ma' pan, “Emöm me se nö va'peh me a oah pa taana' iian. Kee nö ko tok ee po parö'. Ivëhkëk, manih pa popoen avoes pamëh, nee to hikta vaon rakah ta pah iian.

⁴Pa pöstakah rakah no a potan to pepeah nö non ma', ko vamomhë ep i na e Ieesu' to sun non sinten tonon. Ivëhkëk, ee to hikta nat e ne poë e

Ieesu'. ⁵Ke Ieesu' hi en ma' pee pan, "Pus koa', eöm vaon vur em pa ta ma iian ah?"

Kee piun a soe pe', pare soe pan, "Ahik! Ahik rakah ta si' tah nemöm to vaon vu."

⁶Ke Ieesu' soe ke raoe pan, "Vökna h koe in a kë peöm manih pa papmatö in o parö', paröm vaon ta ma iian." Ivëh, kee vökna h ee pa kë pee ko iian oon suntan rakah ee, kee hikta onöt ne a rëh peah hah ma' a kë manih po parö'.

⁷Ke vamomhë vëh ne Ieesu' to iu oah rakah non sih poan soe ke Pita' pan, "A te' vëh, e' e Sunön." Ke Pita' pënton vakomanih pan, "E' e Sunön", pare' pakuh vakis hah o ohop pe', pare' surap en na tonon ko aka' takin en. ⁸Ko upöm vamomhë varih to tok ne po parö', hoa' takin me ee ma' pa kë to puh non po iian. Ee to hikta te' varo këh voh ne a sinten tonon, ee to varo va ne ma' manih pa 100 mita'. ⁹O vamomhë to tatakın këh ko ne ma' o parö', pare ep ee po sura' ororan, no a pah iian to tok non me a pah ö taëen.

¹⁰Ke Ieesu' soe ke raoe pan, "Te' ma' öm ta ma iian po iian varih nöm to vaon ko ma'."

¹¹Ke Saëmon Pita' peah hah en manuh po parö', pare' rëh takin en ma' pa kë to puh rakah non po iian apa'puh. O iian to peo onöt ne a 153. Ivëhkëk, a kë vëh nee to rëh o iian to hikta tökrus. ¹²Ke Ieesu' vaoe e na pee, pare' soe na pan, "Nö ma' öm ko ëen." Ivëhkëk, ahikta pah vamomhë to hi e Ieesu' pan, "Eën eteh?" Suk ataeah, ee to nat e ne pe, e' akuk kuru e Sunön. ¹³Ivëh, ke Ieesu' nö en manuh pee, pare' kon a ö taëen ko he' en pee. E' to kon a iian, pare' he' pet en pee.

¹⁴Ke' iva'ih a vakön poen ne Ieesu' to tavus a ma vamomhë pe' murin in a ö ne' to sun tane' hah pa mët.

E Ieesu' To Vavaato Me Non E Pita'

¹⁵Ee to ëen vahik ee ke Ieesu' soe ke Saëmon Pita' pan, "Saëmon, sunai' Jon, eën iu oah rakah kës e nom peö' pa ö no upöm to iu va ka ne neo'?"

Ke Pita' soe ken pe Ieesu' pan, "A, Sunön, eën to nat e nom peö' to iu e no' pën."

Ke Ieesu' soe ke poan pan, "Makën vavih a ma sone' sipsip peö'."

¹⁶E Ieesu' to vapöök hi en pe Pita' pan, "Saëmon sunai' Jon, eën iu rakah e nom peö' öh?"

Ke Pita' piun, pare' soe pan, "A, Sunön, eën to nat e nom peö' to iu e no' pën."

Ke Ieesu' soe ken pe' pan, "Matop vavih nom o sipsip peö'."

¹⁷E Ieesu' to vakön hi en pe Pita' pan, "Saëmon sunai' Jon, eën iu e nom peö' öh?"

Ke Pita' hara' vahat rakah en po tamak, suk e Ieesu' to vakön hi en pe' pan, “Eën iu e nom peö' öh?” Ivëh, ne' to soe suk va in na poan manih pan, “Sunön, eën to nat e nom pa ma moeh tah kurus, parën nat rakah e nom peö' to iu e no' pën.”

Ke Ieesu' soe ke poan pan, “Mamakën vavih nom ah o sipsip peö'.”¹⁸ Eö' to soe vamaman rakah keo' pën, “O poen nën to te' seka' voh nom, eën se voh o voh pën, parën nö eom pa ö nën to iu nö nom. Ivëhkëk, o poen nën se manot, eën se kë a koreomah ka meh te' voh a oah po voh pën. Ko me koe ken pën pa ma ö nën to hikta iu nö nom.”¹⁹ E Ieesu' to he' a soe va'ih, e' to sosoe suk non a ö ne Pita' se mët vah va, marën a kë a ëhnan e Sosoenën. E Ieesu' to soe vahik vakomanih, pare' soe ke Pita' pan, “Pita', suk a ma' neo' ah.”

A Soe Pe Vamomhë Vëh Ne Ieesu' To Iu Non Sih

²⁰ E Pita' to tarih ko ep i na e vamomhë vëh ne Ieesu' to iu oah rakah non sih, to suksuk nö non ma' rae. E vamomhë pamëh to vaho' voh a pasuneah manih pa poen e Ieesu', po poen nee to ënëen ne, pare' hi poan pan, “Sunön eteh vëh se vikuh ka oah manih pa napan varih to hat ov a nom oah?”²¹ E Pita' to ep na poan to suksuk nö non rae, pare' hi e Ieesu' pan, “Sunön, ka te' po' vëh no ataeah se tavus amot ma' manih pe'?”

²² Ke Ieesu' piun poan, pare' soe pan, “Eö' se keh iu no' a ö ne' se te' to'to' non, ko onöt po poen nö' se hah ma', ke' te' e non. Suk ataeah, a tah pamëh to hikta te' non pan, a tah pën. Suk varoe a ma' neo' ah.”²³ Ivëh, ka soe nö vavah en topniira napan va po vaman, a soe pamëh to soe suk non e vamomhë pamëh to hikta antoen non a mët. Ivëhkëk, e Ieesu' to hikta sosoe voh non pan, e vamomhë pamëh to hikta antoen non a mët. Ahik, e' to sosoe vavoh non manih pan, “Eö' se keh iu no', ke vamomhë pamëh te' to'to' e non, ke' onöt po poen nö' se hah ma'. A tah pamëh to hikta te' non pan e' a tah pën.”

²⁴ E vamomhë akuk ko pamëh iva'ih, to ep voh non a ma tah poë varih, pare' kiuntön, ivëh, ka nat e no pa ma soe ne' to vavatvus non, ee a ma soe man vavi'.

²⁵ E' to te' me non a ma meh tah peo ne Ieesu' to nonok voh non. Ea se keh kiun suk vahik rakah rae, eö' to koman no' pan, o oeh avoes vëh to hikta apuh onöt non a ö ne' se öt non a ma puk poë varih.